DE
DELAVSKA ENOTNOST

11. III. 1978 - ŠT. 9 - L. XXXVII. - CENA 5 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ
ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

TITO V ZDA

Predsednik republike Josip Broz Tito se vrača še z enega izredno uspešnega državniškega potovanja, ki je vnovič potrdilo velik osebni ugled jugoslovanskega predsednika in velik pomen vloge socialistične, neodvisne in neuvrščene Jugoslavije v svetu. Ameriško-jugoslovanski pogovori na vrhu so segli daleč čez okvir dvostranskih odnosov in sodelovanja, saj so zbudili kar največjo pozornost v svetu še posebno v luči izredno razgibane mednarodne dejavnosti predsednika Tita in vloge Jugoslavije v mednarodnih odnosih, ki sta po oceni najuglednejših komentatorjev bistvenega pomena za mir in sodelovanje v svetu.

Pogovori predsednikov Carterja in Tita kot tudi pogovori, ki jih je imel naš predsednik z dotemeljijo na znanih načelih in so tradicionalno dobri in prijateljski. Tudi predsednik Carter je, kot tudi drugi ameriški državniki v dosednjih intenzivnih stikih med sedanjo ameriško vlado in Jugoslavijo, potrdil ameriško zanimanje za Jugoslavijo, takšno, kakršna je, socialistična, neodvisna in neuvrščena. Posebej velja poudariti, da so Carter in drugi Titovi sobesedniki še določneje kot do zdaj izrazili priznanje osebno predsedniku Titu in Jugoslaviji za vodilno vlogo v gibanju neuvrščenih in s tem tudi politiki neuvrščanja sploh. Nov odtenek ZDA v odnosih do Jugoslavije kot neuvrščene države in sploh do gibanja neuvrščenosti je s Titovim obiskom postal še očitnejši. ZDA so pokazale, da cenijo — kot je dejal Carter — vodilno vlogo Jugoslavije v gibanju neuvrščenih in da se želijo z njo pogovarjati o vseh velikih problemih današnjega sveta.

Zato so bili pogovori v znamenju vseh najbolj žgočih problemov današnjega sveta. Od predsednika Tita, ne le kot državnika z bogatimi izkušnjami na področju mednarodnih odnosov, marveč kot enega ustanoviteljev in oblikovalcev gibanja neuvrščenih so predsednik Carter, vsi drugi ameriški državniki in javnost hoteli slišati, kaj meni o problemih, ki so usodnega pomena za usodo sveta: »Kako ustaviti oboroževalno tekmo?« »Kako vzpostaviti pravičnejše politične in gospodarske odnose v svetu?« »Kako pogasiti nevarna krizna žarišča, ki ogrožajo mir?« Predsednik Tito je na vsa ta vprašanja povsem določno odgovarjal ter potrdil znana jugoslovanska stališča. Z ameriške strani oziroma iz ameriških stališč v minulih pogovorih v Washingtonu je bilo mogoče znova razbrati potrditev večjega prilagajanja razmeram v svetu kot tudi dostikrat drugačnega, prožnejšega obravnavanja posameznih problemov.

Vsekakor pa so obisk, dobrodošlica in prijateljska gostoljubnost Američanov izrazili občudovanje in priznanje hkrati osebno predsedniku Titu kot človeku, politiku, državniku in humanistu. Predsednik Carter je to izrazil z naslednjimi besedami: »Predsednik Tito je svetovni državnik, ki svoje narode vodi in varuje njihovo svobodo skoraj 40 let. V miru in vojni je del zgodovine sveta, tako v času naše generacije kot v času prejšnjih generacij. Nenehno išče skupna prepričanja, skupna up anja in skupne težnje, vse tisto, kar združuje narode, ki bi sicer utegnili biti razcepljeni zaradi pomanjkanja stikov ali zaradi razlik v filozofskih in političnih pogledih.«

Predsednik Tito je med sedanjim državniškim potovanjem obiskal tudi Veliko Britanijo, kjer se je sešel s kraljico Elizabeto II., premierom Calaghanom in drugimi britanskimi državniki. Tudi ta obisk je potrdil ugled predsednika Tita in Jugoslavije kot tudi uspešno vsestransko sodelovanje in prijateljstvo med državama.

BRANKO KASTELIC

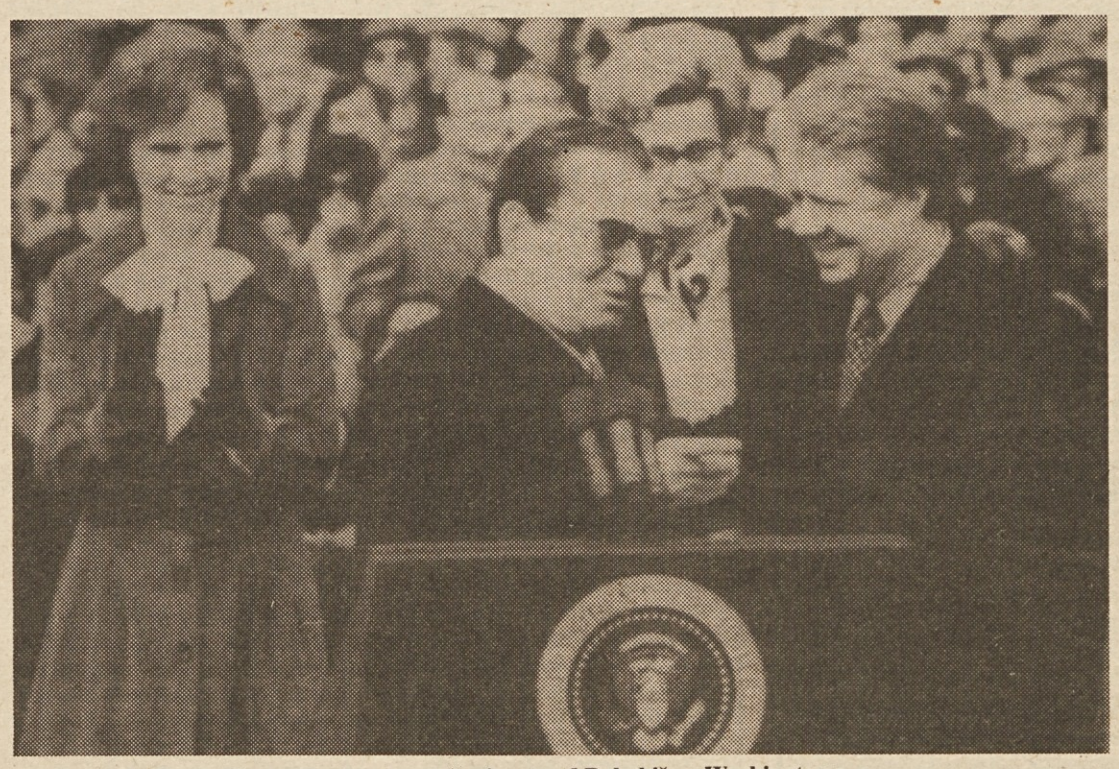

Predsednika Tito in Carter med prvim srečanjem pred Belo hišo v Washingtonu
Telefoto: BLUE PRINTER

FRANCE POPIT V PRIMORSKIH OBČINAH

Odločilno besedo naj ima delavec!

Z obiskom primorskih občin Tolmina, Ajdovščine in Nove Gorice je France Popit, predsednik CK ZKS, sklenil enoletno popotovanje po Sloveniji. Obiskal je vse slovenske občine in komiteje konferenc v Ljubljani in Mariboru ter sodeloval v razpravah na razširjenih sejah komitejev. Tako kot na sejah komitejev v drugih občinah je tovariš Popit tudi na sejah komitejev primorskih občin zlasti poudaril, da smo z uveljavljanjem nove ustave in zakona o združenem delu napravili nov, velik korak v našem boju za osvoboditev človeka, dosegli novo kakovost človekovih in družbenih svoboščin pri nas in v svetu.

S pomočjo nove ustave in zakona o združenem delu si prizadevamo doseči predvsem to, da bi delovni človek ne imel odločilne besede le v svojem delovnem okolju, temveč v celotni družbi, na vseh področjih družbenega življenja. Praksa je pokazala, da predstavljata nova ustava in zakon o združenem delu skupaj z drugimi sistemskimi zakoni ter številnimi družbenopolitičnimi ukrepi, ki smo jih sprejeli v zadnjih letih, osnovo za revolucionarno spremembo družbenoekonomskih in proizvodnih odnosov ter za konstituiranje celotnega združenega dela na samoupravni podlagi.

Sedanja aktivnost pri uresničevanju ustave in zakona o združenem delu, intenzivne priprave na kongrese zveze komunistov, vse to po besedah Franceta Popita odseva ndaljevanje socialistične revolucije v novih razmerah. Ko smo med oboroženo revolucijo ustvarjali novo politično oblast in spreminjali lastninska razmerja, tega nismo razumeli kot vrh revolucije. Začrtali smo pot graditve naše družbe, pot, ki je nismo izrisali v vseh podrobnostih in za katero smo vedeli, da skriva še mnogo neznank in ovir. Od vsega začetka pa smo vedeli, kam hočemo: naš cilj je bil zagotoviti popolno nadzorstvo delavskega razreda in delovnih ljudi na celotno družbeno reprodukcijo.

France Popit je ob koncu obiskov v slovenskih občinah na kratko ocenil svoje predkongresne razgovore. Dejal je, da so obiski zelo jasno pokazali, kaj je zdaj v središču dejavnosti zveze komunistov. Poglavitno je utrjevanje delavčevega in občanovega družbenoekonomskega in političnega položaja, ki mora — kot je zapisano v ustavi, zakonu o združenem delu in partijskih dokumentih — vsakomur omogočiti, da lahko odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, torej o svojem dohodku. Za dosego tega cilja pa bo treba še veliko storiti.

V. B.

Uspešna samoupravna terapija samovolje

Nauk nedavnih dogajanj v KŽK Kranj: samovolji nekaterih vodilnih delavcev se je moč najbolj uspešno upreti le s krepitvijo delavske samouprave. In tako so tudi storili.

Več na 4. str.

VOLIMO!

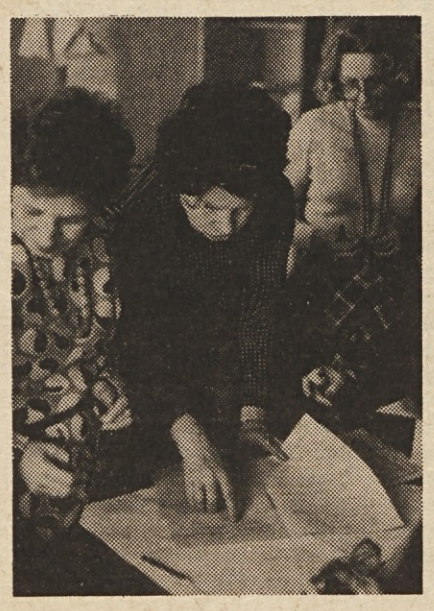

Več kot 700.000 volivcev je v Sloveniji v četrtek volilo nove člane delegacij za zbore združenega dela občinskih skupščin in za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Delavci, rudarji, dijaki, starešine in civilne osebe v službi v JLA, obrtniki in drugi so zvečine pohiteli na volišča že navsezgodaj, saj je v prvih dveh urah izpolnila svojo državljansko pravico in dolžnost več kot polovica vseh volivcev. V četrtek izvoljenim delegatom, vseh je nad 150.000, pa se bo v nedeljo pridružilo še okoli 50.000, ki jih bomo volili v krajevnih skupnostih. Na vse prenašamo izjemno pomembno družbeno odgovornost, da bodo s svojim delovanjem in odločitvami, ki jih bodo sprejemali, prispevali k še hitrejšemu in doslednejšemu razvoju naše družbe na samoupravni podlagi. Na sliki: volilni odbori so povsod resno vzeli svoje delo.

Foto: MARJAN ZAPLATIL

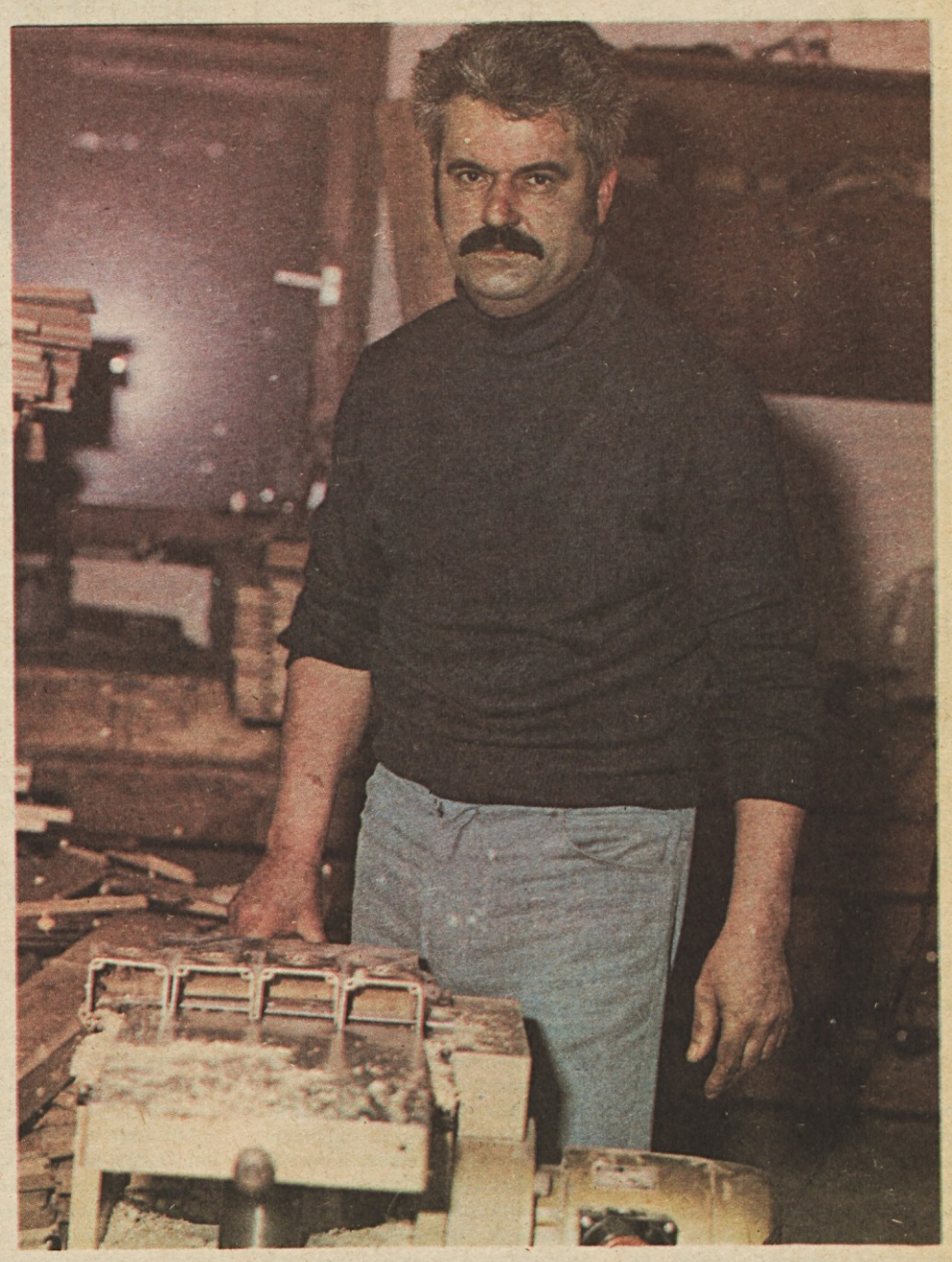

Delavci smo, mar ne?

»Kdo stoji za vami, tovariš Tratnik? Kdo vas ponovno kadruje za predsednika zbora združenega dela v logaški občinski skupščini?«

»Za mano stojijo delavci. Ne upam pa reči, da se z mojo kandidaturo strinjajo tudi vsi vodilni v KLI Logatec in v občini. Naj ne zveni kot samohvala to, kar bom povedal: za katerokoli funkcijo v tovarni ali kje drugje sem bil kandidat, so me izvolili z najmanj 1100 glasovi. Naš kolektiv pa šteje nekaj nad 1200 duš.«

novice iz organizacij

ISKRA, KRANJ

NE KRIŽEM ROK

Pred dnevi se je na razširjeni seji sešel izvršni odbor konference OOS Iskra, ki je najprej obravnaval samoupravni sporazum o sodelovanju med SOZD Iskra in inštitutom Jožef Stefan, zatem pa so delegati spregovorili tudi o nekaterih drugih področjih njihovega sindikalnega dela.

Ugotovili so, da so imeli občne zbore sindikata v vseh TOZD v Iskri in da se zdaj pripravljajo na letne konference, ki jih bodo sklicali v tem mesecu. Delegati so menili, da v sindikatu, kljub dobrim poslovnim uspehom, ne smejo držati križem rok, saj jih čaka še veliko dela zlasti pri samoupravnem osveščanju delavcev za stroji.

Na seji so se tudi dogovorili, da bo letošnji dan Iskre (1. julij) v Škofji Loki in da ga bo organizirala TOZD Gospodinjski aparati Reteče. Ob koncu so tudi sklenili, da bo letošnje tradicionalno posvetovanje vseh družbenopolitičnih in poslovodnih predstavnikov Iskre 17. in 18. tega meseca v Poreču, na katerem se bodo pogovorili o nadaljnjem delu za nov sporazum o združevanju v SOZD.

D. Ž.

LITOSTROJ, LJUBLJANA

ZAŠČITITI ZDRAVJE DELAVCA

V Litostrojevem sindikatu so letos dokončno opredelili beneficirana delovna mesta. Kot pišejo v glasilu kolektiva, bodo v prihodnje njihova prizadevanja usmerili predvsem v odstranjevanje škodljivih vplivov in težkih fizičnih opravil povsod tam, kjer je to mogoče. Menijo, da naj bi zmanjševanje delovne dobe ostalo le »izhod v sili« in to za tista opravila, kjer zdravju škodljivih plinov ni moč odpraviti. Poudarjajo, da se bodo morali delavci na takih delovnih mestih — sindikat in prav vsi v kolektivu — bolj prizadevati, da bi odpravili te pomanjkljivosti, tako da bi predvsem zaščitili delavčevo zdravje.

Le tako bo delavec ob odhodu v pokoj res lahko užival svoje minulo delo, ne pa da bo takrat izčrpan in bolehen. Trdijo, da je njihova poglavitna skrb ohraniti zdravje in ne zmanjševati delovno dobo na račun zdravja. Beneficirana delovna doba naj bi ostala torej le izhod v skrajni sili.

TAM, MARIBOR

Delegati — resnični zastopniki ljudi

V zadnji številki glasila delovne organizacije TAM poročajo o občnih zborih osnovnih organizacij sindikata.

O delu OOS TOZD Specialna cestna vozila pišejo:

»Predsednik osnovne organizacije sindikata v omenjeni temeljni organizaciji je v poročilu posebej poudaril nenehno skrb vodstva osnovne organizacije za utrjevanje načel samoupravnega odločanja delavcev, kar se je pokazalo kot dokaj uspešno, saj so delegati uspešno opravljali svoje poslanstvo. Pripomnil pa je, da prevečkrat prihajata pri odločanju do izraza volja in osebno mnenje posameznega delegata, kar je posledica premajhne poveznanosti delegatov z okoljem, iz katerega izhajajo. Dejal je, da bodo morali v prihodnje še bolj težiti k temu, da bodo delegati resnični zastopniki ljudi, ki so jih izvolili. V poročilu je tudi navedeno, da je osnovna organizacija posvečala veliko skrb področju samoupravne organiziranosti in poglabljanju medsebojnih odnosov znotraj TOZD, med njimi in na ravni delovne organizacije. Hkrati s tem je bila sindikalna organizacija nosilka razprav o samoupravnih sporazumih, posebej pa se je prizadevala za vzpostavitev boljših odnosov med ljudmi ter za čimbolj učinkovito odpravljanje vzrokov gospodarske nestabilnosti.«

V poročilu je med drugim zapisan tudi očitek izvajalcem elaborata v generalni rekonstrukciji in modernizaciji Skupnosti TOZD Tirnih vozil, češ da niso storili vsega za izboljšanje prezračevanja v objektu 201, kamor so preselili delavce TOZD Specialna cestna vozila.

NOČNO DELO LE ŠE DO SREDINE LETOŠNJEGA LETA — DA ALI NE!

Nehumano za ženske, nehumano za moške

Že sprememba normalnega življenjskega ritma je dovolj škodljiva za človeški organizem — Akcija sindikata kovinarjev: v izjemnih primerih soglasje le do konca junija, torej do roka, ki ga je republiška skupščina določila kot datum za odpravo nočnega dela žena

Nočno delo žena bo, kot kaže, kljub priporočilom in stališčem skupščine SRS, v katerih je sklep, da mora le-to delo povsem prenehati sredi letošnjega leta in kljub prizadevanjem sindikatov ostalo v »veljavi« še celo po omenjenem datumu. Seveda letos dela mnogo manj žena ponoči, kot jih je še pred leti — števila pred petimi leti, na primer sploh ni moč več primerjati z letošnjim — toda pokazalo se je, da so težave, na katere so naleteli uresničevalci omenjenega sklepa skupščine, trenutno pač še vedno večje, kot volja, da bi ta sklep uresničili.

Težave so tako objektivne, kot hudo subjektivne. Med objektivne bi nedvomno lahko prišteli gospodarski položaj delovne organizacije — odpiranje delovnih mest v dnevnih izmenah je povezano pogosto z zelo visokimi stroški, ki jim marsikateri kolektiv, zlasti v tekstilni industriji, ni kos. Denimo, da so objektivne težave tudi nedorečenosti v tehnološkem procesu, ki povzročajo ozka grla, pa pomanjkanje repromaterialov. Zraven sodijo pogoste pogodbene obveznosti, ko je treba kupcu na vrat na nos nos izročiti naročene izdelke. Vedeti je tudi treba, da je precej delavk zaposlenih v obratih družbene prehrane in še na nekaterih delovnih mestih, kjer je nočno delo nujno, enako izšolanih moških pa preprosto ni!

Marsikje pa moške delovne sile preprosto ni moč dobiti — niti za dnevne izmene... Omeniti pa seveda velja tudi, da v prenekateri delovni organizaciji delavke niso za ukinitev nočnega dela — ker z nočnim delom zaslužijo bolje!

Kajpak je takšno, zaslužkarsko gledanje kratkovidno. Žal še nimamo na voljo poročila Republiškega komiteja za zdravstvo in socialno varstvo, ki je bil zadolžen, da izdela analizo o vplivu nočnega dela na zdravje in da na podlagi analize predlaga konkretne ukrepe za zaščito delavcev. Toda najbrž nam nihče ne bo očital nestrpnosti in nestrokovnosti, če vprašamo, ali ni že sprememba normalnega življenjskega ritma (ponoči navadno počivamo) dovolj škodljiva za človeški organizem?!

V sindikatih, katerih ena glavnih nalog je skrb za odpravo nočnega dela žena in hkrati tudi nadzor nad spoštovanjem pogojev, pod katerimi lahko v delovni organizaciji zaposle žene ponoči (nočno delo natanko opredeljuje in tudi pogojuje zakon o delovnih razmerjih), kljub neugodnim kazalcem nadaljujejo boj. Tokrat se opiramo na dogovor v sindikatu delavcev kovinske industrije, kjer je lani delalo ponoči še 657 delavk, za letošnje leto pa število ni bistveno manjše. Na izvršnem odboru RO tega sindikata so se namreč dogovorili, da dajejo letos soglasja na potrebno in torej upravičeno nočno delo že ne do konca leta, kot doslej, pač pa je do konca junija, do roka, ki ga je skupščina SRS določila kot datum za odpravo nočnega dela žena. Ta sindikat se torej odločno zavzema za to, da program ukinitve nočnega dela izpeljemo do konca, pa čeprav z zamudo! Poleg tega pa namerava kreniti še korak naprej: v akcijo za odpravo dela ponoči nasploh. Nedvomno kvarno vpliva takšno delo tudi na moške, sodijo v RO sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije in napovedujejo nočnemu delu oster boj! Enako pa sodijo tudi v drugih posebnih sindikatih.

B. RUGELJ

NAJ OSTANE MED NAMI

Med virmani, ki jih v računovodstvih izpolnijo pred izplačilom osebnih dohodkov, je tudi tisti, s katerim v sklad skupne porabe prenesejo tisti del bruto osebnih dohodkov, ki je namenjen za reševanje stanovanjskih problemov.

Na prenosni nalog so včasih napisali: »Prispevek za sklad skupne porabe.« Že nekaj časa pa se temu pravi drugače, in sicer: »Prispevek za reševanje stanovanjskih potreb delavcev, zaposlenih pri udeležencu samoupravnega sporazuma«.

Ko smo zadevo raziskovali, smo ugotovili, da ne gre za nepotrebno kompliciranje, ampak le za smotrno izrabo razpoložljivega prostora v rubriki »namen nakazila«...

Ludvik Kejžar

Tovariša Ludvika, jeseniškega železarja, sekretarja medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko in člana CK ZKJ, ni več med nami. Prometna nesreča je pregrgala življenjsko nit revolucionarju, ki je ogromno prispeval k samoupravnemu razvoju Železarne in jeseniške občine in je bil svetal vzor komunista.

Umrl je sredi ustvarjalnega prizadevanja za nove družbenoekonomske odnose v združenem delu, za tak položaj delavcev, da bodo resnično odločali o sredstvih, pogojih in rezultatih svojega dela. Mnogo prezgodaj, star komaj petdeset let. Pred njim je bilo še obilo nalog in akcij za stvar delavskega razreda in delovnih ljudi, veliko načrtov za zmago načel naše revolucije.

Že v zgodnji mladosti je kot proletarski otrok okusil vse tegobe revščine in brezpravja delavcev in s petnajstimi leti se je zaposlil v jeseniški Železarni. Leto kasneje je odšel v partizane. Po osvoboditvi je ponovno začel delati v Železarni, postal je komunist, delovodja v žebljarni, tajnik in nato predsednik sindikata, član delavskega sveta in upravnega odbora Železarne, sekretar tovarniškega komiteja Zveze komunistov, predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov in občinske konference Socialistične zveze, sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov na Jesenicah in sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko. Na desetem partijskem kongresu je bil izvoljen za člana CK ZKJ.

Vse svoje ustvarjalno delo je posvetil boju za socialne in politične pravice delavskega razreda in povsod, kjer je deloval, na vseh teh in drugih družbenopolitičnih dolžnostih, je veliko storil za uveljavitev socialističnih samoupravnih odnosov.

Tovariša Ludvika ni več med nami. Za njim je ostala boleča praznina. Pa vendar nam je zapustil ogromno — svoje delo, spoznanja in izkušnje pa človeške vrline komunista od poštenosti in delavnosti do tovarištva in odločnosti, ki jih je tako bogato razdajal svojim sodelavcem. Spomin nanj in na to njegovo bogato zapuščino bo še dolgo spodbujal jeseniške železarje in delovne ljudi Gorenjske — vse ki so ga poznali in se od njega učili — da bodo tako kot on, z enako odločnostjo in premočrtnostjo uresničevali smotre naše revolucije, ki ji je Ludvik Kejžar posvetil vse svoje prekratko življenje.

J. V.

SINDIKAT DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE V »AKCIJI 130«

V PREDELAVO, KAR NE VELJA!

Precej sprejetih samoupravnih aktov je predvsem formalnih, za vsebinsko uresničevanje zakona o združenem delu pa se vodi bitka zdaj

V Kovinski industriji Slovenije teče akcija za uresničevanje zakona o združenem delu podobno, kot v drugih dejavnostih. V nadaljevanju tako imenovane »akcije 130«, v kateri so sindikati skupaj z zvezo komunistov preverjali, kako v 130 delovnih organizacijah v naši republiki uresničujejo zakon oziroma kako potekajo priprave samoupravnih sporazumov, ki so jih kolektivi morali sprejeti še v lanskem letu, obe družbenopolitični organizaciji analizirata dosežene rezultate in spodbujata k bolj poglobljenemu delu. Skratka, medtem ko je šlo v lanskem letu predvsem zato, da kolektivi izdelajo in sprejmejo najbolj nujne samoupravne sporazume oziroma osnove za njihovo izdelavo, gre zdaj za vsebinsko poglabljanje teh aktov, za dejansko usklajevanje z določili zakona o združenem delu. Oziroma bolje povedano, gre za dejansko utemeljitev odločujoče vloge delavcev v združenem delu, ki naj jo zagotove primerno oblikovani in vsebinsko zaokroženi akti in sporazumi.

Marsikje v kovinski industriji se z doseženimi rezultati pri uresničevanju zakona ne morejo pohvaliti. Ponekod je posredoval tudi že družbeni pravobranilec samoupravljanja in predlagal kolektivom ponovno preverjanje že sprejetih sporazumov (na primer v kranjski Iskri — Elektromehaniki, kjer so spodbudo sprejeli in že določili šestmesečni rok za preverjanje samoupravnega sporazuma o osnovah za nagrajevanje po delu). Marsikaterim delovnim organizacijam oziroma njihovim sindikalnim organizacijam pa so predlagali ponovno preverjanje vsebine sporazumov na zadnji seji IO RO sindikata delavcev kovinske industrije, od nekaterih pa zahtevali podrobnejši program letošnje akcije za uresničevanja zakona o združenem delu.

Še pred omenjeno sejo pa so predstavniki RO tega sindikata obiskali nekaj podjetij in se neposredno seznanili s potekom akcije do konca lanskega leta. Po rezultatih obiska sodeč bodo morali v marsikateri delovni organizaciji krepko spreminjati zlasti sporazume o delitvi sredstev za osebne dohodke. Samo za ilustracijo: pred lanskimi referendumi so v nekaterih delovnih organizacijah dvignili osebne dohodke, čeprav bi tega po poslovnih rezultatih nikakor ne mogli storiti.

Gre le za slučajna sovpadanja dvigovanja OD z sprejemanjem samoupravnih aktov ali za kaj drugega, za zdaj ne vemo... Vse kaže torej, da bo boj za vsebinsko uresničevanje zakona o združenem delu dokaj trši, kot je bila akcija za oblikovanje in sprejemanje posameznih, za »življenje« OZD najpotrebnejših aktov.

B. R.

REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV KULTURE SLOVENIJE

Dohitevanje in zaostajanje

Osebni dohodki delavcev kulture v letu 1977 so dohiteli dogovorjeno dinamiko, zaostajanja so le še na področju knjižničarstva

Sindikat delavcev kulture se je lani vključil v akcijo za izboljšanje osebnih dohodkov delavcev na različnih področjih kulturne dejavnosti, saj so kazalci o devetmesečni doseženi dinamiki opozarjali na resna zaostajanja. Izvršni odbor republiškega odbora pa je v začetku marca znova obravnaval dinamiko osebnih dohodkov, izplačanih v celotnem letu 1977. Podatki SDK kažejo, da je bil dogovorjeni minimum dosežen na vseh področjih kulturnih dejavnosti, razen na področju knjižničarstva.

Dogovorjeni minimum za poprečni OD je bil 3.119 din, dosežen po izplačilih pa na področju arhivov, muzejev in galerij 3.222 din, na področju spomeniškega varstva 3.356 din, v gledališčih in v glasbeni dejavnosti 3.339 din, v reproduktivni kinematografiji 3.706 din, v radiodifuziji in filmski proizvodnji 3.385 din, medtem pa v knjižničarstvu, skupaj s Pionirskim domom, le 3.115 din. Na zaostajanje osebnih dohodkov v knjižničarstvu so sklenili opozoriti Kulturno skupnost Slovenije, saj to zaostajanje ni v skladu niti z dogovorjeno dinamiko OD niti s prioriteto, ki jo ima sicer knjižničarstvo v naših družbenih planih.

Razprava pa je problem zaostajanja OD v knjižničarstvu še bolj razčlenila. Pokazalo se je, da zaostajanje OD ni splošen pojav za vse knjižničarstvo. Primer: po devetih mesecih je knjižničarstvo v občini Nova Gorica dosegalo poprečni OD komaj 2.700 din, ob koncu leta pa 3.310 din. Opozorili so, da gre zaostajanje očitno na račun tistih knjižnic, ki jih financira Izobraževalna skupnost Slovenije, Centralne tehnične knjižnice, Univerzitetne knjižnice Maribor in NUK Ljubljana. Zakaj tako, pa ni jasno, saj dosega srednje šolstvo, ki ga financira Izobraževalna skupnost Slovenije, poprečni OD 3.257, višje in visoko šolstvo pa 3.262 din. Torej bo potrebno opozoriti na to zaostajanje tudi to republiško interesno skupnost.

S. G.

V PRIPRAVAH NA VIII. KONGRES ZKS IN XI. KONGRES ZKJ

ŠE VEDNO PREVEČ COKEL NA KOLESNICAH RAZVOJA

Razprava o kongresnih dokumentih je priložnost, da kritično ocenimo prehojeno pot in odstranimo prepreke na poti v prihodnost — Še vedno je naš glavni cilj: S celotnim rezultatom družbenega dela naj gospodarijo delavci

Razprave o predlogih dokumentov VIII. kongresa ZKS in XI. kongresa ZKJ, ki so zdaj v javni razpravi, postajajo vse bolj poglobljene, ustvarjalne pa tudi polemične. To je razumljivo, saj tudi v naši stvarnosti ni vse zlato, kar se sveti, in nihče, še najmanj pa zveza komunistov, bi si ne smel utvarjati, da je vse v najlepšem redu. Po drugi strani pa je spet res, da bi bilo politično napak, če bi mižali pred nespornimi uspehi, ki smo jih dosegli, še posebno zato, ker se zunanji svet s težavo sproti otresa socialnih in drugačnih kriz. Prav je, da smo na doseženo ponosni, saj je delo naših rok, preveč samohvale pa nam lahko spet bolj škodi kot koristi. O naših dosežkih in nalogah je torej treba spregovoriti z občutkom za pravo mero, še posebno, ker velik del sveta upira svoje poglede prav k nam, da bi si po našem zgledu tudi sam utrl pot v lepšo prihodnost.

Razvijamo se hitreje kot večina dežel v svetu

Materialnih dosežkov ni težko prikazovati, saj imamo na voljo dovolj statističnih podatkov. Ocena, kolikšni so bili v zadnjih štirih letih, se za vso državo glasi:

Dosegli smo dinamično gospodarsko aktivnost v celoti in na posameznih gospodarskih področjih, posebno z rastjo industrijske in kmetijske proizvodnje. Družbeni proizvod v gospodarstvu je v obdobju od leta 1974 do leta 1977 rastel po poprečni letni stopnji 5,9 odstotka, v družbenem sektorju pa po stopnji 6,5 odstotka. Industrijsko proizvodnjo smo povečali po poprečni letni stopnji 7,5 odstotka, kmetijsko proizvodnjo pa po stopnji 3,2 odstotka. Tudi razvoj drugih proizvodnih dejavnosti se vzpenja.

Realni osebni dohodki od dela so se povečali. Uspešno smo uveljavljali tudi načelo socialistične solidarnosti in vzajemnosti. Zelo se je povečala zaposlenost: v obdobju od 1974. do 1977. leta se je zaposlilo 832.000 oseb. V družbenem sektorju je zaposlenost rasla po stopnji 4,6 odstotka, produktivnost pa po stopnji 1,8 odstotka na leto. Bistveno se je zmanjšal odhod naših delavcev na začasno delo v tujini, povečalo pa se je njihovo vračanje in zaposlovanje v domovini.

Tudi v razvoju kmetijske proizvodnje smo v minulem obdobju dosegli izredne rezultate: pridelek pšenice smo poprečno povečali za 18,3 odstotka, koruze za 19,4 odstotka, sladkorne pese za 58,4 odstotka, čeprav so bile površine, zasejane s pšenico, v poprečju manjše za 8 odstotkov, s koruzo pa za 2 odstotka. Državi zdaj v glavnem ni več treba uvažati teh proizvodov, v naslednjih letih pa imamo celo možnost, da povečamo izvoz hrane.

Ti podatki so že sami po sebi dovolj zgovorni in jih ni treba posebej komentirati. Naša država se razvija hitreje kot večina držav v svetu. To dejstvo nedvomno dokazuje prednosti socialističnega samoupravnega sistema pred drugimi. Kljub temu pa bi mesta in vloge našega delovnega človeka kot pospeševalca razvoja družbenoekonomskih odnosov ne smeli opisovati v superlativih, še posebno zato ne, ker v mnogih okoljih zakona o združenem delu še niso začeli uresničevati zavestno in dovolj organizirano.

Število temeljnih organizacij še ni merilo za razvoj družbenoekonomskih odnosov

Bitka za takšno mesto in vlogo delovnega človeka v naši družbi, kakršno smo opredelili v novi ustavi in kasneje v zakonu o združenem delu, še malo ni preprosta in lahka. Šele po VII. kongresu ZKS so začele zamirati polemike o tem, ali je temeljna organizacija združenega dela pravna oseba ali ni, ali ima praico do žiro računa ali ne, ali se lahko organizirajo delavci skupnih služb v temeljno organizacijo ali ne, ali je položaj teh delavcev enakopraven z drugimi ali ni. Čeprav smo na zadnjih kongresih ZK jasno opredelili stališča o teh vprašanjih, smo se še vedno srečevali s svojeglavim razlaganjem »primernosti pogojev« za organiziranje delavcev v temeljne organizacije, s predpisovanjem posebnih in dodatnih pogojev za takšno organiziranje pa tudi z zahtevami po dokazovanju pogojev za organiziranje delavcev v temeljne organizacije. Posledice teh odporov so se v praksi pokazale v velikem številu enovitih delovnih organizacij, v makro in mikro temeljnih organizacijah, ki so nastale iz prizadevanj po ohranitvi podjetniško zasnovanih odtujenih odnosov ter v njihovi povezavi s pojavi lokalizma in prostorskega zapiranja. S centralizacijo dohodka in upravljanja je dohodek spet postajal anonimen in odtujen, to pa je oviralo uresničevanje neposrednega samoupravljanja. In tako smo bili po eni strani priče krepitvi mezdnega odnosa in mezdne zavesti delavcev, usihanju delovne in družbene pobude ter odgovornosti posameznikov in delov delovnih organizacij ob hkratni krepitvi prizadevanj, da bi nosilci strokovnih in poslovodnih funkcij nadomestili samoupravljanje. Podjetništvu je spet začel rasti greben.

V Sloveniji smo te pojave razgalili na 3. seji CK ZKS. V nekaterih organizacijah združenega dela pa je bilo možno kmalu zatem opaziti čedalje več primerov nedoslednosti pri razmejevanju pravic in obveznosti do družbenih sredstev ob organiziranju delavcev v temeljne organizacije, združevanju delovnih in strokovnih opravil v skupnih službah, zgolj knjigovodsko-računovodskemu evidentiranju dohodka temeljne organizacije na ravni delovne organizacije itd. Razvitost samoupravnih odnosov je bila od okolja do okolja različna, marsikje pa je bilo čutiti težnje po ohranjanju starih družbenoekonomskih razmer, bodisi zaradi neznanja, odpora ali obojega.

V naši republiki je 472 tisoč ali 70 % vseh delavcev že združenih v takšne delovne organizacije, v katerih so organizirane temeljne organizacije združenega dela. Vendar ta podatek sam po sebi še ne pomeni, da se je s tem že bistveno spremenilo razpolaganje delavcev z dohodkom v združenem delu. Če upoštevamo kot kazalec dejanskih možnosti za uresničevanje samoupravnega položaja delavca zgolj število delavcev, združenih v eno temeljno organizacijo ali v delovno skupnost za opravljanje del skupnega pomena, dobimo sorazmerno ugodno sliko. Toda dejstvo, da še nismo dosegli pomembnih sprememb v družbenoekonomskih odnosih, v ustvarjanju, pridobivanju in razporejanju dohodka, dokazuje, da lahko učinkovitost konkretnih prizadevanj pri uresničevanju zakona o združenem delu merimo le s povečanjem skupne družbene produktivnosti dela in z izboljšanjem delovnih ter življenjskih razmer slehernega delavca. Skupna družbena produktivnost dela se sicer počasi, vendar vztrajno izboljšuje, tudi naše življenjske razmere se izboljšujejo, vendar pa ne enako v vseh okoljih. V tistih okoljih, kjer delovni ljudne ne dosegajo dobrih delovnih uspehov, čeprav si za to še tako prizadevajo, ponavadi ne poznajo vseh osnov in možnosti za pridobivanje in razporejanje dohodka. S tem pa delavci praktično nimajo možnosti, da bi spoznali objektivno soodvisnost, vzajemnost in odgovornost do drugih delavcev temeljnih organizacij in v celoti odnosov združenega dela. To pa tudi pomeni, da še nismo ustvarili vseh možnosti, da bi delavci postali subjekt odločanja o dohodku in zadevah v celoti odnosov družbene reprodukcije.

V bitki za spremembo družbenoekonomskega položaja delavcev v združenem delu in družbi kot celoti je zato še vedno naš osrednji cilj: s celotnim rezultatom družbenega dela bodo gospodarili delavci v temeljnih organizacijah združenega dela v neposredni povezavi z drugimi delavci. Tega cilja pa ni mogoče doseči le z organiziranjem delavcev v temeljne organizacije združenega dela, ampak z dosledno ureditvijo in izpeljavo odnosov na podlagi minulega dela, tako da bo lahko sleherni delavec v povezavi z drugimi delavci in odgovorno do njih in družbe v celoti odločal o dohodku.

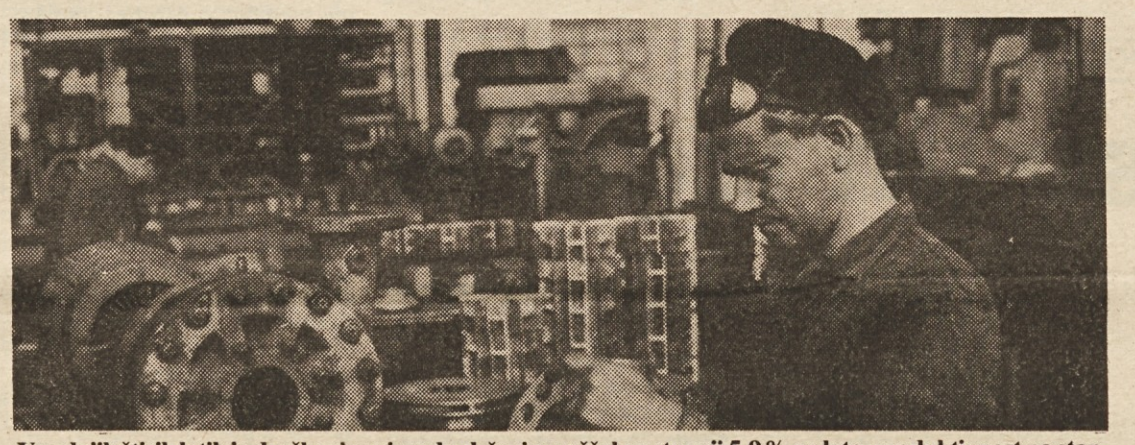

V zadnjih štirih letih je družbeni proizvod v državi naraščal po stopnji 5,9 % na leto, produktivnost po stopnji 1,8 %, zaposlenost pa po stopnji 4,6 %... v tem obdobju smo na novo zaposlili 832.000 oseb.

Združevanje dela in sredstev

Kot je znano, smo v Sloveniji, v času pred VII. kongresom ZKS združevali delo in sredstva v največ primerih po tehnokratski poti, z mehaničnim združevanjem tedanjih podjetij. Z organizacijskim širjenjem podjetij pa se je zoževalo samoupravljanje v njih. Nizka akumulativnost in razdrobljenost slovenskega gospodarstva sta postala temeljna vzroka ekonomskih in družbenih problemov, ki še vedno onemogočajo naše uspešnejše vključevanje v mednarodno delitev dela.

Izkušnje so pokazale, da lahko samoupravno združeno delo kot objektivno nujnost in zakonitost našega razvoja uresničujemo samo na podlagi celovitega ekonomskega interesa posameznih in hkrati vseh delavcev, ki so vzajemno odvisni ter odgovorni pri delu in upravljanju z družbenimi sredstvi. Zato je zveza komunistov s spodbujanjem procesov združevanja dela in sredstev dosegla, da zdaj proces združevanja dela in sredstev teče dokaj uspešno. Večina subjektov v združenem delu nenehno išče in prilagaja konkretne oblike združevanja dela in sredstev novim odnosom. Pri tem so zlasti pomembni uspehi pri uresničevanju samoupravnega planiranja kot podlage za združevanje dela in sredstev.

Tako je bilo tudi združevanje dela in sredstev OZD v SOZD in v druge oblike v pokongresnem obdobju veliko hitrejše kot prej. V samoupravni preobrazbi odnosov med proizvodnjo in trgovino smo prav tako dosegli nekatere pomembne rezultate, predvsem še v povezovanju in usklajevanju dejavnosti proizvodnih in trgovinskih OZD ter pri odpravljanju večjih pomanjkljivosti. Vendar ti rezultati še niso takšni, da bi pomenili bistvene dosežke v družbenoekonomskih odnosih na tem področju družbene reprodukcije. Le v manjšem številu primerov so proizvodne in trgovinske organizacije kritično analizirale medsebojne odnose, oblikovale konkretne programe svoje družbenopolitične, samoupravne in strokovne dejavnosti in dosegle napredek v preobrazbi odnosov. Veliko več je primerov, kjer bodisi zaradi subjektivnih slabosti ali tudi objektivnih težav teče proces preobrazbe počasneje od stvarnih možnosti. Tako v mnogih proizvodnih in trgovinskih organizacijah čakajo na pobude in rešitve od zunaj, premalo pa se opirajo na lastne sile. V nekaterih trgovinskih organizacijah združenega dela čutimo zlasti med vodilnimi delavci in v strokovnih službah odpor proti samoupravni preobrazbi odnosov s proizvodnjo ter težnje, da bi si ohranili svoj privilegirani položaj. Značilno je tudi, da so proizvodne OZD zelo redko pobudnice povezovanja, sodelovanja in sklepanja samoupravnih sporazumov s trgovinskimi organizacijami združenega dela. Veliko oviro za združevanje dela in sredstev predstavljajo tudi lokalistične težnje, da bi družbena akumulacija, ki se ustvarja v proizvodnih in trgovinskih OZD, ostala na določenem območju. Zato prizadevanja za širše povezovanje in združevanje TOZD na podlagi njihove delovne, poslovne in dohodkovne povezanosti in soodvisnosti v procesu proizvodnje in menjave blaga niso vedno dovolj uspešna ali pa so integracije nastajale na podlagi uveljavljanja teritorialnega načela, kar družbeno ni vedno najbolj smotrno.

Na podlagi intenzivne akcije ZKS in njenih organov in s pomočjo določil zakona o združenem delu smo v naši republiki zadnje čase dokaj močno spodbudili uveljavljanje novih odnosov med trgovino in proizvodnjo. Rezultati te aktivnosti se kažejo v številnih samoupravnih sporazumih med proizvodnimi in trgovinskimi OZD. Tako je sklenjenih 27 samoupravnih sporazumov, ki jih je podpisalo 360 organizacij združenega dela. V pripravi pa je tudi 42 različnih sporazumov, ki jih bo podpisalo blizu 1800 organizacij združenega dela. Največje uspehe pri združevanju dela in sredstev dosegajo pri proizvajalnih organizacijah združenega dela, v prehrambeni trgovini ter delno pri tehnični trgovini, ki se ukvarja s prodajo proizvodov in storitev na debelo in z zunanjetrgovinskimi posli. Proces združevanja na proizvodni in dohodkovni povezanosti pa zlasti zaostaja v OZD, ki opravljajo inženirinško dejavnost. Podobna ocena velja tudi za urejanje družbenoekonomskih odnosov med trgovino na drobno in organiziranimi porabniki, kar je toliko bolj kritično, ker je v Sloveniji ustanovljenih že štiristo potrošniških svetov.

Menjava dela med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi

Po ocenah komunistov, ki razpravljajo o predlogih dokumentov za bližnje kongrese ZK, smo še najmanj dosegli pri uresničevanju ustavnega načela o svobodni menjavi dela med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi. Takšna ocena družbene prakse je v največji meri odsev dejanskega položaja delavca tako v TOZD materialne proizvodnje kot v družbenih dejavnostih. V tem se kaže še vedno nizka stopnja vpliva delavca na odločitve o pogojih, sredstvih in sadovih njegovega dela, življenja in ustvarjanja. To je tudi temeljni vzrok, da kljub široki mreži samoupravnega združevanja dela in sredstev materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti prek samoupravnih interesnih skupnosti še nismo odpravili proračunskega sistema pri zagotavljanju materialnih sredstev za delo družbenih dejavnosti.

Samoupravne interesne skupnosti, katerih število se je iz 160 v letu 1974 povzpelo na 540 v letu 1977, se še ne uveljavljajo kot eno izmed številnih področij demokratično organiziranih interesov delovnih ljudi in občanov. Nasprotno: v praksi najpogosteje nastopajo kot ustanove, s pomočjo katerih razporejamo proračunsko zbrana sredstva.

In posledice takšnih razmer

Kažejo se v dejstvu, da delavci, združeni v TOZD materialne proizvodnje, ne poznajo v celoti svojih sedanjih ter dolgoročnih potreb in interesov, ki jih zagotavljajo s svobodno menjavo dela na področju posamezne družbene dejavnosti. Namesto programov, ki bi izražali vzajemno povezanost in soodvisnost delavcev materialne proizvodnje in občanov krajevne skupnosti na eni ter delavcev družbenih dejavnosti na drugi strani, delavcem pogosto ponujajo v sprejem slabe programe. Kljub jasni ustavni zasnovi iz leta v leto podaljšujemo nesorazmerja na področju razvoja družbenih dejavnosti, v takšnih razmerah pa so namesto resničnih potreb in interesov delavcev, delovnih ljudi in občanov izhodišče za pripravo programov družbenih dejavnosti predvsem interesi izvajalcev, v občinah pa jih sprejemamo le z glasovanjem: za ali proti.

Nič čudnega torej ni, če v zavest delavcev družbenih dejavnosti še ni prodrlo spoznanje, da sta njihovo delo in usoda neločljivo povezana z delom delavcev materialne proizvodnje oziroma da sta odvisna od družbeno priznane vrednosti — dohodka kot rezultata skupnega dela. To je eden temeljnih vzrokov, da je v praksi še vedno premalo pripravljenosti in konkretnih ukrepov, ki bi vodili k resnični samoupravni povezanosti obeh delov združenega dela.

V sistemu zagotavljanja dohodka družbenih dejavnosti zato še nismo presegli določanja prispevnih stopenj oziroma nanj vezanih virov sredstev. To vodi k naglemu in nenadzorovanemu naraščanju skupne porabe, ki presega dohodkovno zmogljivost celotnega združenega dela in v določeni meri ogroža tudi reproduktivno sposobnost materialne proizvodnje. Predvsem tiste družbene dejavnosti, ki se napajajo iz sredstev za osebne dohodke, so dejansko porabile več sredstev kot bi jih po družbenem dogovoru smele.

Samo načrtno delo je podlaga za uspeh

Med družbenimi dejavnostmi, ki so porabile tudi presežke proračunsko zbranih sredstev, pa so tudi takšne dejavnosti, katerih razvoj bi morali po družbenem planu celo zavreti. Ob tem pa so na drugi strani nastajali problemi, kako zagotoviti sredstva za razvoj prednostnih družbenih dejavnosti in tudi drugih, ki sredstva pridobivajo iz dohodka TOZD v materialni proizvodnji. Neusklajenost rasti obsega sredstev za osebne dohodke s stopnjo družbene produktivnosti je tako povzročila tudi neusklajenost v razvoju družbenih dejavnosti.

Toda tudi na tem področju že lahko ugotavljamo prve uspehe. Tako smo na področju družbenih dejavnosti že sprejeli samoupravne sporazume o temeljih samoupravnega plana kot podlage za sočasno in vzajemno planiranje proizvodnje in družbenih dejavnosti. Vendar sprejeti sporazumi še nimajo kakovosti resnično zavestnih odločitev delavcev, ki bi temeljila na demokratičnem in celovitem opredeljevanju potreb in interesov, na dejansko razpoložljivem dohodku ter na samoupravno opredeljenih medsebojnih pravicah, dolžnostih in odgovornostih delavcev materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti. Da bi zavrli avtonomni razvoj družbenih dejavnosti in zagotovili podlago za uresničevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov svobodne menjave dela, smo vso pozornost usmerili na določanje dogovorjenega obsega družbenih dejavnosti. Z njim določamo tisti obseg in smer razvoja posamezne družbene dejavnosti, ki zagotavlja nemoteno družbeno reprodukcijo. Tako postaja dogovorjeni obsega družbenih dejavnosti osnova in izhodišče za uresničevanje načela vzajemnosti in solidarnosti. Tistim občinam, ki z zbranimi sredstvi ne morejo zagotoviti dogovorjenega obsega skupne porabe, ga zagotavljamo s solidarnostno zbranimi sredstvi. Širjenje obsega družbenih dejavnosti na področju posamezne občine pa po drugi strani lahko temelji le na razpoložljivih sredstvih oziroma na dohodku materialne proizvodnje. Daljnosežni pomen uveljavljanja dogovorjenega obsega družbenih dejavnosti je v tem, da bo tako možno zaustaviti ekspanzijo skupne porabe, hkrati pa ustrezno zmanjševati programe posameznih družbenih dejavnosti in obvladovati gospodarska nihanja.

Hkrati z opredeljevanjem dogovorjenega obsega porabe si prizadevamo opredeliti tudi osnove in merila, po katerih bo na podlagi normativov ter standardov možno meriti vloženo sedanje in minulo delo delavcev družbenih dejavnosti, njihov prispevek k zadovoljevanju potreb in interesov delavcev materialne proizvodnje ter ugotavljati ustrezni dohodek delavcev TOZD družbenih dejavnosti. Tako bomo postopoma odpravili sistem prispevnih stopenj, ki same po sebi zanikajo svobodno menjavo dela. Hkrati z zakonsko opredelitvijo podlage za razvoj odnosov v svobodni menjavi dela bomo zagotovili sredstva, ki bodo na podlagi vzajemnega načrtovanja in uresničevanja skupnega sedanjega dela in prihodnjega razvoja čvrsta materialna podlaga za resnično samoupravno integracijo dela in sredstev materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti.

VINKO BLATNIK

POPRAVEK

Spoštovani bralci!

V prejšnji številki DE smo na 3. strani objavili pogovor z namestnico družbenega pravobranilca samoupravljanja Ljubljane Aleksandro Gorup. V fotointervjuju, ki je spremljal pogovor, se nam je primerila neljuba pomota; prišlo je namreč do zamenjave podpisov med drugo in šesto sliko, zaradi česar bi si bralec lahko ustvaril napačen vtis o vsebini pogovora.

UREDNIŠTVO

poslano na pp 313/6

V tej naši novi rubriki objavljamo tista pisma naših bralcev, s katerimi želijo opozoriti na primere in pojave z najrazličnejših področij na podlagi osebnih izkušenj. Če vas je torej karkoli človeško prizadelo ali razveselilo, če želite izraziti svoje stališče do katerekoli zadeve, ki vas žuli kot delavca in občana, napišite nam pismo in ga pošljite na naš naslov: **Delavska enotnost, pp 313-VI, 61001 Ljubljana.**

Tovariš urednik,
pred kratkim smo na zboru delovnih ljudi v TOZD, kjer združujemo delo, razpravljali o tem, kaj bomo »storili« s preveč plačanimi prispevki za zvezo skupnosti otroškega varstva SR Slovenije, ki jih bo SDK vrnila na naš račun. Izračuni so pokazali, da bi poprečno na zaposlenega odpadlo okrog 300 dinarjev in odločili smo se, da bomo slehernemu izmed nas vrnili pripadajoči del.

Pohvalno je dejstvo, da smo delavci v združenem delu menda prvič imeli možnost odločati tudi o tem, kako bomo obrnili vrnjena sredstva in ne le o tem, v kakšne namene jih bomo samoupravno odstopili, kar je bilo — smiselno povedano — navada doslej. Vendar vam ne pišem samo zaradi tega.

Razmišljam namreč tudi takole: ko sem izpolnjeval davčno napoved za leto 1977, mi je seštevek pokazal, da sem le za nekaj starih dinarjev presegel »mejo« in bom torej plačal davek po višji stopnji. Ob pojasnilu, da bodo preveč plačani prispevki za zvezo skupnosti otroškega varstva SR Slovenije vrnjeni v gotovini, pa je računovodstvo moje TOZD tudi poudarilo, da bo treba vrnjena sredstva upoštevati v davčni napovedi za leto, ker bo pač ta denar izplačan v letošnjem letu. Ob predpostavki, da je pojasnilo računovodstva točno, se mi tako stališče zdi krivično. Od sredstev, ki nam bodo vrnjena, so namreč že bili plačani vsi prispevki, dejanski osebni dohodek pa je pomenil osnovo za vpis v davčno napoved za leto 1977. Če bi res morali ta sredstva upoštevati tudi v letošnji napovedi, bi torej šlo za dvakratno obdavčitev. Zato menim, da bi bilo najbolj pošteno, da jih vsak posameznik sicer evidentira, vendar le v rubriki za davčne olajšave.

M. G. — LJUBLJANA

V KMETIJSKO ŽIVILSKEM KOMBINATU KRANJ URESNIČUJEJO ZAKON O ZDRUŽENEM DELU

Uspešna samoupravna teorija

Samovolji nekaterih vodilnih delavcev se je moč najbolj uspešno upreti le s krepitvijo delavske samouprave

To staro in že tolikokrat preizkušeno resnico mi je ondan znova potrdil Igor Korinšek, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata v kranjskem kmetijsko-živilskem kombinatu.

»Težave in slabosti, s katerimi smo se ukvarjali in jih premagovali pred dobrim letom dni in tudi lani,« je pripovedoval tovariš Korinšek, »so imele skupni imenovalec v nespoštovanju samoupravnih odločitev, nedisciplinranosti in samovolji nekaterih vodilnih delavcev, predvsem v nekdanji temeljni organizaciji združenega dela Komercialni servis, pa tudi v vodstvu kombinata.«

Anton Černe, sedanji generalni direktor KŽK, ki je bil v takratni »konfliktni situaciji« sekretar zveze komunistov v kombinatu, pa je dejal:

»Nismo se še povsem konsolidirali, še so posledice starih težav, vendar kakšnih večjih slabosti, zlasti kar zadeva spoštovanje samoupravnih odločitev, zdaj ni več. Veliko nam je pri tem pomagal zakon o združenem delu in njegove določbe o ureditvi dohodkovnih odnosov ter delitvi po delu, ki smo jih lani začeli uresničevati.«

Prav na kratko bom povedal, za kaj je šlo, saj je zdaj, kot so mi rekli v kranjskem kombinatu, »pogrevanje starih grehov« potrebno zgolj zato, da se »kaj takega ne bi več zgodilo«, ali pa zavoljo razumevanja, kaj vse so morali premagati, da so se samoupravno dobro organizirali.

V poročilu komisije občinskega komiteja zveze komunistov, ki je ugotavljala nepravilnosti v KŽK, je med drugim rečeno:

»Neposredni povod konfliktne situacije so bili stabilizacijski ukrepi, ki so jih sprejeli v kombinatu in v temeljnih organizacijah združenega dela. Komisija sodi, da so bili ti ukrepi več kot nujni, hkrati pa bi jih morali tudi uresničevati. Pa jih niso uresničevali tako, kot so se samoupravno dogovorili, zlasti kar zadeva sklepanje pogodb o nabavi kmetijske mahanizacije. Zaradi tega imajo v kombinatu precej zamrznjenih obratnih sredstev. Vodilni tovariši pa kljub pooblastilom v samoupravnih aktih niso ukrepali pravočasno. Prišlo je do kopice nepravilnosti, ki jih obravnavata služba družbenega knjigovodstva in okrožno sodišče v Kranju... Tudi zveza komunistov ni ukrepala pravočasno; ni zaostrila odgovornosti svojih članov, ko so se začela pojavljati prva znamenja samovolje in protistabilizacijske politike. Tak odnos je škodoval ugledu zveze komunistov in interesom zaposlenih. Razen tega lahko trdimo, da sindikalna organizacija ni storila tistega, kar bi morala. Niti tedaj ne, ko je na zborih delavcev in v samoupravnih organih že prihajalo do nasprotij med posamezniki in skupinami in čeprav je bilo povsem jasno, da ta nasprotja škodujejo delavcem, pa ne samo tistim, ki so zaposleni v temeljni organizaciji Komercialni servis«.

Komisija je predlagala nekaj partijskih kazni (od opomina do izključitve iz ZK), ki so bile potlej tudi izrečene vodilnim delavcem: izključena sta bila Marjan Žumer, direktor TOZD Komercialni servis in Friderik Lazar, vodja obračunske enote Agromehanika; takratni generalni direktor Janez Eržen pa je bil kaznovan z zadnjim opominom. Tovariša Eržen in Žumer sta potlej odšla iz Kombinata, Friderik Lazar pa je zdaj direktor nove temeljne organizacije Agromehanika.

Od samovolje do samouprave

»Vzgojno-politični ukrepi«, kot so imenovali te kazni, pa so bili po mnenju Alojza Kalinška, bivšega predsednika konference osnovnih sindikalnih organizacij v kombinatu in člana predsedstva občinskega sveta Zveze sindikatov v Kranju, »samo delček iz mozaika prizadevanj, da bi uveljavili delavsko samoupravo. Strasti so se tolikanj razplamtele, da jih nihče med nami ni znal pogasiti. Milijardne pogodbe so sklepali mimo in brez vednosti poslovnega odbora, delavskega sveta in dogovorjenega stabilizacijskega programa. O poslovni politiki niso odločali samoupravni organi. V njih so se oblikovale skupine, ki so zagovarjale stališča tega ali onega vodilnega delavca. Ker sami nismo znali urediti teh razmer, smo poprosili za pomoč občinski komite zveze komunistov, ki je poslal v naš kolektiv posebno komisijo. Le-ta je proučila nepravilnosti, opozorila na slabosti in predlagala ukrepe za okrepitev delavskega samoupravljanja, ki smo jih v minulem letu uresničili. Zdaj imamo sedem temeljnih organizacij združenega dela in delovno skupnost skupnih služb, ki povsem samostojno oblikujejo in delijo dohodek. O vseh gospodarskih in poslovnih odločitvah se dogovarjamo na zborih delavcev in v samoupravnih organih, delegati teh organov pa pred sejami delavskih svetov razpravljajo s svojimi volivci o zadevah, ki so na dnevnem redu. Ustanovili smo tudi sindikalne skupine, ki so dokaj delavne, zlasti v zadnjem času, ko smo na sestankih teh skupin na novo gradili dohodkovne odnose in oblikovali samoupravni sporazum o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke. Prizadevanje, da bi slehernega delavca res nagrajevali po delovnih uspehih, je sprožilo temeljito razpravo o boljšem poslovanju in gospodarjenju. Lani smo odpravili izgubo v TOZD Oljarna, ki je dosegla v začetku leta 6 milijonov dinarjev, v TOZD Klavnica pa je imajo še kakih 3 milijone dinarjev.«

Vendar bi po mnenju Antona Černeta storili krivico delavcem v klavnici, če bi rekli, da niso zavihali rokavov. Za vse težave, s katerimi se ubadajo, namreč niso sami krivi.

»Najhuje je za nami,« je pripovedoval Igor Korinšek. »Gospodarski rezultati so dokaj ugodni. Vsak delavec je podrobno informiran o dogajanju v kolektivu. Zdaj ni med nami nobenega sovraštva, so pa razprave živahne. Nikogar ni, ki bi se bal govoriti. Sredstev nič več ne prelivamo. Osnovne sindikalne organizacije so začele delati samostojno, konferenca pa je le koordinator. Vse te uspehe smo dosegli predvsem zato, ker je naše prizadevanje za odpravo slabosti močno povečalo zanimanje delavcev za samoupravljanje in družbenopolitično delovanje.«

JANEZ VOLJČ

CELICA POD DROBNOGLEDOM: ISKRA — TOZD POLPREVODNIKI TRBOVLJE

Kalile so jih izgube

Trboveljska Iskra, bolje rečeno TOZD Polprevodniki v delovni organizaciji Iskra IEZE, se je v minulem obdobju soočala s težkim gospodarskim stanjem, ki je od članov sindikalne organizacije zahtevalo popolno mobilizacijo. Z velikimi napori, odrekanjem in marsikako sanacijsko soboto so minulo leto le splavali na zeleno vejo. Jasno je, da je imel v teh okoliščinah še posebno pomembno vlogo prav sindikat, ki je smelo povezal svoje vrste, tako da že lahko govorimo o močni organizacijski sili. Zadnji stavek dobiva še večjo veljavo, če vemo, da je trboveljska Iskra kolektiv, v katerem združujejo delo največ ženske. Lahko bi rekli, da se z novim mandatnim obdobjem začenja nekako tudi novo življenje tega 470-članskega kolektiva, kajti poslej si bodo v njem prizadevali predvsem doseči povečanje proizvodnih zmogljivosti, zmanjšanje stroškov, večji dohodek itd.

Kaj vse so za to naredili v sindikalni organizaciji in kaj kanijo v prihodnje, je najprej pripovedovala Stana Strniša, predsednica osnovne organizacije sindikata, ki je sicer vodja »linije planov«.

»Če bi na splošno ocenjevala delo sindikata v minulem obdobju, lahko trdim, da je opravičil svojo družbeno vlogo. Mislim, da smo postali že taka organizacija, v kateri delavec ve, kaj hoče. To pa je zelo pomembno. Delavec bo namreč še bolj zavihal rokave, če bo opazil, da postaja njegova beseda meso. Res pa je, da je to zelo splošna ocena in da bi z bolj podrobnim prikazovanjem našli še marsikaj, kar ravno ne more biti v ponos članom sindikalne organizacije. Predvsem mislim tu na kolektivno odločanje. Za ilustracijo lahko povem, da smo v preteklem obdobju sklicali vrsto zborov delovnih ljudi in da je udeležba na njih graje vredna. Kar zadeva zbore delovnih ljudi, je treba povedati, da tako skromna udeležba, kot smo ji bili kajkrat priča, ni ravno v čast sindikalni aktivnosti. Zavedati se moramo namreč, da je sindikat razredna organizacija in to najbolj množična ter da moramo to množičnost s svojo navzočnostjo in delom tudi opravičiti. Na zborih namreč razpravljamo o vsakdanjih težavah. Če pa o njih ne bomo govorili mi sami, kdo bo torej? Zakon o združenem delu oziroma njegova določila jasno pravijo, da odločamo le mi, delavci in nihče drug. Torej moramo pri vsem sodelovati in soustvarjati, saj gre končno le za našo stvar. Če se zanjo ne zavzemamo, nimamo pravice kritizirati.«

Kako ocenjujete delovanje delegatskega sistema?

»V minuli mandatni dobi smo sprejeli vrsto aktov med njimi z lanskim referendumom tudi samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke v delovni organizaciji IEZE. Kaj pomeni pri tem delegatovo poslanstvo, je najbrž znano. Sprašujem se, če je v teh samoupravnih aktih zapisana samo delavska volja.

Nasploh pa lahko ocenim, da smo v delu delegacij in delegatov le storili korak naprej. Ne moremo pa tega

STANA STRNIŠA

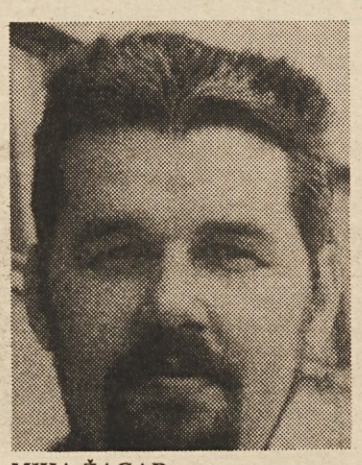

MIHA ŽAGAR

dela oceniti zadovoljivo, zlasti če pri tem mislimo na vse delegacije. Posamezni delegati so zelo aktivni. Ob tem pa med nami še vedno prevladuje mnenje, da je delegatsko delo, pa tudi odločanje, le v pristojnosti peščice ljudi. Tu bomo morali v prihodnje doseči pomemben premik, kajti ljudem bo treba vcepiti v glavo, da je odločanje, s tem pa tudi delegatski sistem, naša stvar. Tu se namreč razpolaga in gospodari s sredstvi, ki jih ustvarjamo vsi skupaj. Nujno moramo skrbeti za smotrno uporabo teh sredstev. To pa uveljavljamo, kot sem že omenila, prek zborov delovnih ljudi in delegacij. Ob tem je treba omeniti, da še vedno nismo dobro obveščeni o delu naših samoupravnih interesnih skupnosti. Ravno tako tudi še nismo našli prave poti za prenašanje naših mnenj in stališč.«

Kako se je pri vas odrazil zakon o združenem delu?

»Zakonska določila so nam prinesla precej obveznosti, ki pa jih moramo sprejeti zavestno. Zakon nas ne sprašuje, ali bomo in v kolikšni meri bomo upravljali z našimi sredstvi in rezultati svojega dela, temveč nam nalaga, da moramo upravljanje sprejeti kot vsakdanjo dolžnost. Ob tem se moramo držati načela: »Nič, kar je važnega za delavca, ne sme mimo sindikata!« S tem pa je tako rekoč odgovoren sleherni delavec, kako bomo gospodarili in upravljali z družbenimi in novoustvarjenimi sredstvi. Kajti, na primer, ko pokažejo izračuni, da smo gospodarili slabo, prevzamemo nase tudi vse posledice. Prav takšne posledice pa so nam še kako znane. Če se samo spomnim vseh težav v gospodarjenju našega kolektiva in sprejemanja raznih negotovih odločitev... To je težak davek, katerega posledice naš kolektiv čuti še danes.

Za razne odločitve, ki so se večkrat izkazale kot slabe, nismo bili krivci le mi, vendar omenjeni davek nosimo tudi zavoljo premajhne aktivnosti in odločnosti naših samoupravnih organov — oziroma vseh nas — samoupravljavcev. Prav zakon o združenem delu pa preprečuje vsako zunanje poseganje v samoupravne pravice delavcev z utemeljitvijo, da je samoupravljanje neodtujiva pravica delavcev.«

Zatem je povzel besedo Miha Žagar, vodja splošnega sektorja, ki je govoril o dejavnosti sindikata na socialnem področju.

»V okviru naše osnovne organizacije sindikata deluje tudi komisija za socialna vprašanja, ki je imela v minulem obdobju veliko dela. Tako se je največ soočala s precejšnjim številom bolniških izostankov. Moram pa takoj povedati, da le-ti niso neupravičeni, temveč so dejanski odraz razmer, v katerih živi in dela naš kolektiv. V njem namreč združuje delo blizu 350 žensk, kar je precejšnje število. Temu primerni so tudi bolniški izostanki, saj je znano, kolikšno odsotnost z dela zahteva, denimo, porodniški dopust, nega otroka itd. Poleg tega pa je treba tudi reči, da pri nas nimamo ravno najbolj ugodnih pogojev za delo. Imamo težave s klimatskimi napravami, kar je najbrž tudi vzrok, da odhajajo naši delavci na bolniško. Ker so se širile govorice, da imamo preveč »bolniških«, smo v TOZD Medicina dela v Zdravstvenem domu Zasavje naročili analizo, ki naj bi pokazala dejansko stanje. Analiza je bila kmalu nared. Na podlagi le-te smo ugotovili, da naše »bolniške« niti niso ne vem kako zaskrbljujoče, saj so jih imeli drugi s podobnimi razmerami še več.

Ko sem že omenil komisijo za socialna vprašanja, moram povedati, da bi morali popraviti pravilnik o dodeljevanju socialne pomoči. Treba je skrbeti, da bodo pomoč dobili res tisti, ki jo bodo najbolj potrebovali. Naša kadrovska služba bo morala narediti spisek tistih, ki imajo bolj nizke osebne dohodke in ki jim zlasti v primeru bolezni ne zagotavljajo osnovnega življenjskega minimuma. Doslej so bili namreč te pomoči deležni vsi, ki so bili več kot dva meseca v bolniškem staležu, čeprav niso bili socialno ogroženi. Socialna pomoč naj bi bila še naprej socialna, nikakor pa ne nadomestilo osebnega dohodka, kakor to pojmujejo nekateri.«

»Kako pa, kot eden vodstvenih delavcev nasploh ocenjujete sindikalno delo?«

Če bi ocenil naše delo, lahko rečem, da je kljub precejšnjim prizadevanjem še mnogo stvari, za katere smo storili premalo. Naše naloge pri sindikatu so gotovo zelo pomembne in se bistveno razlikujejo od nekdanjih klasičnih nalog sindikata. Sindikat je že osnovni nosilec in pobudnik vseh pomembnih akcij tudi v našem samoupravnem okolju.

IVO KULJAJ

PUBLIKACIJE ZKOS ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST

Pravkar izšlo:

v zbirki Dramska knjižnica
— I. Cankar—J. Povše: MARTIN KAČUR

v zbirki Umetnost in kultura
— Tomaž Brejc: SLOVENSKI IMPRESIONIZEM

v Reviji Lutka
— LUTKA št. 29

Pred izidom:

v zbirki Umetnost in kultura
— Dimitrij Rupel: OTON ŽUPANČIČ

pri glasbenih publikacijah
— SLOVENSKA ZBOROVSKA PESEM II. plošča koroških pesmi

Naročila pošljite na naslov: ČGP DELO — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4 v Ljubljani.

KAJ SMO STORILI...

Akcija sindikatov v izbranih OZD

Sindikalne organizacije postajajo v temeljnih organizacijah združenega dela vse pomembnejše mesto, na katerem delavci razpravljajo o najaktualnejših in tistih vprašanjih, ki so odločilna za položaj delavcev v temeljni organizaciji združenega dela. Katera so ta vprašanja v zadnjem obdobju? Nedvomno so ta trenutek taka vprašanja povezana z uresničevanjem zakona o združenem delu. Da bi konkretno ugotovili, kakšen je odnos delavcev v temeljni organizacijah združenega dela, osnovnih sindikalnih organizacijah, strokovnih službah in drugih do uresničevanja zakona o združenem delu je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije nadaljeval s svojo aktivnostjo v nekaterih izbranih organizacijah združenga dela. Akcijo so v januarju in februarju vodili republiški odbori sindikatov Slovenije o naslednjih vprašanjih:

1. Samoupravno sporazumevanje o odnosih pri pridobivanju in razporejanju celotnega dohodka;
2. Samoupravno sporazumevanje o razporejanju čistega dohodka;
3. Osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo;
4. Svobodna menjava dela med delavci delovnih skupnosti in delavci temeljnih organizacij združenga dela;
5. Sporazumi o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo združenega dela in delovne skupnosti.

Tudi to pot smo ugotovili, da je takšna aktivnost koristna, ker predvsem omogoča soočanje praktičnih rešitev in tako zagotavlja izmenjavo dobrih izkušenj. Akcija je zato bila dobro sprejeta v večini organizacij združenega dela, kjer so bili pogovori opravljeni.

Ugotavljamo, da se delavci vse bolj zavedajo pomembnosti dohodka temeljne organizacije združenega dela kot faktorja, ki je odločilen za množico konkretnih vprašanj, pomembnih za uresničitev resnične oblasti delavcev. Prav tako začenja prevladovati spoznanje, da je dohodek rezultat dela delavcev temeljne organizacije združenega dela, istočasno pa tudi rezultat dela vseh delavcev v združenem delu. Zato v praksi že prevladuje spoznanje, da je potrebno na samoupraven način, z dogovarjanjem in sporazumevanjem reševati medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti. S tem pa se utrjuje ekonomski in socialni položaj delavcev.

Tudi v izbranih organizacijah združenega dela smo našli primere, ko so uresničevanje zakona o združenem delu razumeli bolj kot neko zunanjo prisilo, zaradi katere je potrebno uskladiti samoupravne akte. Zato imamo še vedno primere, ko je navzven vse v skladu z zakonom, v resnici pa se v odnosih ni nič spremenilo.

Poseben problem sprejetih samoupravnih aktov je njihova razumljivost. Mnogi med njimi so taki, da delavcu niso dovolj razumljivi. Ti primeri so pogostejši tam, kjer tudi odnosi niso jasno opredeljeni in tam, kjer so samoupravni akti nastali v ožjih strokovnih krogih in niso plod najširše javne razprave. Tu in tam so bili sprejeti tudi pod grožnjo z datumom in posledicami.

Vrsta razgovorov je pokazala, da pri praktičnem uveljavljanju zakona o združenem delu nastaja mnogo novih, na videz drobnih vprašanj, ki pa so — v celoti vzeto — pomembna za dosledno uresničevanje odločilnega položaja delavca nad dohodkom in pogoji dela.

O rezultatih akcije republiških odborov sindikatov smo že pripravili zelo konkretno analizo, ki bo v povzetku obravnavana na skupni seji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije 15. marca 1978. Že sedaj lahko ocenimo, da bo vsebina ugotovitev o posameznih vprašanjih, ki so bila v akciji posebej izpostavljena, služila kot temelj za aktivnost sindikata v letu 1978 in tako omogočila, da bo predkongresno leto tudi za sindikate usmerjeno v najbistvenejša vprašanja in probleme delovnih ljudi.

IVAN GODEC

Prekinitve dela ni mogoče zamolčati

Konflikti nastajajo predvsem v tistih TOZD, kjer so delavcem skušali vsiliti slabe in nedodelane rešitve o skupnih osnovah ter merilih za delitev OD

Smo v času, ko na vseh ravneh sindikalne organiziranosti ocenjujemo uspešnost našega delovanja pri uveljavljanju družbenoekonomskih odnosov na osnovi zakona o združenem delu. Te ocene bodo temelj za načrtovanje naših nalog, pri čemer je že sedaj jasno, da bo osnovna smer delovanja sindikatov v letošnjem letu nadaljnja bitka za odločujoč vpliv delavcev pri uveljavljanju dohodkovnih odnosov.

Ob tej temeljni aktivnosti so sindikati na vseh ravneh namenili osrednjo pozornost tudi temu, kako uveljavljamo vse tiste samoupravne akte, ki smo jih morali po zakonu o združenem delu sprejeti do konca lanskega leta. V tem okviru bomo morali še naprej delovati v vseh sredinah predvsem tako, da bomo načrtno spremljali uveljavljanje novih odnosov pri ustvarjanju, pridobivanju in razporejanju dohodka, delitvi čistega dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.

Na papirju ali v življenju?

Ker smo bili sindikati nosilci akcije za uveljavljanje načela delitve po delu, nas še posebej zanima, kako se nove rešitve uveljavljajo v praksi. Že splošna ocena kaže, da so bili na tem področju doseženi bistveni premiki in praktično ni temeljne organizacije združenega dela, kjer ne bi delavci vprašanjem delitve sredstev za osebne dohodke namenili posebne pozornosti. Kljub temu lahko ugotovimo, da je še vedno preveč temeljnih organizacij, kjer so uveljavljanje načela delitve po delu razumeli le kot formalno prilagajanje obstoječih samoupravnih sporazumov zakonu o združenem delu. O takšnih primerih smo na sekretariatu predsedstva RS ZSS posebej razpravljali in formalno uresničevanje zakona o združenem delu povezali s prekinitvami dela.

V sindikatih sicer že dalj časa spremljamo prekinitve dela, jih analiziramo ter na tej osnovi oblikujemo stališča za našo lastno aktivnost. V lanskem letu smo na osnovi študije raziskovalnega centra za samoupravljanje pri RS ZSS posebej poglobljeno spregovorili o vseh protislovjih, ki pogojujejo prekinitve dela in izoblikovali širša stališča za delovanje sindikatov.

Maščevani spanec sindikata

Razprava na seji sekretariata predsedstva RS ZSS dne 6. 3. 1978 je bila namenjena obravnavanju prekinitev dela v lanskem letu in v prvih mesecih letošnjega leta. Normalno je, da smo razpravo tesno povezali z uresničevanjem zakona o združenem delu. Ena temeljnih ugotovitev na seji je bila, da se konflikti pojavljajo predvsem v tistih temeljnih organizacijah, kjer so delavcem predlagali slabe in nedodelane rešitve o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov, ali pa, ker so tik pred iztekom zakonskega roka formalno izpeljali razpravo med delavci. V teh temeljnih organizacijah je tudi aktivnost — ali bolje rečeno neaktivnost — osnovnih organizacij sindikata vzrok za konfliktne situacije.

Osnovne organizacije sindikata v vseh sredinah morajo nadaljevati z nezmanjšano aktivnostjo, z bitko za preobrazbo družbenoekonomskih odnosov, zlasti proti formalizmu pri uresničevanju zakona o združenem delu. Za uveljavljanje načela delitve pa to še posebej velja, saj moramo temeljito spremljati uvaljavljanje teh odnosov ter sproti dajati pobude za odpravo nedodelanih rešitev.

Zakaj prekinitve dela?

Nedodelane osnove in merila za delitev osebnih dohodkov ter skupno porabo in pravilniki o tem, spadajo med neposredne povode za povečanje števila prekinitev dela. Drugi pomembnejši vzrok je, da se tudi druga določila zakona o združenem delu ne uveljavljajo dovolj hitro v vsej svoji celovitosti. Eden izmed razlogov je še vedno formalno obravnavanje zaključnih računov, ko delavcem v temeljni organizaciji prepuščajo v odločanje le sklad skupne porabe itd. Delavci še vedno ne dobivajo celovite podobe o gospodarjenju v temeljni organizaciji in delovni organizaciji, obremenjujejo jih s kopico številk, pogosto se sklicujejo na »obremenjevanje« gospodarstva s strani samoupravnih interesnih skupnosti itd. Delavci še vedno dobivajo premalo ocen o preteklem gospodarjenju in o perspektivah za tekoče gospodarjenje skladno s srednjeročnim planom. Če k tem temeljnim vzrokom dodamo pomanjkljivo obveščenost, dobimo splet elementov, ki v celoti pomenijo napetost in možnost prekinitve dela v temeljni organizaciji.

Konfliktnih situacij in prekinitev dela bo vse manj, če bomo v sindikatih celovito uresničevali vlogo sindikatov pri uresničevanju zakona o združenem delu. To za sedanji trenutek velja toliko bolj, saj število prekinitev dela narašča.

Teza, ki pove marsikaj

Po nekaterih prekinitvah dela smo se srečali s tezo, češ — da so v temeljnih organizacijah, kjer je do prekinitev prišlo, delavci s tem prispevali k hitrejšemu uveljavljanju zakona o združenem delu. Ni težko ugotoviti, da se za to tezo skriva neaktivnost družbenopolitičnih dejavnikov v temeljni organizaciji, pa tudi samoupravnih organov in da ta teza v bistvu pomeni nepripravljenost spopasti se z nakopičenimi problemi. Sindikalne organizacije morajo zato reagirati pravočasno, delovati preventivno, poleg tega pa morajo vztrajati, da se v nastajajočih samoupravnih splošnih aktih podrobneje opredelijo in konkretizirajo določila zakona o združenem delu za odpravljanje sporov, ki jih ni bilo mogoče rešiti po redni poti.

To pomeni, da moramo tudi zadeve, ki jih ni bilo možno urediti po redni poti, urejati na samoupraven način, predvsem pa ob pravem času. V ta namen bomo v sindikatih podrobno določili vlogo sindikatov pri razreševanju sporov. To seveda ni dovolj. Najpomembneje je, da delujemo na sveh ravneh tako, da bo naša vsakdanja aktivnost naravnana k ključnim interesom in odpravljanju problemov delavcev in da bo preprečevala nastajanje konfliktov. Imeti moramo izostren posluh za to, v katerih temeljnih organizacijah prihaja do napetosti, ki lahko pripeljejo do prekinitve dela. Usmeriti moramo našo aktivnost na poglobljeno razpravo o gospodarjenju, dohodkovnem povezovanju, motnjah, ki nastajajo pri gospodarjenju itd.

Posledice prikrivanja problemov

Dejstvo pa je, da bo do prekinitev dela prihajalo kljub naši angažiranosti. O prekinitvah dela ne kaže molčati. Sindikati moramo o njih odkrito spregovoriti, jih analizirati in oceniti, se medsebojno informirati ter omogočiti, da bo sodilo razreševanje zaostrenih situacij in konfliktov tudi v naše vsakodnevno delovno področje. Vako zanemarjanje teh občutljivih vprašanj se »maščuje« kasneje še z večjo težo in ostrejšim konfliktom.

EMIL ŠUŠTAR

NI VPRAŠANJA BREZ ODGOVORA

Razmišljamo, vprašujemo se marsikaj in vemo, da so podobnih misli tudi drugi: delovni tovariši, delegati, sindikalni aktivisti, sosedje, občani in še kdo. Ne vemo pa včasih, na koga ali kam naj bi se obrnili, da bi dobili pravi odgovor. Ob upoštevanju takih razlogov smo se odločili za uvedbo nove rubrike »Ni vprašanja brez odgovora«.

Še eno pojasnilo: če vaše pismo ne bo objavljeno kar takoj, to še ne pomeni, da je romalo v koš. Tudi tovarišem, ki bodo odgovarjali na vaša vprašanja, namreč moramo dati vsaj nekaj časa za pripravo res temeljitega odgovora. Seveda pa se lahko zgodi, da kakšno pismo tudi ne bo objavljeno, bodisi zaradi neaktualnosti in zato, ker morda sodi bolj v rubriko »Poslano na P.P. 313-VI«, bodisi zato, ker bo s svojo vsebino spodbudilo poglobljeno obravnavanje konkretne problematike na drugih straneh DE.

Pišite nam na naslov: Delavska enotnost, za rubriko »Ni vprašanja brez odgovora«, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

Pred koncem lanskega leta je padel v vodo predlog za uvedbo posebnega enoodstotnega davka iz neto osebnega dohodka občanov — v letošnjem letu pa je bil taisti predlog sprejet. Zanima me, zakaj je bil prvotno odklonjen in zakaj so ga delegati najprej odklonili, kasneje pa vendarle sprejeli, saj se, kolikor vem, namen uporabe tako zbranih sredstev v letošnjem letu ni prav nič spremenil. Kot člana sindikata in rednega bralca vašega lista, pa me tudi zanima, kakšno stališče so zavzeli sindikati do uvedbe tega davka in do načina izglasovanja uvedbe davka.

ALBERT PIRŠ,
Kosovelova 43
Ljubljana

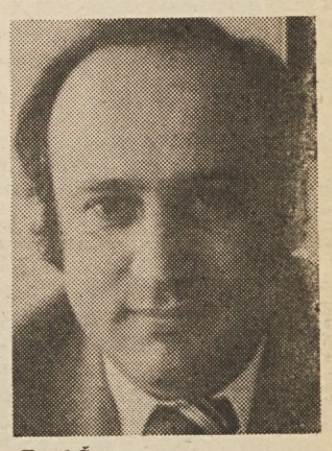

Emil Šušter

Na vprašanje našega bralca je odgovoril Emil Šuštar, član sekretariata predsedstva republiškega sveta ZSS:

»V sindikatih smo bili vseskozi seznanjeni z obveznostmi republike do zveznega proračuna in drugimi potrebami. Poudariti moram, da odločitev o uvedbi tega davka ni bila »poteza« administracije, pač pa odsev nakopičenih finančnih težav tako republike kot federacije. Sindikati Slovenije so prav tako kot večina delegatov v skupščini sodili, da o tako pomembnem delu osebnih dohodkov ne moremo sklepati po skrajšanem postopku, kot je bil vpeljan pri prvem poskusu izglasovanja davka. Takšen postopek ni v skladu z sindikalnimi stališči, ki »zahtevajo«, naj delavci odločajo o razporejanju vsega dohodka. Kasneje, ko so o uvedbi davka razpravljali v »normalnem« postopku, so ga delegati tudi izglasovali. Tako zbrana sredstva bodo uporabili deloma za pokrivanje »praznine«, ki je nastala po ukinitvi zveznih kompenzacij, deloma za pokrivanje nekaterih materialnih pravic borcev, ki izhajajo iz sprejetega družbenega dogovora, večino teh sredstev pa za pokrivanje potreb republiškega proračuna oziroma obveznosti republike do proračuna federacije. Sindikati, ki so se zelo trudili, da bi delavcem pravilno pojasnili namen tega davka, so iz neuspelega prvega glasovanja povzeli tudi novo izkušnjo: izkazalo se je, da so delegatski odnosi vendarle živi, dejavni in da delavcev ni moč več peljati žejne preko vode.

OBVESTILO

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov obvešča temeljne in druge organizacije združenega dela ter delovne skupnosti, da je skladno s sindikalno listo objavila skupnost socialnega varstva Slovenije valorizacijske količnike za izračun nadomestila osebnega dohodka za čas bolezni do 30 dni v prilogi »Vzajemnost« št. 12 v Delavski enotnosti. Ti izračuni so naslednji:

Čisti osebni dohodek na zaposlenega v gospodarstvu SR Slovenije 1976 je 3.932 din;

januar — marec 1977 4.314 din ali porast 9,71 %

april — junij 4.537 din ali porast 15,39 %,

julij — september 4.811 din ali porast 22,36 %.

Odnos med izobraževanjem in delom doživlja v naši družbi korenite spremembe.
Tudi v delovnih organizacijah se na področju izobraževanja nabira vedno več problemov. Povezovanje usmerjenega izobraževanja z združenim delom zahteva specifično naše rešitve.

O omenjenih in podobnih problemih govori knjiga doc. dr. Ane Krajnc

IZOBRAŽEVANJE NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA

Zaposlenim bo delo zanimivo tudi za njihovo lastno nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje, zato bo nepogrešljivo tako v strokovni kot v domači knjižnici

IZŠLA OB 35-OBLETNICI »DELAVSKE ENOTNOSTI« 24. 11. 1977:

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4 ..... izvodov knjige A. Krajnc: IZOBRAŽEVANJE NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA — Cena: 220.— din

Knjige pošljite na naslov: .....

Poštna številka, kraj: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig. Čitljiv podpis .....

NAJBOLJ IZRAZITA OBLIKA NEPOSREDNEGA SAMOUPRAVLJANJA

Odločanje z referendumom

Zakon o združenem delu posebej poudarja odločanje z osebnim izjavljanjem in še zlasti odločanje z referendumom. Z referendumom odločajo delavci v temeljni organizaciji o neodtujljivih pravicah.

Skupščina SR Slovenije je dne 14. 12. 1977 sprejela zakon o referendumu in drugih oblikah osebnega izjavljanja. V temeljnih organizacijah bo potrebno pogosto odločati z referendumom, zato je prav, da si ogledamo navedeni zakon nekoliko bolj podrobno.

Vsak delavec bi moral poznati osnovna načela, po katerih teče referendum, saj je prav referendum najbolj izrazita oblika neposrednega samoupravljanja.

Katere odločitve sprejemamo z referendumom?

Po zakonu o združenem delu odločajo delavci z referendumom:

— o samoupravnem sporazumu o združevanju v temeljno organizacijo, delovno organizacijo, sestavljeno organizacijo združenega dela ali poslovno skupnost;

— o vseh spremembah pri organiziranju temeljne ali delovne organizacije, to je v vseh statusnih vprašanjih;

— o statutu temeljne organizacije, delovne organizacije in sestavljene organizacije združenega dela;

— o osnovah plana,

— o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev;

— o drugih vprašanjih, ki jih določa zakon ali statut temeljne organizacije.

Z referendumom se odloča tudi takrat, če tako odloči večina delavcev v temeljni organizaciji ali v drugi organizaciji združenega dela.

Delavci torej neposredno odločajo o ključnih vprašanjih v temeljni organizaciji, saj že zakon določa, da najpomembnejše odločitve sprejemajo z referendumom.

Razpis referenduma

Referendum razpiše delavski svet temeljne organizacije. Če ima temeljna organizacija manj kot 30 delavcev in kot taka ne oblikuje delavskega sveta, odločajo o razpisu referenduma vsi delavci temeljne organizacije z osebnim izjavljanjem na zboru delavcev. Kadar se je večina delavcev odločila za referendum, čeprav ne gre za vprašanja, ki so neposredno določena z zakonom, samoupravnim sporazumom ali statutom, mora delavski svet temeljne organizacije razpisati referendum najpozneje v 30 dneh po prejemu odločitve delavcev.

S sklepom o razpisu referenduma je treba natančno določiti besedilo vprašanja, o katerem bo izveden referendum. Sklep mora biti objavljen javno in sicer na tak način, kot to določa samoupravni sporazum o združevanju v temeljno organizacijo ali statut. Delavcem mora biti zagotovljen rok za premislek, ki ne sme biti krajši kot 15 dni in ne daljši kot 60 dni. V tem času lahko delavec zahteva natančnejše informacije o vseh podrobnostih v zvezi z vprašanjem, ki bo predmet referenduma. Prav je, da vprašanje obravnavajo čim širše in zavzamejo do njega jasna stališča. Premislek je potreben še posebej takrat, kadar sprejemajo obsežne samoupravne splošne akte.

Glasovanje

Pravico do glasovanja na referendumu imajo delavci, ki imajo pravico voliti organe upravljanja temeljne organizacije. Pravico voliti in biti voljen za delegata v delavski svet temeljne organizacije pa ima vsak delavec, ki je sklenil delovno razmerje v temeljni organizaciji.

Glasovanje je tajno in ga je treba opraviti z glasovnicami. Glasovnice morajo biti napisane tako, da je besedilo jasno in nedvoumno. Ni priporočljivo, da so na isti glasovnici različna vprašanja, saj je izid takega glasovanja težko ugotavljati, razen tega pa je tudi glasovanje preveč zamotano. Če je na glasovnici vpisanih več vprašanj, naj bodo jasna, ločena in razumljivo je, da mora biti omogočen odgovor za vsako vprašanje posebej. Delavec namreč na glasovnici obkroži le enega izmed dveh možnih odgovorov, to je »za« ali »proti«.

Enaka načela kot veljajo za volitve je upoštevati tudi pri referendumu. Pri referendumu mora biti zagotovljena svoboda odločanja in tajnost glasovanja. Težko bi govorili o svobodi odločanja, če bi delavcem že vnaprej predočili neugodne posledice v primeru, da referendum ne bi uspel. Takim pritiskom smo bili priča v nekaterih temeljnih organizacijah, ki so izvedle referendum o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov tik pred koncem leta 1977. Ob tem je treba poudariti, da so temeljne organizacije imele dovolj časa, da bi referendum izvedle v teku leta, ne pa tik pred koncem.

Delavec, ki noče priti na glasovanje, ne more biti poklican na odgovornost zaradi tega. Glasovanje je delavčeva pravica in ni hkrati tudi dolžnost. Ker je glasovanje tajno, nihče ne more od delavca zahtevati, da pove, kako je glasoval. Kdor bi delavca poklical na odgovor zaradi glasovanja ali od njega zahteval, naj pove, kako je glasoval ali zakaj ni glasoval, bi storil kaznivo dejanje kršitve svobodne opredelitve po čl. 82 kazenskega zakona SR Slovenije.

Izvajanje referenduma vodi organ, ki sicer vodi postopek za volitve delegacije v skupščine družbenopolitičnih skupnosti. Ta organ ima zajamčeno možnost mirne izvedbe referenduma, saj stori prekršek vsakdo, kdor ovira delo organa. Predsednik organa skrbi za red, posebej še tudi za to, da nihče ne agitira na glasovalnem mestu pri referendumu in da se ne zadržuje po nepotrebnem v prostoru, kjer poteka referendum. Kdor ne upošteva opominov predsednika organa za izvedbo referenduma, prav tako stori prekršek, ki se kaznuje z denarno kaznijo ali celo z zaporom do 30 dni.

Objava izida referenduma

Organ, ki vodi izvajanje referenduma, tudi ugotavlja in razglaša rezultate referenduma. Izid referenduma je treba objaviti na enak način, kot je bil objavljen razpis. Odločitev, ki je bila sprejeta z referendumom, je seveda obvezna za vse organe temeljne organizacije in za vsakega delavca posebej. Odločitev na referendumu v temeljni organizaciji je sprejeta, če je zanjo glasovala večina tistih, ki imajo pravico do glasovanja. Iz tega sledi, da tisto število delavcev, ki niso prišli na glasovanje, prištejejo k številu tistih glasovnic, ki izkazujejo negativno stališče. K tem seveda prištejemo tudi neveljavne glasovnice. Ce je z referendumom zavrnjen predlog akta, lahko referendum ponovimo le v roku, ki ga določa statut. Ta rok mora biti v skladu z zakonom, saj referenduma o istem predlogu ni moč ponoviti šest mesecev po izvedbi referenduma, če gre za statusna vprašanja, oziroma tri mesece po izvedbi referenduma, če gre za druga vprašanja. Enaki roki veljajo tudi za vse sklepe, saj delavski svet temeljne organizacije ne more sprejeti nobenega sklepa, ki bi bil v nasprotju z izidom referenduma. Zakon poudarja, da referenduma ni moč ponoviti v navedenem roku, če gre za isti predlog; zato je logična razlaga, da je možno mimo teh rokov referendum ponoviti, če gre npr. za sprejem samoupravnega splošnega akta in če je razpisan referendum za nov predlog takega akta.

Vsekakor bodo morale temeljne organizacije zlasti pri sprejemanju samoupravnih splošnih aktov poskrbeti, da bodo vsa sporna vprašanja razčiščena že med obravnavo predloga, saj z referendumom stališč ni možno usklajevati. Za referendum veljajo točno določene obličnosti, postopek in roki, kar ne velja za obravnavo, zato velja obravnavo vselej čimbolj razširiti, odpreti in poglobiti.

V primeru kršitev je zagotovljeno sodno varstvo

Vsak delavec lahko ugovarja zaradi nepravilnosti pri izvedbi referenduma. Ugovor mora vložiti v roku treh dni od izvedbe referenduma pri organu, ki je vodil izvedbo. Organ lahko sklene, da je referendum treba razveljaviti v celoti ali pa le na določenih glasovalnih mestih. Če organ ugovoru ne ugodi v roku treh dni, lahko delavec, ki je vložil ugovor, v nadaljnjih treh dneh predlaga sodišču združenega dela, naj oceni zakonitost oziroma pravilnost postopka pri referendumu. Sodišče mora ukrepati hitro, saj mora o predlogu odločiti v osmih dneh od dneva prejema predloga. Tudi sodišče ima možnost razveljaviti referendum v celoti oziroma le glasovanje na posameznih glasovalnih mestih, če ugotovi, da so bile na referendumu storjene take nepravilnosti, da so vplivale ali bi lahko vplivale na njegov izid.

IVAN ŽUŽEK

Osebni dohodek delavca ni odvisen od naslova delovnega mesta

Delavka je bila zaposlena kot kontrolor za devizna sredstva. Ker je odšla njena sodelavka, ki je delala kot referent za devizna sredstva, na letni dopust, je bila začasno razporejena na dela in naloge te sodelavke. Osnova osebnega dohodka za dela in naloge referenta za devizna sredstva pa je večja od osnove za dela in naloge kontrolorja deviznih sredstev. Prav zaradi tega je delavka zahtevala razliko osebnega dohodka za ves čas, ko je opravljala delo referenta za devizna sredstva.

Sodišče združenega dela prve stopnje je njen zahtevek zavrnilo, saj se je oprlo na določbo samoupravnega sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke, ki določa, da se delavcu ne zviša osnova za osebni dohodek, če nadomešča drugega delavca v času do 30 dni. Potemtakem bi bila delavka upravičena do razlike pri osebnem dohodku samo tedaj, če bi nadomeščanje trajalo dalj kot mesec dni.

S takim stališčem pa se ni strinjalo pritožbeno sodišče, saj je osebni dohodek odvisen od prispevka delavca k delu oziroma k povečanju dohodka delovne organizacije. Osebni dohodek torej ni vezan na delovno mesto ali celo naziv, ki ga ima posamezen delavec, ampak na dela in naloge, ki jih opravlja. To jasno določa čl. 129 zakona o združenem delu, ki poudarja, da je prispevek delavca k delu odvisen od količine in kakovosti dela, pri čemer se upošteva zlasti obseg in zahtevnost dela, kakovost doseženih rezultatov dela in uspešnost pri gospodarjenju. Ker je delavka opravljala zahtevnejše delovne naloge, je upravičena do osebnega dohodka, ki se mora izračunati na podlagi osnov za te delovne naloge, ne pa za delovne naloge, ki jih sicer opravlja in ki jih je opravljala pred začasno razporeditvijo k drugemu delu oziroma nalogam.

Ni možno upoštevati določbe samoupravnega splošnega akta, ki predvideva, da delavec ni upravičen do osebnega dohodka za tista dela in naloge, ki jih opravlja do 30 dni zaradi nadomeščanja delavcev, ki so na letnem dopustu, v bolniškem staležu ali ki so sicer odsotni krajši čas. Take določbe ni možno uskladiti z določbami zakona o združenem delu, saj se osebni dohodek delavca določa tako, da ustreza rezultatom njegovega dela in njegovemu osebnemu prispevku k povečanju dohodka delovne organizacije.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Kadrovska stanovanja

S pravilnikom o dodeljevanju stanovanj in stanovanjskih posojil splošne bolnišnice je delavski svet pooblaščen, da lahko v primeru, kadar gre za sprejem delavca, ki je nujno potreben, delavcu dodeli stanovanje mimo meril, ki so določena s pravilnikom. Tako je bolnišnica nujno potrebovala kirurga, dobila pa ga je le ob pogoju, da mu je nudila družinsko stanovanje. Če bi novo sprejeti delavec konkuriral za to stanovanje enakopravno z drugimi delavci, ki nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja, je razumljivo, da stanovanja ne bi dobil. V pravilniku namreč ni meril, po katerih bi se upoštevale kadrovske potrebe tudi v primeru, kadar gre za tako imenovani deficitarni kader.

Delavka, ki dela že vrsto let v bolnišnici, je izpodbijala sklep o dodelitvi stanovanja pred sodiščem združenega dela. Sodišče prve stopnje je zavzelo stališče, da je tako določilo pravilnika, ki posebej obravnava kadrovska stanovanja, sicer v nasprotju z zakonom, vendar je treba upoštevati, da je bolnišnica kirurga nujno rabila in da je delavec stanovanje že dobil ter se tudi vselil. Praktično je nemogoče, da bi delavski svet svoj sklep spremenil.

Sodišče II. stopnje pa se ni strinjalo s stališčem prvostopnega sodišča, kajti navedeno določilo pravilnika ni možno upoštevati. Razen tega pravilnik sploh ni veljaven, kajti sprejel ga je delavski svet bolnišnice, namesto da bi ga sprejeli vsi delavci z osebnim izjavljanjem oziroma na referendumu. Postopek je bil izveden na podlagi tega pravilnika in delavski svet je prav tako odločal ob upoštevanju določb pravilnika. Ker ta splošni akt ni veljaven, ne more biti veljaven niti postopek, še manj pa sklep o dodelitvi stanovanja.

Udeležena bolnišnica bo morala namreč najprej poskrbeti, da bodo delavci sprejeli splošni akt z referendumom v mislu čl. 463 zakona o združenem delu in da bodo s tem aktom določili merila, ki bodo upoštevana pri dodelitvi vsakega stanovanja. Razumljivo je, da bodo pri določanju meril upoštevali tudi kadrovske potrebe, zlasti za tiste kadre, ki jih bolnica še posebej potrebuje. Vsa merila pa morajo biti predvidena oziroma določena vnaprej, saj ne more biti prepuščeno delavskemu svetu ali drugemu organu v arbitriranje, kdaj in komu se bo dodelilo stanovanje.

IVAN ŽUŽEK

KONČAN BEOGRAJSKI SESTANEK O VARNOSTI IN SODELOVANJU

POUDAREK KONTINUITETI

Vendarle pozitivna vsebina sklepnega dokumenta, ki vnovič podčrtuje veljavo helsinške listine, zavezuje k izpolnjevanju njenih določil, poudarja pomen popuščanja napetosti in zagotavlja kontinuiteto procesov varnosti in sodelovanja

Po 182 dneh zasedanja se je v četrtek v Beogradu končal sestanek konference o varnosti in sodelovanju, prvi te vrste, odkar so avgusta 1975. leta voditelji 33 evropskih držav, Združenih držav Amerike in Kanade v Helsinkih podpisali obsežen dokument — helsinško listino in z njo zapisali začetek novega poglavja v evropski zgodovini.

Otipljiv in viden rezultat sedemmesečnega dela je 3 strani in pol dolg sklepni dokument, ki je po svoji vsebini manj kot je bilo pričakovati in upati, a vendar največ kar je bilo mogoče doseči v danih okoliščinah. Kljub vsem pomanjkljivostim je vendarle pozitiven dosežek, ker je vnovič poudaril veljavnost in pomen helsinške listine, potrdil pomen politike popuščanja napetosti, ker udeleženke zavezuje k uresničevanju helsinške listine in ker — to je posebej pomembno — zagotavlja kontinuiteto procesov varnosti in sodelovanja.

Dokument predvideva, da bo prihodnji sestanek konference o varnosti in sodelovanju leta 1980 v Madridu. V obdobju med beograjskim in madridskim sestankom pa se bodo sestale tri skupine strokovnjakov: v Montreauxu bodo pravniki razpravljali o mirnem reševanju sporov, v Bonnu se bodo zbrali znanstveniki in v La Valetti strokovnjaki za Sredozemlje. Posebej velja poudariti tisti del dokumenta, ki govori o pomenu popuščanja napetosti in ki so ga vključili na temelju jugoslovanskega dopolnila k danskemu predlogu, ki je služil kot podlaga za končno soglasje. V njem udeleženke poudarjajo pomen popuščanja napetosti, ki se je nadaljevalo kljub težavam in zavoram in dodajajo, da je uresničevanje določil helsinške listine bistvenega pomena za razvoj tega procesa. Čeprav gre zgolj za odstavek, dodan zaključnemu dokumentu, je njegov popmen izreden, kajti dokument ne vsebuje tistega, kar bi ne samo, po ocenah nevtralnih in neuvrščenih, temveč večine udeleženk bilo bistvenega pomena. Gre za poudarek nujnosti razorožitve in vojaških ukrepov za krepitev zaupanja, enakopravnega sodelovanja v vseh oblikah in na vseh področjih ter privrženosti človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam. Tega sklepni dokument beograjskega sestanka ne vsebuje, predvsem zaradi diametralno nasprotnih stališč obeh blokov in zlasti obeh velesil.

Kakorkoli že, rezultat beograjskega sestanka na določen način zrcali poslabšanje mednarodnega političnega ozračja, zlasti pa zastoja v popuščanju napetosti in je v takšnih razmerah pozitiven dosežek. Hkrati je bil to prvi sestanek te vrste.

Jugoslavija je vlogo gostiteljice sestanka opravila več kot dobro in z vso potrebno odgovornostjo. To so zrcalile tudi besede zahvale voditeljev delegacij v Jugoslaviji, predsedniku Titu, jugoslovanski vladi in sekretariatu tega srečanja za uspešno organizacijo sestanka in izredno gostoljubje. Ne moremo tudi mimo ugotovitve, da je jugoslovanska delegacija skupaj z delegacijami drugih evropskih neuvrščenih in nevtralnih držav odigrala najbolj konstruktivno vlogo na sestanku ter s svojimi pobudami reševala »krizna obdobja sestanka« in premagovala ovire ter odločilno prispevala tudi h končni pozitivni podobi sklepnega dokumenta.

B. KASTELIC

od sobote do sobote

VOLITVE DELEGATOV

5. III. Ne le po tujini, tudi v jugoslovanski politični javnosti je naletel na velik odmev Titov pogovor z urednikom newyorškega dnevnika. Čeprav je Tito za tujo javnost osvetlil nekatere trajnice jugoslovanske zunanje in notranje politike, je vendarle tudi tokrat to storil na njemu svojstven način, s katerim je bila znova odločno potrjena pot jugoslovanske neodvisnosti in neuvrščenosti kakor tudi svobodna izbira lastnega notranjega razvoja v samoupravljanju.

6. III. V Ljubljani se je sestala novoizvoljena mestna konferenca, da bi konstituirala svoje organe in vodstvo ZK za prihodnje mandatno obdobje. Ob tej priložnosti je novoizvoljeni sekretar mestne konference ZK Marjan Orožen v širšem referatu osvetlil nekatere osnovne smernice nadaljnjega razvoja. Zlasti se je pomudil pri prihodnjem ekonomsko-socialnem razvoju, odprtosti Ljubljane in na ustreznejšem prostorskem in urbanističnem načrtovanju.

7. III. Na brionskem posvetu je zvezni svet za vprašanja družbene ureditve načel tematiko nove ustavne vloge občine. Kot je znano in kot kaže tudi praksa, na področju političnega sistema, zlasti funkcioniranja uprave, že dlje zaostajamo, to pa seveda ovira uveljavitev tistega položaja delavca, ki je določen z ustavo in z zakonom o združenem delu. Prav zaradi tega je nujno potrebno proučiti sedanjo vlogo občine ter preveriti dobre in slabe strani v sedanjem razvoju komunalnega sistema samouprave. Nedvomno je potrebno odgovoriti na več vprašanj tako glede prostorske razsežnosti in velikosti občine, še zlasti pa glede pogojev in možnosti dejanskega samoupravnega povezovanja občanov in njihovega resničnega vplivanja na odločanje v občini, ki pa se mora oblikovati že v krajevni skupnosti.

8. III. Proslave in srečanja ob dnevu žensk so pripravili prav v vseh delovnih skupnostih.

V središču pozornosti je bila seja Centralnega komiteja ZKS, na kateri so razpravljali o marksističnem izobraževanju v okviru dosedanjih prizadevanj in programa marksističnega centra ter še posebej sprejeli predloge kandidatnih list za člane vodstev ZK Jugoslavije in Slovenije. S temi kadrovskimi predlogi so prešle predkongresne dejavnosti v svoje sklepno obdobje.

Na Brionih je zvezni svet za vprašanja družbene ureditve nadaljeval razpravo o novi ustavni vlogi občine in krajevne skupnosti. Samoupravna preobrazba odnosov v krajevni skupnosti je, kot so poudarili na posvetu, tesno povezana s preobrazbo odnosov v združenem delu, vse to pa se mora kazati v celotnih samoupravnih odnosih v občini, kjer si morajo delovni ljudje in občani zagotoviti odločilen vpliv v odločanju o vseh družbenih vprašanjih.

9. III. Skoraj sedemsto tisoč volivcev v naši republiki je začelo z volitvami članov delegacij za samoupravne interesne skupnosti in zbore združenega dela družbenopolitičnih skupnosti. Med blizu 200 tisoč predlaganimi kandidati smo izvolili kakih 150 tisoč novih članov delegacij v več kot 5 tisoč temeljnih delovnih skupnostih. S tem prvim krogom volitev smo oblikovali delegatski sistem združenega dela, medtem ko bomo delegate v druge zbore družbenopolitičnih skupnosti izvolili to nedeljo. Na kandidatnih listah je blizu 70 tisoč kandidatov, izvolili pa jih bomo v delegacije 60 tisoč.

—GOK

Frontalno uresničevanje kulturne politike

Socialistična zveza naj vse bolj postaja mesto, kjer bodo vse organizirane subjektivne sile združile delovanje ter poenotile poglede na bistvena družbena vprašanja — tedaj tudi na kulturo — ter organiziralo enotno družbenopolitično akcijo za njihovo reševanje. Zato moramo predvsem razvijati delovanje krajevnih organizacij SZDL, pa svetov in sekcij — tudi za kulturo. Na to je med drugim opozarjal predsednik CK ZK Slovenije France Popit v pogovorih, ki jih je imel v komitejih občinskih konferenc ZKS po Sloveniji, podobno pa je prav tako zapisano v predlogu resolucije za VIII. kongres ZK Slovenije. Mi smo le pridali — zato da bi to poudarili — »tudi za kulturo«.

Tistemu, ki tega ni preslišal ali prezrl, se ni zdela ne presenetljiva ne nenavadna odločitev na zadnji seji predsedstva CK ZK Slovenije, da naj o (nekoliko dopolnjenih) »Aktualnih idejnopolitičnih vprašanjih kulture v procesu samoupravne preobrazbe in vključevanja v združeno delo« razpravlja socialistična zveza. To gradivo, je bilo rečeno, ki je nastalo na temelju široke aktivnosti ZK in drugih socialističnih sil v času med kongresoma, je prispevek ZK k idejnopolitični osvetlitvi in opredelitvi naših nalog na tem področju. Ob tem pa bo predsedstvo CK ZK Slovenije razpravljalo o nekaterih idejnih vprašanjih v kulturi in se izreklo, ali naj bo beseda o tem še na eni izmed sej CK.

Če se vprašamo, kakšna je dosedanja vloga socialistične zveze v oblikovanju kutlurne politike na frontnih načelih moramo povedati, je kritično zapisano v gradivu, pripravljenem za zadnjo sejo predsedstva CK ZK Slovenije, da je še precej šibka.

Razmere so se začele spreminjati v zadnjih dveh letih, ko smo na Slovenskem uresničili dve množični akciji: praznovanje 100-letnice rojstva Ivana Cankarja, ki je po daljšem času precej razgibalo dejavnost socialistične zveze v kulturi, in teden Komunista »Človek, delo, kultura«. Najpomembnejša izkušnja obeh akcij je, da mora biti vsakršna aktivnost organiziranih socialističnih sil v kulturi za kulturo čim bolj konkretna in usmerjena v nenehno bogatitev ustvarjalnega življenja mladine, delavcev, delovnih ljudi in občanov. Gre za to, da mora biti nosilcev novega kulturnega vrenja vse več, vedno širši krog delavcev in delovnih

Komunist za DE

ljudi. Ni dvoma, da se je močneje razširila fronta kulturne pobude in akcije, da vse bolj doumljamo kulturo kot nepogrešljivo sestavino združenega dela. In verjetno drži, da slovenski narod že dolgo ni imel tolikanj razgibanega in pestrega kulturnega življenja.

In slednjič: čeprav je res, da smo v času med kongresoma dosegli boljšo organiziranost in delo ZK v kulturi, pa stanje zadovoljivo še ni. Potrebno bo poskrbeti za boljšo organiziranost organov ZKS za kulturno področje, predvsem v Ljubljani in drugih večjih mestih, pa tudi v strokovnih službah organov ZKS in CK ZK Slovenije; ZK bomo morali pomlajevati z naprednimi kulturnimi ustvarjalci itd. Tako bomo komunisti postali bolj samoiniciativna in učinkovita gibalna idejnopolitična sila v uveljavljanju ter razvoju socialistične samoupravne kulturne politike, še posebej ko gre za naše delo v socialistični zvezi. Ta naj razvije ustrezne tribune, svete in sekcije za svoboden in ustvarjalen dialog o kulturnih vprašanjih, v katerem bodo sodelovali člani ZK in vsi delovni ljudje ter občani.

MARJAN KUNEJ

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Največje pozornosti mednarodne javnosti je bil minuli teden deležen obisk predsednika republike Josipa Broza Tita v Združenih državah Amerike. Časopisne agencije, tisk, radijske in televizijske postaje širom po svetu so obisk ocenile kot izredno pomemben dogodek, ne samo za jugoslovanko-ameriške odnose, marveč za odnose v svetu sploh. Soglasna je bila tudi ugotovitev, da so v Washingtonu priredili predsedniku Titu enega najbolj prisrčnih sprejemov in poudarek, da so Tita pred nekaj meseci toplo sprejeli tudi v Moskvi in Pekingu. Od tod tudi ocena, da je Jugoslavija ena redkih držav v svetu, ki ima dobre odnose z Združenimi državami Amerike, ZSSR in LR Kitajsko. Posebej so tudi podčrtali, da je neodvisna in neuvrščena Jugoslavija pomemben dejavnik mednarodnega miru, predsednik Tito pa eden najuglednejših državnikov našega časa.

RIM — V sosednji Italiji so po nekaj manj kot dveh mesecih vendarle rešili vladno krizo. Potem, ko so konec prejšnjega tedna demokratične politične stranke dosegle »politični sporazum«, ki je pomenil vstop KP v vladno večino, so se zdaj dogovorile tudi o »programskih izhodiščih« nove vlade. Prvič po 30 letih so tako komunisti v vladni večini. Ta večina pa bo sprejemala vladne programe in posegala v dogajanje vselej, ko bo ocenila, da vlada, ki bo sestavljena verjetno samo iz krščansko-demokratskih ministrov, ne uresničuje dogovorjenega.

ŽENEVA — Na zasedanju sveta Združenih narodov za trgovino in razvoj (UNCTAD) so temeljito obravnavali problematiko, ki je povezana z velikimi težavami dežel v razvoju zaradi njihove velike zadolženosti. Jugoslovanska delegacija, vodil jo je član ZIS in zvezni sekretar za finance Momčilo Cemović — se je na zasedanju zavzela predvsem za to, da razvite države olajšajo vračanje dolgov najmanj razvitih in najbolj prizadetih dežel v razvoju.

PEKING — Minuli zadedanji vsekitajskega nacionalnega kongresa (skupščine) in politično-posvetovalne konference demokratične fronte (množična organizacija, ki usmerja dejavnost »nepartijskih množic«) sta pokazali na velike spremembe, ki hitro preobražajo LR Kitajsko. Iz političnih govorov in pisanja je mogoče razumeti, da se bo Kitajska v prihodnje »naglo razvijala v močno in sodobno socialistično državo«.

K. B.

ŠTUDIJSKI OBISK SINDIKALNIH DELAVCEV IZ TOGA

Dragocena šola

V naši republiki se je na enotedenskem obisku mudila sindikalna delegacija iz prijateljske afriške države Togo — Deset delegatov se je na seminarju in med obiski v delovnih organizacijah seznanilo z razvojem, delovanjem in problemi samoupravnega socialističnega sistema

Zveza sindikatov Jugoslavije nenehno razvija stike s sindikalnimi organizacijami in naprednimi gibanji iz dežel v razvoju. V okviru sodelovanja ZSJ in Nacionalne konfederacije dela iz prijateljske afriške dežele Togo se je v naši republiki pred kratkim zadrževala sindikalna delegacija te države. Od 26. februarja do 4. marca so bili delegati na študijskem seminarju v Novi Gorici, ki jim ga je pripravil RS ZSS. Predstavniki družbenopolitičnega in gospodarskega življenja naše republike so jim predavali o zgodovinskem in družbenopolitičnem razvoju naše domovine, o narodnoosvobodilnem boju in razvoju socialističnega sistema pri nas, o samoupravljanju, političnem in samoupravnem sistemu, razvoju in delovanju sindikatov, delegatskem sistemu in samoupravljanju v OZD. Sindikalni delavci iz Toga so obiskali več delovnih organizacij v Novi Gorici in okolici, kjer so spoznali njihovo samoupravno prakso, delovne in življenjske razmere delavcev in kmetov ter delovanje sindikatov. Ogledali so si tudi Kanin in Postojnsko jamo.

Sindikati so v Togu nastali leta 1945 kot veja Generalne konfederacije dela Francije. Današnja, samostojna Nacionalna konfederacija dela Toga pa je bila ustanovljena leta 1973. Delegati so povedali, da je njihova organizacija aktivna, kolikor le more biti. Zastopana je v vseh organih vladajoče stranke in si prizadeva izboljšati življenjske razmere delavcev v Togu. Razvija delavske potrošniške zadruge, kjer lahko delavske družine kupujejo živila

Yowo Benyo: »Veliko smo se naučili!«

po nižjih cenah kot so na trgu. Seveda pa imajo sindikati Toga velike težave, ki so posledica dolgoletne kolonizacije. Predvsem jim primanjkuje ustreznih strokovnih kadrov. Skoraj vsi delegati, ki so nas obiskali, so generalni sekretarji svoje organizacije za določena področja — trgovino, bančništvo, socialna vprašanja, pomorski in letalski promet..., so pa kljub visokemu položaju mladi ljudje. Sindikati se zelo trudijo, da bi se prenehali plemenski spori in sploh bi radi izboljšali položaj svojih rojakov. Ovira jih tudi to, da je velik del gospodarstva še vedno podvržen tujim eksploatatorjem. To velja predvsem za rudarstvo, saj so le fosfati nacionalizirani, druga rudna bogastva pa so v rokah tujcev.

Sodelovanje med Jugoslavijo in Togom je kljub številnim gospodarskim in političnim možnostim dokaj nerazvito, čeprav je Togo zelo aktiven v gibanju neuvrščenih in naklonjen vsem osvobodilnim gibanjem v Afriki in svetu. Edini obliki sodelovanja do zdaj sta naše kupovanje fosfatov in gradnja hidrocentrale, ki jo izvaja Energoprojekt. Sindikalni delavci iz Toga so povedali, da jih zelo zanimajo naše izkušnje na področju samoupravljanja in delegatskega sistema. Upajo (tako kot mi), da je bil ta obisk le prvi korak v tesnejšem sodelovanju. Kaj jim je obisk pomenil, je v imenu vseh gostov povedal vodja delegacije (naš kolega, saj je urednik sindikalnega glasila Sonce rudarjev) Yowo Benyo, generalni sekretar združenja delavcev v privatnem sektorju (to so večinoma rudarji, saj so rudniki v glavnem v rokah tujih firm):

»Seminar smo pozorno spremljali, saj je vaš sistem napravil na nas velik vtis in nas v marsičem presenetil. Predvsem smo opazili, da imate zelo razvito socialno politiko. Vse, kar smo videli, morda še ni najboljše, tako se zdi nam, ki nam je marsikaj tuje in nerazumljivo. Vidimo pa, da je vse, kar imate, vaše in da najbolj ustreza vašemu položaju. Mnogo smo se naučili o tem, na kakšen način se da odpraviti izkoriščanje človeka po človeku, kar je ena največjih težav povsod po svetu. Še nekaj smo spoznali — za države, kot sta vaša in naša, ni poti ne v levo ne v desno, lahko gremo in moramo iti le naprej. Dosti smo se naučili, mnogo spoznali — in prav zato vidimo, da bomo morali še sodelovati. Prepričan sem, da bo to koristilo vam, nam pa bo pomagalo, da bomo hitreje dosegli svojo prijateljico — Jugoslavijo.

CIRIL BRAJER

kdo je kdo

Francois Mitterrand

voditelj socialistične stranke Francije

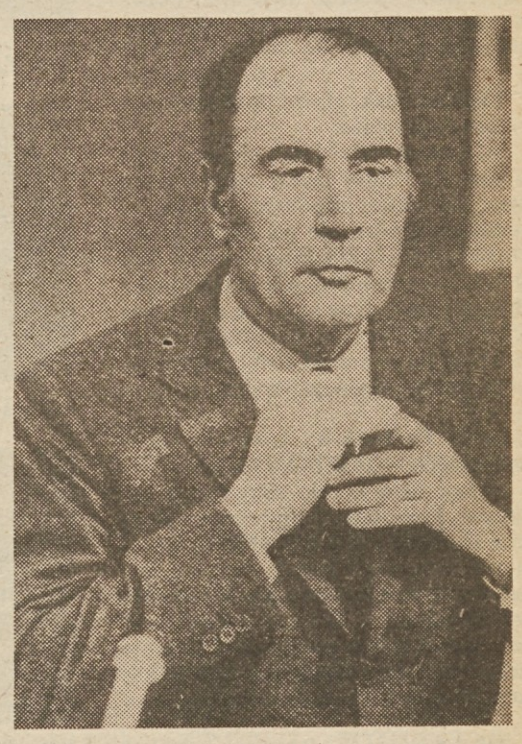

Bližnje parlamentarne volitve v Franciji (15. marec) utegnejo spremeniti ne le »politično podobo« Francije marveč tudi Evrope, kajti levica ima več kot realne možnosti za zmago, če bo prej premagala notranji razkol.

Zato je današnji portret morda portret prihodnjega predsednika vlade — zdaj 62-letnega voditelja najmočnejše politične stranke Francoisa Mitterranda, ki je že vse od svojega tridesetega leta v samem vrhu francoske politične scene. Mitterrand se je rodil leta 1916 v Jarnacu ob južni atlantski obali. Študiral je pravo, kar ga je oborožilo z izrednimi govorniškimi sposobnostmi in polemično logiko, književnost, ki mu zapolnjuje njegov najbolj osebni svet in politične vede, kar je bilo prerokovanje usode. Potem, ko je bil med drugo svetovno vojno vodja ene izmed mrež odporniškega gibanja, je po vojni kot minister za borce komaj tridesetleten začel bliskovito politično kariero.

V prvem »ministrskem obdobju« politične kariere je Mitterrand dokazal, da velja ljudski rek »sreča ljubi vztrajne« ali da je izredno spreten politik ali pa oboje. Vlade tedanje četrte republike so namreč prihajale in odhajale, »minister Mitterrand« pa je ostajal in bil kar 11-krat minister v raznih koalicijskih vladah. V tem obdobju je bil goreč nasprotnik dekolonizacije in komunistov. Leta 1965 se je kot kandidat levice zelo približal najvišjemu položaju v državi, ki mu ga je general De Gaulle prevzel s »komaj 5 % glasov več«. Močno razočaran je nekaj let »politično bolj ali manj počival«, da bi se v začetku sedemdesetih let zagnal v naskok na vrh socialistične stranke. To je bil posebej spektakularen uspeh, saj je v istem letu, kot je postal član socialistične stranke, postal tudi njen »prvi človek«. To je bilo leto 1971. Sledila je temeljita reorganizacija stranke, približevanje KP, podpis skupnega programa levice leta 1972, poraz levice na parlamentarnih volitvah leto pozneje, ki pa so že pokazale rastočo moč socialistov in nato vsestranska prizadevanja in trdo delo v stranki, ki so se Mitterrandu bogato obrestovala. Lanske občinske volitve so namreč pokazale, da je iz razmeroma šibke in neenotne stranke ustvaril ne le najmočnejšo politično silo levice, marveč sploh najmočnejšo politično silo v državi. Tudi zdaj, tik pred volitvami, ko se levica sooča z nevarnostjo, da zaradi notranjega razkola »izgubi dobljene volitve«, zlasti pa po prvem krogu volitev, je od Mitterranda mogoče pričakovati še kakšno presenečenje.

BRANKO KASTELIC

Delavci smo, mar ne!

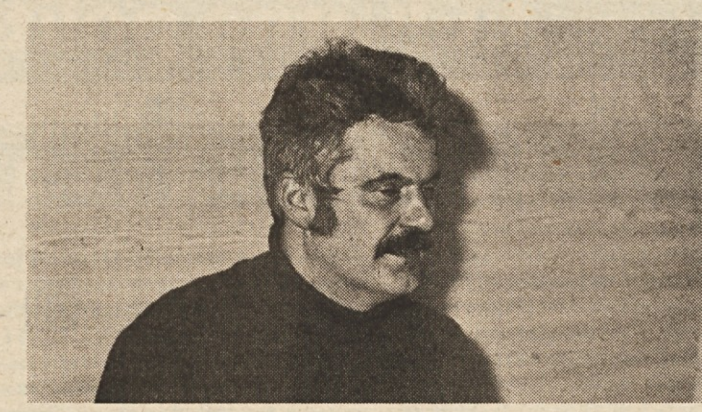

Silvo Tratnik je bil doslej že štirikrat predsednik delavskega sveta v logaškem Kombinatu lesne industrije. V dosedanjem mandatnem obdobju je predsedoval tudi zboru združenega dela v skupščini občine Logatec. In v prihodnje? Predsednik delavskega sveta ne more biti več... Pred nedavnim so ga zato delegati osnovnih organizacij sindikata v KLI izvolili za predsednika konference sindikata v delovni organizaciji. Delavci v združenem delu pa so ga ponovno evidentirali za predsednika zbora združenega dela v logaški občinski skupščini.

Kdo stoji za vami, kot pravimo, tovariš Tratnik? Kdo vas ponovno predlaga za predsednika zbora združenega dela?

»Prepričan sem, da stojijo za mano v glavnem delavci. Naj ne zveni kot samohvala to, kar bom povedal sedaj: za katerokoli funkcijo v tovarni so me predlagali, sem dobil najmanj 1100 glasov. Zaposlenih pa nas je nekaj več kot 1200.«

Zakaj?

»Nimam dlake na jeziku. Povem tisto, kar mislim. Znam pa prisluhniti delavcem v tovarni, ki se trudijo za napredek v samoupravljanju, ki želijo odločati o rezultatih svojih žuljev, ob tem pa ne pozabljajo, da smo del združenega dela. Povem vam, da za takšen posluh ni potrebna visoka šola in tudi posebnih izobraževalnih tečajev ne potrebujemo. To mora čutiti vsak delavec, vsak predsednik delavskega sveta ali funkcionar v družbenopolitičnih organizacijah.«

Kdo ste, Silvo?

»Že triindvajset let sem zaposlen v KLI Logatec. Sem iz družine z devetimi otroki iz Hotedrščice. Šele poldrugo leto sem bil star, ko mi je umrl oče. V kraju, kjer sem se rodil, sem se izučil tudi za mizarja; danes sem nabavni referent v KLI. Povem pa vam, da nisem med tistimi, ki bi se zjokali nad svojim socialnim poreklom. Nisem tak, saj vem, da velja le moje delo in le prek njega se lahko uveljavljam. Sicer pa moram tudi priznati, da še danes zelo rad primem za žago ali oblič. Kupil sem si tudi nekaj strojev... Če bi tega ne storil, bi me gradnja hiše stala hudičevo mnogo.«

In če razmišljava o vaši funkciji predsednika zbora združenega dela? Česa ste se naučili? Kaj bi kazalo popraviti?

»Prvo mandatno obdobje je bila v resnici šola za vse delegate. Šele sedaj, ob koncu mandata, so ljudje spoznali, da niso poslanci ali odborniki. Spoznali so, da ne dvigujejo rok le v svojem imenu. Tako se že dogaja, da delavci pokličejo delegata na odgovornost zato, ker se ni z njimi pogovoril, ker se je vedel preveč poslansko. Noben med delegati v zboru združenega dela se več ne upa govoriti v svojem imenu, saj ve, kaj ga čaka, če ni ‚uglašen' s svojo bazo. Pred kratkim sem moral prekiniti zasedanje zbora zato, ker nekdo od delegatov ni imel pooblastila za sklep o polodstotnem prispevku od osebnih dohodkov za razvoj občine. Cel cirkus je bil... Pa kljub vsemu ni najbolj pomembno, kaj misli Francelj kot delegat, on osebno, temveč kaj misli njegova temeljna organizacija. Po tej poti moramo nadaljevati, saj sem globoko prepričan, da je velika večina delavcev za vlaganje za jutrišnji dan, vendar moramo imeti čiste račune. Če tega ni, je hudič v hiši. Tisti, ki se bojijo priti pred delavce z vlaganji za prihodnost, tisti delavcev sploh ne poznajo. No, povejmo pa še to, da smo te naše temeljne organizacije združenega dela tako obremenili z družbenimi dajatvami — ne glede na to, za kaj gre — da je v resnici ogrožena reprodukcijska sposobnost gospodarstva. Vedeti moramo, kaj lahko storimo danes, kaj pa lahko odložimo na jutri.«

Kritični ste, tovariš Tratnik! Ali sodite v skupino »jeznih mladeničev«?

»Kot vidite, mladenič nisem. Jezen pa sem bil in verjetno bom vedno, če kaj ni urejeno tako, kot bi moralo biti. Tudi zameril sem se že komu zato, ker govorim, tako kot mislim... Pred poldrugim letom smo imeli v KLI težave. Ne gospodarske, ne z delavci, temveč z vodilnimi. Prepirali so se, se zmerjali in drug drugemu metali polena pod noge. V delavskem svetu smo rekli tako: delajte, ne prepirajte se ali pa ven iz tovarne! Zahtevali smo analizo in oceno družbenega pravobranilstva o razmerah v naši delovni organizaciji. Dobili smo jo in moram povedati, da so se vsi delavci z njo strinjali. Za naš kolektiv je bila to zelo dobra šola in predvsem poduk, da ne smemo dovoliti nekaterim, da počnejo, kar hočejo. Mi jih volimo ali imenujemo. Nam, delavcem, so odgovorni.«

Koliko ste »plačali« za svoj »oster« jezik, tovariš Tratnik?

»Bi radi zgodovino? Njega dni sem bil obratovodja. Bil sem tudi predsednik delavskega sveta. Premestili so me iz obratovodskega delovnega mesta za šoferja. Sedem let sem vozil po Jugoslaviji... Sedaj sem v nabavi. Prejemam takšen osebni dohodek — čeprav sem lesni tehnik — kot kvalificiran delavec v mehanični delavnici. A ne razburjam se zaradi tega. In ne mislite, da imam kaj kot predsednik zbora združenega dela v skupščini občine. Bil sem proti nagradam za takšno delo. Še posebej zato, ker ne znamo ceniti, nimamo meril in kaj vem kaj še, da bi lahko funkcionarja—volonterja ocenili po količini dela. Če delajo dobro delegati v temeljnih organizacijah združenega dela, tedaj je tudi predsednik zbora dober...«

M. HORVAT

SATURNUSOVI OBRAZI

Borivoj Koren, stalni član inventurne komisije v skupnih službah:

»Prave razlike med prejšnjimi plačami in osebnimi dohodki po novem pri nas še ni čutiti v zadostni meri. Lahko pa rečem, da so naša pričakovanja v zvezi z novim delitvenim sistemom velika in tudi upravičena. Delitev po delu se za zdaj še najbolj kaže med temeljnimi organizacijami. Delavci, katerih TOZD je poslovala dobro, so to v kuvertah že občutili. Bolj grenak občutek so imeli seveda tisti, ki se jim je v kuvertah poznalo slabše poslovanje temeljne organizacije.«

Borivoj Koren

Marija Petek, delavka v TOZD Embalaža:

»Naši možje so se za 8. marec dobro odrezali. Že dopoldne so nas obdarili z vrednostnimi boni za 500 dinarjev, zatem pa pripravili proslavo, ki jo je v njihovem imenu odprl predsednik skupščine občine Ljubljana-Moste. Ob tej priložnosti nam je zapel nekaj lepih pesmi pevski zbor KUD Vide Pregarc, v katerem »združuje glasove« tudi 16 naših delavcev. Med petjem nas je v svet humorja popeljal Tone Fornezzi-Tof. Vsa čast našim moškim, ko bi bili le taki vse leto...«

Marija Petek

Erik Zrimšek, sekretar konference OOS:

»Sem za sodelovanje in si prizadevam navezati stike z vsemi delavci našega kolektiva ne glede na njihov položaj. Upam, da mi to uspeva, in sicer z namenom, da bi šlo to vprid naši delavski samoupravi.«

Erik Zrimšek

Ladislav Slak, glavni projektant štirioglate embalaže:

»Če imam vpliv? Lahko rečem, da ga imam. To trditev lahko zagovarjam s tem, da moje pripombe, stališča in predloge upoštevajo na zborih in sestankih. Mojo besedo upoštevajo tudi delavci v proizvodnji. Če je tako tudi z drugimi delavci, ne vem. Če ni, so tega krivi predvsem sami, nekaj zato, ker se za stvari ne zanimajo dovolj, nekaj zavoljo neutemeljenega strahu.«

Ladislav Slak

Jelka Podbrežnik, kontrolor napisnih ploščic v TOZD Embalaža:

»Moje delo je zelo natančno in zahtevno. Prav zdaj delamo napisne ploščice za pralne stroje in štedilnike Gorenja iz Velenja. Nobene pike, kaj šele praske ne sme biti na njih. V Gorenju so zelo natančni. Trudim se, da za naše izdelke ne bi bilo reklamacij. To pa je zelo težko, ker smo odvisni tudi od kakovosti materiala naših dobaviteljev.«

Jelka Podbrežnik

Emil Ivanuša, preddelavec v TOZD Embalaža:

»Letošnje predvolilno vzdušje nam je porok, da smo dobro izbrali. Novi delegati naj bi bili naša nova moč, ki jo moramo čutiti na vsakem koraku. Delegati in delegatke so naši tovariši in tovarišice, ki jih dobro poznamo. Upamo, da bodo res zastopali naša samoupravna hotenja, ki pa jih bomo morali v prihodnje izoblikovati bolj organizirano.«

Emil Ivanuša

Tekst in foto: IVO KULJAJ

Odmev na 8. marec in volitve

Njihov delegat

Vse manj »že ka« vprašanja

Delegatke vseh Istrskih temeljnih organizacij so se pred osmim marcem zbrale na tradicionalnem delovnem srečanju, da bi pregledale in ocenile pot, ki so jo prehodile v minulem letu. Predsednikca odbora za družbeno aktivnost žensk pri IO sindikata SOZD Iskra, Irena Grabar, je v uvodnem govoru omenila mnoge uspehe, ki so jih delavke dosegle, pokazali pa so se tudi problemi, ki ne zadevajo le Iskrinih delavk. Še mnogo naporov bo potrebnih, da jih bodo razrešili, saj v naši družbi jih res ne bi smelo več biti. Veliko slišimo o tem, da osvobajamo delo in delavca — in dela brez pomembne vloge žensk si danes niti predstavljati ne moremo. Pa vendar bi težko lahko trdili, da ženske že igrajo vlogo, ki jih gre. Ne moremo govoriti o enakopravn žensk, dokler ne bomo dos enakopravnosti prav na vseh dročjih. Dosegli pa je nismo, sprotno, zelo daleč smo še tega. Statistika je suhoparna deva, včasih pa nam le postre podatki, nad katerimi bi se rali zamisliti. V SOZD Iskra več žensk kot moških, ven med 71 direktorji temeljnih ganizacij ni niti ene ženske vseh osnovnih organizacijah sta le dve sekretarki...

Zamislimo se lahko tudi ob dveh vprašanjih: Ali ženske niso vredne našega zaupan Ali spijo ali pa nimajo možno da bi pokazale, kaj znajo?! M bolje je z volitvami v sam pravne organe — a le navid Ženske se dajo izvoliti in pri se ustavi; aktivnosti pokažej

alo. Tudi na to vprašanje nam ahko odgovore številke. Približno tisoč žensk se je v Iskri ružbenopolitično izobraževalo. To ni ravno veliko in — šlo je le za kratke seminarje. V sistematično družbenopolitično izobraževanje pa sta se vključili le dve delavki v dveh letih! Tudi tu ni aj pojasnjevati, saj dobro emo, kako pomembno je znanje, pa ne le strokovno, ki ga potrebuješ na delovnem mestu. Tudi če pogledamo le strokovno plat — v zadnjih dveh letih se je v skri za prekvalifikacijo odločilo pet žensk! Dobra volja brez znanja bo presneto malo pomagala pri vsestranskem vključevanju žensk v gospodarstvo in druga področja življenja. Vse bolj odločajo ljudje z znanjem, n to postaja vedno bolj »oblast«.

Zato se morajo ženske izobraževati — strokovno in kot upravljavke, sicer bodo še naprej stale ob strani. Stvari so jasne; vsi smo za žensko enakopravnost pri delu, v političnem življenju in sploh na vseh področji življenja. Toda vsi bomo morali še marsikaj storiti, da se bo to uresničilo. Še vedno govorimo o »ženskih poklicih«, še poznamo nočno delo, družbena prehrana ni povsod urejena, zdravstveno in otroško varstvo sta še marsikje velik problem — ne le žensk, tudi družine, in vse družbe. Čedalje manj je stvari, ki bi zadevale le ženske, zadevajo nas vse in vsi se bomo morali potruditi, da nas naštete (in številne druge) težave ne bodo več ovirale.

CIRIL BRAJER

GRČE IN GRČAVOST SLOVENSKIH LESARJEV

Pomenek s tremi celjskimi nagrajenci Borisa herja — Kaj je konkurenca in kaj nesmotrno delovanje kapacitet — Lokalizem ne živi s p eznikom, temveč je vkoreninjen v miselnosti — Združevanje ni pogovor dveh gluhih

Delovno skupino: ŠTEFANA LESKOVŠKA, FRANJA NOVAKA, IVANA PETAVERJA IN OTONA RAKA je za nagraditev predlagal Inštitut za industrijsko oblikovanje pri fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo ljubljanske univerze. Celotna delovna skupina je dosegla v organizacijskem, tehnološkem, proizvodnem, inovacijskem in prodajno tehničnem delu uspehe, ki pomenijo revolucionarno novost v slovenskem gospodarstvu ter so kažipot preraščanja tehnične civilizacije v tehnično kulturo. Skupina, ki se nagrajuje, je s svojim prizadevnim in načrtnim razvojnim delom ustvarila pogoje za množično inovacijsko proizvodnjo v Lesno industrijskem kombinatu Savinja Celje, istočasno pa dosegla izjemne uspehe trajnejšega značaja pri uvajanju domačih izumov v proiz njo...

(Citat iz predloga komisije za do tev nagrad B. Kraigherja)

Med letošnjimi nagrajenci B Kraigherja so bili tudi štirje strokovnjaki celjske Savinje. S izmed njih — žal Štefana Lesko vodje priprave dela ni bilo — sm pogovarjali največ o tem, kolikšn skrb za vgrajevanje domačega izu teljskega in inovacijskega dela v p zvodnjo in kolikšen je vpliv kolekt SOZD ali posamezni gospodarski nogi naše republike.

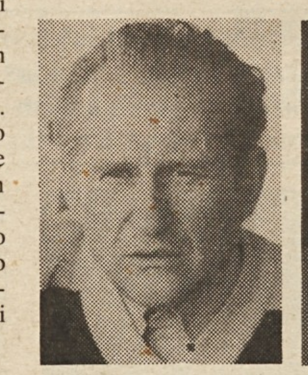

Ivan Petaver

Oto Rak

Franjo Novak

Laže čez republiško kot občinsko mejo

»Kolektiv LIK Savinja je že pre spoznal, da sta razvoj in uspe lesne industrije zagotovljena v zdru vanju in povezovanju, saj je jasno, razdrobljenost zahteva dvojnost slu kadrov in strojne opreme ter izred napore pri osvajanju tržišča, ki tej nogi pogosto ni naklonjeno,« p IVAN PETAVER, diplomiran ek nomist, glavni direktor LIK Savin »Prav zato smo se s tolikšno za tostjo vključili v razgovore o zdru vanju slovenske lesne industrije. nekaj letih smo razočarani ugot da je bil uspeh skromen. Sila skro v primerjavi s tistim, ki bi ga lahko jektivno pričakovali. Pri tem je za miva ugotovitev, da je bil krivičen tek posameznikom na vodilnih me v posameznih kolektivih sloven lesne industrije, ki naj bi bili co združevanju, ker teh ljudi na teh stih ni več. Gre za dejstvo, da lok zem ne živi s posamezniki, temve vkoreninjen v miselnost kolekt

Naš kolektiv je v minulih letih vl veliko denarja v novo strojno opre zgradili smo največjo in najmod nejšo furnirnico v državi. Zgradil opremili smo nove oddelke za in strijsko proizvodnjo pohištva, s k rim smo že dosegli lepe uspehe. vendar slišimo, da nekateri drugi k lektivi zdaj grade novo furnirnico, žele postaviti novo tovarno za p zvodnjo pohištva... Laže se je do varjati in povezovati s kolektivi z republiških meja kot znotraj ob skih. LIK Savinja deluje v SOZD S enijales. Že pred tem smo navezali obre poslovne in druge odnose z OZD Crvena zastava ŠIK Kruševac in e dogovorili za vlaganja v njihova podjetja za predelavo in eksploatacijo esa v Gani, Liberiji in Gabonu. V bistvu gre za to, da bi s pametno delitvijo dela, proizvodnje in naprav lahko prihranili prenekateri dinar, torej za to, v čemer je smisel in namen dogovarjanja, ki pa ima še to prednost, da lahko poteka na samoupravni podalgi. Žal se miselnosti ne da spremeniti čez noč in udi samoupravljanje je lahko izgovor a prikrivanje ozkih in kratkovidnih odločitev.«

Inovacije in industrijska proizvodnja

Kolektiv LIK Savinja je v zadnjih etih dosegel izreden uspeh z industrijsko proizvodnjo pohištva. Gre za priznanja, ki so izdelke tega kolektiva »čez noč« potisnila v evropski vrh. Tu mislimo predvsem na njihova sistema »mozaik« in »Savinja«, ki sta dobila nagradi na mednarodnem natečaju AS esign 72, »Savinja« pa še priznanje za ajboljše pohištvo leta v Jugoslaviji na I. mednarodnem salonu pohištva v eogradu. Prav tako so bili deležni rednega priznanja na mednarodni zstavi INOVA 1974, kjer so njihomu sistemskemu reševanju iniverlnega pohištva dodelili zlato meda. Za pohištvo so dobili naslednje to še zlatega zmaja na X. salonu pohištva v Ljubljani.

»Pravzaprav je neverjetno, da nam uspelo premostiti naše meje v Štorah eja z Bohorjem iz Šentjurja), na ankolovem (meja z LIP Konjice), v etušu (meja z GLIN iz Nazarij) in v oliču (meja z GG Slovenj Gradec), je vendar jasno, da takšna razdrobenost ne more zagotoviti ekonomskih zultatov, ki bi bili sposobni posegati sam vrh evropske in svetovne lesne dustrije,« meni dipl. ing. OTO RAK, pl. tehnični direktor LIK Savinja. Naše skupno delo je bilo uspešno to, ker smo ga razvijali na vseh področjih. Sama inovacija ali ideja je emalo. Potrebno je poznavanje trga, hničnih zmogljivosti in spsobnosti adrov. Nagrada Borisa Kraigherja je avzaprav priznanje za delo, ki smo opravili. Dokazali smo, da je možno oseči marsikaj če v načrt vključiš vse otrebne elemente. Osebno sem razočaran, da dogovarjanja o združitvi in druževanju slovenskih lesarjev niso ila uspešna. SOZD je sicer uspešna, endar zaradi pomanjkanja potrebnih porazumov dokaj ohlapna oblika. Še olj ohlapna stvar pa so poslovna združenja.

Vsa naša vlaganja — gre za tri velike vesticije, ki so nam reševale tudi ruge težave ali dale še druge vrednote ne samo nova proizvodna sredstva so bila načrtovana, da bi z veliko inustrijsko proizvodnjo lahko uspešno osegali na naše in tuja tržišča. To nam je v veliki meri uspelo, čeprav še nismo rekli zadnje besede. Po mojem mnenju je uspešnost izboljšav ali novosti potrjena šele s proizvodnjo, ki jo trg sprejme. To je dokaz tudi za uspešnost našega pohištva, ki ga sestavlja več deset različnih proizvodov, ki jih lahko potrošnik kombinira po lastni želji. Temu je prilagojena tudi naša proizvodnja, čeprav še ni vse tako, kot smo načrtovali.«

Dogovori in dogovarjanja

»Načrtovanja naših strokovnjakov segajo v naš jutri«, ki ga že uveljavljamo,« meni FRANJO NOVAK, ekonomist, direktor prodajnega sektorja v LIK Savinja. »Upravičenost naložbe, ideje ali pobude je v dogovarjanju. Žal je res, da se vsaj v naši panogi še vedno dogovarjamo in dogovarjamo, dogovorov pa se le redko držimo. Skupinsko delo v našem kolektivu je gotovo obrodilo sadove, tega ne gre zanikati in to ceni tudi kolektiv. Nihče ne trdi, da tudi prej nismo dosegali uspehov in da tudi prej ni bilo pobud, res pa je, da je naš kolektiv v zadnjih letih dosegal tudi za naše razmere izjemne rezultate...

Kolektiv LIK Savinja, ki se je ob koncu minulega leta povečal z združitvijo s kolektivom »LES« iz Ptuja, je v teh letih uspešno prebrodil krize, ki so pestile prenekateri sorodni kolektiv. Še več, prav v tem času so izredno povečali proizvodnjo in dosegli izredne poslovne rezultate. Tako so v času od 1973. do 1976 leta celotni dohodek povečali s 125,405.789 din na 304,477.429, ostanek dohodka pa s 4,931.344 na 11,704.303 din. Poleg naložb v proizvodnjo, o kateri so naši sogovorniki že govorili, jim je v tem času uspelo še urediti in zgraditi druge objekte, kot so objekti za družbeno prehrano zaposlenih, lastno zdravstveno varstvo in ambulanto za zobozdravnika.

»Naši načrti so znani in z njimi nikogar ne posiljujemo, čeprav je po drugi strani res, da bi bili uspehi še večji, če bi združili moči, če bi zagotovili racionalno delitev tržišča in proizvodnje,« trdi Franjo Novak. »Ne gre za monopol ali za zapiranje trga. Gre preprosto za dejstvo, da se mora vsaka proizvodnja hitro prilagajati tržnim razmeram, če hoče biti uspešna. Naš kolektiv je v tem uspeval tudi zato, ker so domači strokovnjaki ponudili domačo tehnologijo in svoje znanje, ne tako kot ponekod, kjer morajo tudi to uvažati. Pri nas gre verjetno za posrečen primer, ko smo ves razvoj od proizvodnje do samoupravljanja strnili, zato so tudi uspehi takšni. S tem pa ni rečeno, da nimamo težav, ki pa niso tolikšne, da se jih z dobro voljo in skupno ne bi dalo hitro omiliti, če že ne takoj rešiti...«

Letos bo kolektiv LIK Savinja, ki se je razvil iz nekdanje majhne obrtne delavnice, praznoval 25-letnico obstoja.

js

MED ROMI NA DOLENJSKEM

S starostjo upanje plahni

Smetišče — vir preživljanja za Rome.

Nenadoma je nastalo nepopisno tekanje, vpitje. Romi so pograbili, kar jim je prišlo pod roke. Ta desko, drugi kol in verjemite, nič kaj prijetni niso bili tisti trenutki. Grozeče so se bližali. Ženske so vreščale, moški vpili: »Stran z aparatom! Nič slikanja!« Odmaknil sem aparat. Nezaupanje jim je sijalo v ognjevitih očeh. »Kdo si?«, je bilo njihovo prvo vprašanje. Novinar, odgovorim, kolikor mogoče prijazno. »Iz Novega mesta?« »Ne iz Ljubljane.« Tisti hip so spustili kolce. »Norce brijejo iz nas. Pridejo, slikajo, nič nas ne vprašajo, potlej pa pišejo, kar se jim zljubi.« Tisti hip so se nekaj na hitro zmenili v njihovem jeziku in eden od njih je dobesedno odletel v eno izmed kolib v grmovju. Naslednji trenutek je bil že nazaj in v roki je držal zmečkano stran priloge Dolenjskega lista. »Poglej,« je dejal in drugi so brundaje odobravali njegovo ravnanje. Vzel sem v roke, na hitro preletel. Najbrž se Romi niso najbolj strinjali s tistimi stavki, ki govorijo o njihovi prevzgoji, kriminalu itd.

Kolikor sem lahko doumel iz njihovih besed, se jim dogajajo same »krivice«. Najbolj glasen je bil Marjan Brajdič. Sicer pa kar zadeva priimke, so tu v Žabjeku, nedaleč od Novega mesta, le Brajdiči in Hudorovci.

»Sem pošten,« so bile Marjanove prve besede. »Delam v Straži, v Novolesu in tristo jurjev zaslužim. To pa je zame, ki imam šest otrok in ženo, veliko premalo. Dokler nisem delal, sem dobil od občine za otroke vsak mesec pakete z oljem, makaroni in drugimi živili. Zdaj jih ne pošiljajo več. Pravim, da to ni prav in če ne bodo več pošiljali, ne bom več delal. Drugi namreč, ki ne delajo, še vedno dobivajo pakete.«

Za njim se je zvrstilo še nekaj »govornikov« in vsi so govorili samo o nekih težavah z občino in »oblastjo«. Nekateri so se pritoževali, da ne dobijo dela, češ da so prestari, čeprav noben med njimi nima več kot štirideset let. Skratka, vse mogoče in nemogoče sem zvedel in njihovih ust v dobre pol ure. V tem času pa smo se tudi le toliko »sprijateljili«, da sem jih lahko slikal. Ko sem se tega posla lotil z vso naglico, v strahu, da se ne bi premislili, sem nenadoma zaslišal vreščanje, ki ga nikakor nisem mogel razumeti. Nisem si še bil na jasnem, kaj naj bi to pomenilo, ko je vsa zasopla in obložena stopila predme mlada ženska z dvema otrokoma. »Mene slikaj,« je zahtevala. »Moža mi je do smrti povozil avto. Zdaj sem sama z otroki in od občine dobim le sedemdeset jurjev, ki jih ni več, komajda pridejo. Primorana sem prosjačiti.« Pokazala je dve štruci in odgrnila bisago, v kateri je bilo vse od zobne paste do krompirja, ki je njihova osnovna hrana. Slikal sem jo in obljubil, da bo v časopisu gotovo vse, kar je povedala. »Sem Marija Hudorovac in štiri otroke imam, ki nimajo kaj jesti,« je še pribila.

Najbrž bi lahko zvedel še veliko zgodb — če sem bolj natančen, tožb in pritožb — pa sem se jim nekako izvil z opravičilom, da moram še na smetišče.

Ko sem prišel do smetišča, na katerem je ril buldožer, sem videl kaj žalosten prizor. Romi, moški, ženske in otroci, so bosi in skrajno slabo oblečeni brskali po njem. Nabrane stvari so metali v posebej pripravljene posode, ki so jih nosili k cesti, da bi jih kasneje z vozički odpeljali na odpad. Tako zaslužijo nekaj denarja. Lahko rečem, da je smetišče osnovni vir njihovega preživljanja. Poleg tega še prosjačijo in se za silo preživijo. Takšno je romsko življenje, nič kaj prijetno.

V novomeški občini se zelo prizadevajo za ureditev romskega vprašanja, vendar so uspehi jalovi. Rome, predvsem starejše, je zelo težko navaditi na redno delo. Treba se bo pač sprijazniti z dejstvom, da Romi so in da bodo taki nekaj časa tudi še ostali. Morda je izhod iz te, za novomeško občino velike zagate, mladi romski živelj, ki hodi v bršljinsko šolo. V šoli jih vsak dan umijejo, preoblečejo in sploh navajajo na človeka vredno življenje.

Romi so v naši državi posebna etnična skupina, ki ima po mednarodni konvenciji posebne pravice. Zato jih ne gre civilizirati s prisilo, saj je znano, da vsaka sila rodi odpor.

Kot je bilo že omenjeno, se kaže boljša prihodnost prav v mladi romski generaciji, ki bo najbrž po procesu vzgoje in izobraževanja, sama opustila zdajšni način življenja. Zavoljo tega je umestno trditi, da je treba posvečati vso skrb prav mladim romskim šolarjem, ki bodo tako morda le pozabili, še bolj pa njihovi potomci, da so bili njihovi predniki nekoč nomadi in da njihovo življenje ni bilo vredno človeka.

Slike in besedilo: IVO KULJAJ

Vsakdanje romsko delo: sortiranje za Dinos

Marjan Brajdič z najmlajšima otrokoma.

Marja Hudorovac s hčerkama.

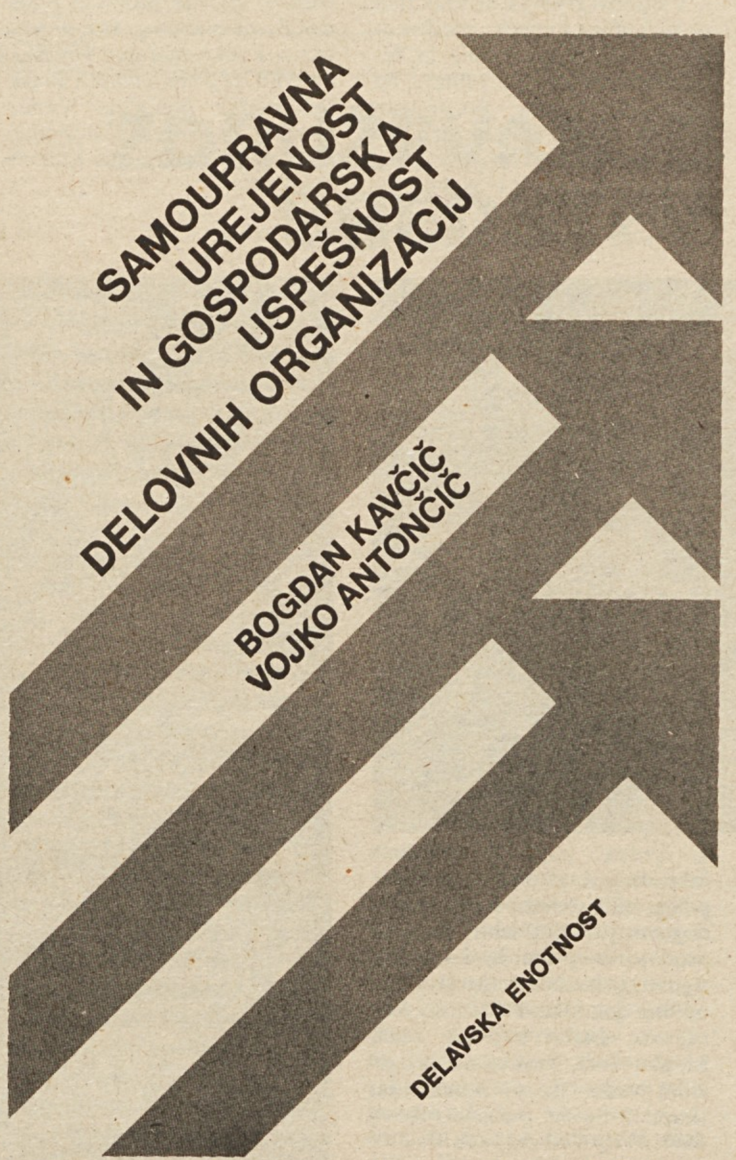

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost je izšla pomembna knjiga:

SAMOUPRAVNA UREJENOST IN GOSPODARSKA USPEŠNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ

avtorjev dr. Bogdana Kavčiča in Vojka Antončiča.

Kako se spreminja narava družbenih odnosov v organizacijah združenega dela?
Ali gospodarska uspešnost vpliva na razvoj samoupravnih odnosov?
Ali se z razvojem samoupravnih odnosov povečuje gospodarska uspešnost?
Kako meriti razvoj samoupravnih odnosov?

Na ta in druga vprašanja sta avtorja skušala odgovoriti z raziskavo, o kateri poročata v tej knjigi
Knjiga bo dobrodošla vsem vodilnim delavcem v delovnih organizacijah in družbenopolitičnim delavcem.

Cena: 250 din za izvod.

Naročila pošljite na naslov: ČGP DELO — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4 ...... izvodov knjige dr. B. Kavčiča in V. Antončiča SAMOUPRAVNA UREJENOST IN GOSPODARSKA USPEŠNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ

Knjige pošljite na naslov: ....

Poštna številka, kraj: ....

Čitljiv podpis:

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

JUGOTEKSTIL glasilo delovne organizacije

POVEČUJEMO SODELOVANJE Z DEŽELAMI V RAZVOJU

ZGODOVINSKA PRELOMNICA

Zadnja leta se JUGOTEKSTIL-impex uspešno vključuje v družbena prizadevanja za izboljševanje devizne bilance naše države. Rezultati, ki so jih dosegli delavci te izvozno-uvozne organizacije, kažejo na veliko prizadevanje kolektiva, nedvomno pa so tudi plod tesnega sodelovanja s tekstilnimi organizacijami. Poleg tega, da so z njimi sklenili samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev med proizvodnjo in trgovino, se z nekaterimi dogovarjajo tudi za posamezne akcije oz. naložbe.

Med takšnimi poslovnimi akcijami, ki pravzaprav pomenijo izvoz zmanja in tehnologije, je gotovo najpomembnejša gradnja konfekcijske tovarne Yuken v Keniji. Temeljni namen te investicije je bil predvsem, da za daljši čas zagotovimo prodajo reprodukcijskih materialov novi tovarni (letno jih bo potrebovala za približno 1,5 milijona dolarjev), od česar bi jih JUGOTEKSTIL-impex približno polovico dobavljal iz Jugoslavije.

Pri investiranju tovarne Yuken so sodelovale tri skupine partnerjev — s tretjino sredstev kenijska državna investicijska agencija ICDC, z drugo tretjino skupina zasebnikov, s tretjo tretjino pa jugoslovanski partnerji Jutranjka, Labod, Lisca in JUGOTEKSTIL-impex. Jugoslovanski partnerji so prispevali za približno 400.000 dolarjev sredstev, delovali pa so povezani v konzorcij, kjer so na poslovnem odboru skupno reševali vsa vprašanja. Tudi vse morebitne ugodnosti se bodo stekale v skupni sklad, nato pa jih bodo delili sorazmerno z vloženimi sredstvi.

Proizvodnja bo usmerjena na tri področja — izdelava srajc, otroške konfekcije in ženskega perila. Iz tovarne bodo v enem letu poslali milijon kosov izdelkov.

Pogodbo o ustanovitvi podjetja v Keniji je JUGOTEKSTIL-impex v imenu vseh štirih jugoslovanskih partnerjev podpisal v decembru 1975. leta. Po obsežnih pripravljalnih delih je bila tovarna zgrajena v rekordnem času — v devetih mesecih — in je prav zadnje mesece jubilejnega JUGOTEKSTIL-impexovega leta (1977) pričela poskusno obratovati.

Poleg tega JUGOTEKSTIL-impex načrtuje tudi sodelovanje pri gradnji tekstilnega kombinata v Tanzaniji, za katerega bodo do konca tega meseca izdelali idejni načrt. Z uresničitvijo te naložbe bi za več let popestrili gospodarsko sodelovanje Jugoslavije s Tanzanijo (izvoz opreme, znanja, nakupi tkanin, bombaža itd.).

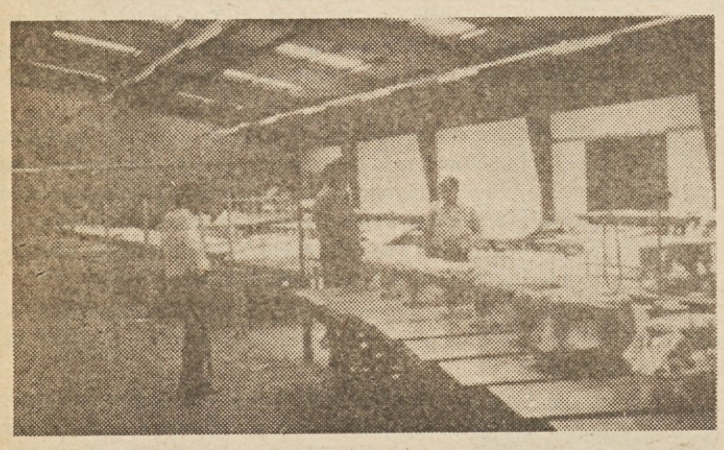

Prav tako pripravljajo tudi projekt skupnih vlaganj za strojilnico kože v Keniji, v širši obravnavi pa so še podobne naložbe v Iraku in Braziliji.

Tekstilne proizvodne organizacije, ki so z JUGOTEKSTIL-impexom podpisale sporazum o združevanju dela in sredstev, so na zadnji skupščini potrdile takšno poslovno usmeritev z naslednjimi besedami: »Prav ta aktivnost dokazuje pravilno usmerjenost in družbeno pomembnost v odnosih med proizvodnjo in zunanjo trgovino.« Temu bi skoraj lahko rekli »zgodovinska prelomnica«.

M.S.

SAMOUPRAVNO DOGOVARJANJE JE VSE KVALITETNEJŠE

Krepimo surovinsko bazo

Julon je s porabniki svojega proizvoda podpisal sporazum o združevanju dela in sredstev za razširitev svoje proizvodnje

Tovarna za proizvodnjo poliamidnih vlaken JUGOTEKSTIL-Julon načrtuje razširitev svojih zmogljivosti od današnjih 2000 za novih 10.000 ton. Po že sprejetih družbenih dokumentih naj bi bila investicija končana ob koncu tega srednjeročnega obdobja, njena predračunska vrednost pa znaša 1.874.653.000 din in pomeni enega največjih projektov v Sloveniji.

Načrti za razširitev proizvodnje poliamidnih vlaken temeljijo na potrebah jugoslovanske tekstilne industrije, ki na leto porabi 18.000 ton tovrstnih vlaken. Trenutno v Jugoslaviji izdelamo le približno nekaj več kot 5000 ton tovrstnih vleken, predvidevamo pa, da jih bomo čez dve leti porabili že dobrih 25.000 ton. Jugoslovanska tekstilna industrija je zaradi tega z velikim interesom podprla Julonove načrte ter že nekajkrat zagotovila, da je pripravljena aktivno sodelovati pri gradnji novih zmogljivosti ter tudi kasneje pri upravljanju nove tovarne. In kar je najbolj pomembno — vsi ti poslovni partnerji so tudi bodoči kupci Julonovih proizvodov. Torej bo novi Julon svojo proizvodnjo — če bo seveda kvalitetna — kljub velikim količinam lahko prodal na domačem trgu.

Nova tovarna bo zgrajena poleg sedanje, le obrat za raztezno teksturiranje (v vrednosti 223.411.000 din) bo zgradila in tudi financirala tovarna Beti iz Metlike.

Da pripravljenost tekstilne industrije pri razširjanju svoje surovinske baze ni le formalna, so predstavniki posameznih tovarn potrdili sredi meseca februarja letos, ko so podpisali samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za razširitev proizvodnje poliamidnih vlaken v Julonu. Doslej je sporazum podpisalo že 20 organizacij združenega dela, in sicer: Beti, Dekorativna, IK Bačka Palanka, ITEX Lola Ribar, JUGOTEKSTIL Julon, Lisca, MTČ, MTT, Pazinka, Planteks, Pletenina, Tovarna nogavic Polzela, Poslovna skupnost tekstilne industrije Ljubljana, Pounije, Rašica, Svila Maribor, Vezenine Bled in Krapinska tekstilna industrija.

Te organizacije so združile že 251.057.000 din, v JUGOTEKSTIL-Julonu pa pričakujejo, da se bo število podpisnic do konca meseca marca povzpelo še za približno dvajset in načrtujejo, da bodo skupno zbrale blizu 570 milijonov din. Načrt novega projekta predvideva tudi za 581.574.000 din deviznih stroškov. Trenutno teče postopek za dokončno izdelavo devizne konstrukcije, opremo pa so že izbrali. Pričakujejo, da bodo pogodbe s tujimi dobavitelji podpisali še v tem mesecu, poleg predpogodb pa so že zbrali v Julonu vsa dovoljenja za začetek gradbenih del, odkupili zemljišče, pripravljajo pa še gradbeni in instalacijski načrt. Graditi bodo pričeli že letos, prihodnje leto bodo uvozili opremo, redno obratovanje nove tovarne pa je predvideno v letu 1980. Takrat bodo zaposlili še 400 delavcev, nova tovarna pa bo zagotovila socialno varnost sedanjemu kolektivu ter s pozitivnim ekonomskim učinkom vrnila združevalcem sredstev vse, kot bodo vanjo vložili, jih oskrbela s prepotrebno surovino in tako krepila naše gospodarstvo.

MIŠA SOVDAT

ZAKON O ZDRUŽENEM DELU V PRAKSI

OSEBNO NAGRAJEVANJE — BOLJŠI REZULTATI

»Prodajalke smo zadovoljne. Z delom in z osebnimi dohodki, posebej pa še z medsebojnimi odnosi.« To so besede prodajalke Valči Kokaljeve, zaposlene v prodajni enoti ONA-ON na ljubljanskem Trgu OF. Ta enota je po obsegu prodaje gotovo med petimi najboljšimi tovrstnimi v Ljubljani; tudi po produktivnosti, ki jo delavci dosegajo, je v vrhu, čeprav po prodajni površini ne šteje med velike. Še nekaj je značilno zanjo: zaposleni so zadovoljni! Zakaj?

»Sredi minulega leta smo prav iz naše enote predlagali, da bi v vseh prodajalnah ONA-ON — petnajst jih je v Sloveniji — uvedli za vsakega posameznika nagrajevanje po delu. Začeli smo v mesecu spetembru, bolj kot poskus, z novim letom pa smo tak način »uzakonili« s pravilnikom.

Za svoje živo delo je vsak posameznik različno nagrajen. Poleg obračunske osnove mu gredo tri je deleži za učinkovitost. Pri nagrajevanju osebne učinkovitosti prodajalk upoštevamo število nakupov in nominalno višino prodaje, pri deležu za učinkovitost enote je merilo ostanek dohodka po kalkuliranih urah na delavca, pri čemer upoštemo plan, zaloge, koriščenje denarnih sredstev, stroške enote, poleg tega pa gre delavcem še delež za učinkovitost delovne organizacije. K temu je potrebno prišteti še del osebnega dohodka iz minulega dela, kar je nato v mesečnem seštevku kar lep znesek,« je dejala poslovodkinja te prodajalne Betka Sešek. »Na tak način obračunavamo osebne dohodke vsak mesec.«

Odkar so uveljavili način osebnega nagrajevanja, so tudi njihovi dohodki v vrhu ljubljanskih trgovcev. »Boljši so verjetno trenutno le v Tkanini, kjer pa imajo seveda večji promet!« Posledica nagrajevanja po delu pa je še izredno povečan promet v prodajalni, saj so celo v januarju, ki sicer ne velja za ugoden mesec, presegli visoko zastavljen plan.

Vendar pa vse prodajalne ONA-ON niso tako uspešne. Delavke s Trga OF menijo, da bi morali v mnogih trgovinah izboljšati organizacijo dela, da v nekaterih že predolgo »dovoljujemo«, da delajo slabše ali pa slabo. To — poleg slabših rezultatov za delovno organizacijo — med drugim manjša ugled tudi tistih, ki kvalitetno delajo in pomeni vsak dan novo bitko za kupce.

V njihovi trgovini se vsak dan zvrsti veliko kupcev, predvsem zaradi bližine avtobusne in železniške postaje. To zahteva od prodajalk veliko pozornosti, dobre volje ter medsebojne pomoči. In ni še bilo prepira, komu se šteje tak nakup v osebni dohodek!

Ob tem najdejo vedno dovolj časa, da se na zborih svoje enote poleg vseh samoupravnih nalog dogovorijo tudi o izbiri blaga za prodajo, o opremi in dekoraciji trgovine, izračunavajo si svoje osebne dohodke. Pri tem so skoraj vse enako aktivne, Jana, Majda, Joži, Ivanka in druge. Zdaj vedo, da je pomembno skupno, ne le posameznikovo delo. Prepričani so tudi, da morajo najti še primernejši način nagrajevanja za osebno učinkovitost blagajničark in krojačev, ki k uspehu enote s svojim vestnim delom prav tako veliko pripomorejo, vendar so nekoliko slabše nagrajeni.

»Našli smo dober sistem nagrajevanja,« sta zatrdili sogovornici. »Naš je, nismo ga prepisovali, razumemo ga in natančno vemo, koliko moramo v mesecu narediti, če želimo takšen ali takšen osebni dohodek. Vendar bomo tudi ta sistem še dopolnjevali, saj ne smemo biti samozadovoljni!«

S.I.

V SOZD JUGOTEKSTIL — proizvodnja in predelava sintetičnih vlaken, zunanja in notranja trgovina, o.o., ki ima sedež v Ljubljani, Titova 3, so združene delovne organizacije:

— JUGOTEKSTIL-impex, zunanja trgovina, p.o., Ljubljana, Titova 3;

— JUGOTEKSTIL-Julon, proizvodnja sintetičnih vlaken, p.o., Ljubljana, Letališka cesta;

— JUGOTEKSTIL-ONA-ON, notranja trgovina, p.o., Ljubljana, Proletarska 4;

in delovna skupnost skupnih služb, Ljubljana, Titova 3.

V sestavljeni organizaciji je zaposlenih 1012 delavcev, od tega 349 v proizvodnji, 17 v skupnih službah, drugi pa v zunanji in notranji trgovini.

PRIPRAVE NA TEKSTILIADO

Na Starem vrhu nad Škofjo Loko so se minulo soboto srečali delavci vseh treh delovnih organizacij in delovne skupnosti skupnih služb na vsakoletni jugotekstiliadi v veleslalomu. Po navadi šteje tekmovanje za prvenstvo JUGOTEKSTILA tudi za izbor ekipe, ki nas zastopa na smučarskem tekmovanju slovenskih tekstilcev.

Letošnji zmagovalci so: pri mlajših pionirkah Darja Crnek, pri mlajših pionirjih Davorin Kramar, pri starejših pionirkah Barbi Koprol in pri starejših pionirjih Dejan Crnek. Pri članicah so prva tri mesta zasedle Meta Kosmač, Aleksandra Goluh in Marija Rupnik, pri članih pa je zmagal Jože Strel pred VladomŽugljem, Tomom Tadlom (i.k.) ter Mišem Potočnikom.

Kljub neugodnemu vremenu se je na Starem vrhu zbralo skoraj 200 delavcev Jugotekstila, med zmagovalci in nekaterimi drugimi tekmovalci pa bo športna komisija izbrala tiste, ki se bodo 18. marca udeležili letošnje tekstiliade na Zelenici.

STRAN JE UREDILA MIŠA SOVDAT

TEŽAVE NAŠE KEMIČNE INDUSTRIJE

Samo za lastno korist

Domačih surovin je na pretek, njihova kakovost je dobra, cene niso višje od tujih, naši proizvajalci pa jih kljub temu uvažajo in kupujejo drage tuje licence

V Ina—Nafta Lendava opozarjajo, da se pojavljajo težnje po uvozu celo tam, kjer je kakovost surovin dobra, kjer so cene usklajene s tujimi in da z uvozom tujih licenc podvajajo proizvodne zmogljivosti, ki že zdaj niso izkoriščene.

V Lendavi proizvajajo velike količine formalina, iz katerega sami izdelujejo več vrst lepil, namenjenih predvsem lesni industriji. Cene teh izdelkov niso bistveno večje od uvoženih in tudi kakovost povsem ustreza zahtevam sodobne tehnologije. To so dokazali poskusni testi formalina v kemičnih laboratorijih v ZDA. Pravilnost te izjave Ininih delavcev o cenah in kakovosti lepila sta potrdila tudi dva njihova kupca — Brest iz Cerknice in novogoriški Meblo. V Cerknici kupujejo na leto 10.000 ton sečninskega formaldehidnega lepila, ki ga potrebujejo za izdelavo ivernih plošč in za furniranje. Pravijo, da je kakovost dobra in tudi nad cenami se ne pritožujejo. V Meblu pa porabijo letno 12.000 ton tega lepila in so enakega mnenja kot v Brestu. Za ceno pravijo, da je res nekoliko višja od cene uvoženega lepila, ne pa toliko, da bi se ga splačalo uvažati.

Vse to kaže, da Inina proizvodnja zadovoljuje domači trg tako s količino in kakovostjo kot s ceno. Toda kljub temu ostajajo njene zmogljivosti nezasedene, saj uvozi sarajevska Busovača vsako leto 8.000 ton formalina, kolikor ga potrebuje za izdelavo mediapan plošč — posebno trde vrste iverk. Ta nepotrebni uvoz zmanjšuje v Ini — TOZD Nafta proizvodnjo tako formalina kot lepil, vsako leto pa zahteva za približno 20 milijonov dinarjev deviznih sredstev.

V Lendavi lahko proizvedejo 90.000 ton umetnih lepil na leto, potrebe domačega trga pa lahko zadovolji že proizvodnja približno 80.000 ton. Po predvidevanjih bi lahko sami zadovoljevali potrebe jugoslovanske industrije še več kot deset let. Zatrjujejo, da jim ne gre za monopolni položaj, vendar je vsako razširjanje zmogljivosti proizvodnje umetnih lepil pri nas za zdaj ekonomsko neutemeljeno. Toda v tovarni Prvi maj iz Čačka so se kljub temu odločili za gradnjo nove tovarne umetnih lepil. Med drugim so v tujini kupili tudi licenco za proizvodnjo formalina, katerega lahko v Lendavi proizvedejo na leto več kot 120.000 ton, kar je več kot dovolj za domače potrebe.

Ina—Nafta bo letos v Lendavi končala gradnjo prve tovarne metanola v Jugoslaviji. Trenutne domače potrebe so 70.000 ton metanola na leto in vso to količino moramo uvoziti. V Lendavi ga bodo (iz lastnih surovin) letno proizvedli 165.000 ton in ko bodo zadovoljili domače potrebe, ga bo vsako leto ostalo 95.000 ton. Za to količino so le s težavo našli kupce. Pomagal jim je dobavitelj opreme iz ZRN, ki jim je poiskal kupce v tujini za precejšnje količine.

Domače potrebe so torej pokrite za več let, izvoz je težaven, pa vendar so se v Kikindi že našli modreci, ki načrtujejo gradnjo še ene take tovarne. V Ini—Nafti torej upravičeno negodujejo zavoljo nesmiselnega uvoza surovin; znanja in še marsičesa. Toda odkar ne velja več zakon o usklajevanju investicij, so takšni pojavi še bolj pogosti. To potrjujejo tudi na gospodarski zbornici. Pravijo, da se mnoge delovne organizacije odločajo po ozkih podjetniških interesih — vendar imajo združenja temeljnih organizacij po ukinitvi omenjenega zakona zvezane roke: lahko le pozivajo k treznemu poslovnemu vedenju. Enako sodi tudi RO sindikata delavcev kemične industrije. Tudi v sindikatu ugotavljajo, da se mnogi izmikajo samoupravnemu dogovarjanju in odločajo le v lastno korist. Delovnim organizacijam, ki se čutijo prizadete, pa svetujejo, naj razpravo prenesejo v organe družbenopolitičnih skupnosti.

CIRIL BRAJER

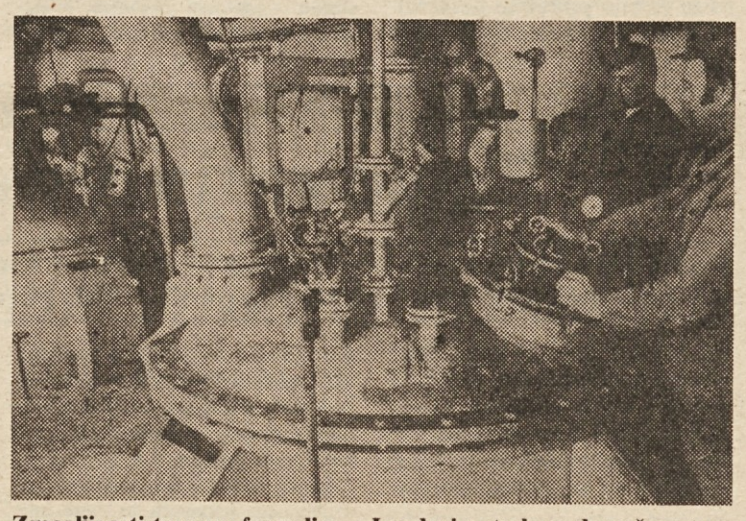

Zmogljivosti tovarne formalina v Lendavi potrebam domačega trga več kot zadostujejo

OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA

V zbirki knjižnica SINDIKATI sta izšli dve novi brošuri: dve novi brošuri:

Št. 12
TEHNOLOGIJA IN SAMOUPRAVLJANJE

V brošuri je strnjeno gradivo s posveta na temo tehnologija in samoupravljanje. Posvet je pripravila sekcija za idejna vprašanja samoupravljanja in politično ekonomska vprašanja marksističnega centra pri CK ZK Slovenije, pobudo zanj pa so dali številni družbenopolitični delavci, ekonomisti, pravniki in drugi družboslovci tehnične inteligence v združenem delu. Te pobude so bile nedvomno odsev potreb prakse pa tudi idejnih in teoretičnih nejasnosti na tem področju.

Cena za izvod: 35.— din

Št. 13
SINDIKATI IN UVELJAVLJANJE DOHODKOVNIH ODNOSOV V ZDRUŽENEM DELU

Trije pomembni dokumenti, ki so bili že v javni razpravi (objavljeno v Sindikalnem poročevalcu št. 12/77) zdaj tudi v brošuri!
- Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje o razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke po zakonu o združenem delu.
- Gospodarjenje in upravljanje z združenimi sredstvi kot podlaga delavčevega delovnega prispevka v delitvi osebnih dohodkov (osebni dohodki iz naslova minulega dela)
- Svobodna menjava dela med delavci temeljnih organizacij združenega dela in delavci delovnih skupnosti za opravljanje zadev skupnega pomena.

Brošura pomeni trajen pripomoček pri iskanju konkretnih rešitev v organizacijah združenega dela.
Cena za izvod je samo 25.— din.

Naročila sprejema ČGP Delo, TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, Ljubljana, nepreklicno naročamo:

..... izvodov brošure knjižnica SINDIKATI št. 12 in

..... izvodov brošure knjižnica SINDIKATI št. 13.

Brošure pošljite na naslov: .....

.....
(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno dne, kraj: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu blaga.

Čitljiv podpis naročnika
(z žigom)

.....

KOPER

ZDRUŽEVANJE SREDSTEV

Lani je Luka Koper poslovala s 55 milijoni dinarjev izgube. Temu je delno kriva kriza pomorskega prometa, v veliki meri pa tudi premajhne zmogljivosti in zastarela tehnologija. V srednjeročnem načrtu so namenili modernizaciji in povečanju zmogljivosti več kot 800 milijonov dinarjev. Za kritje izgube in tako veliko investicijo seveda sami ne bodo mogli zagotoviti sredstev in odločili so se za svojevrstno pot. Pripravljajo sporazum s približno dvajsetimi neposredno zainteresiranimi podjetji, ki naj bi do konca 1979. leta vložila v modernizacijo starih in gradnjo novih objektov več kot 95 milijonov dinarjev. V skladu z zakonom o združenem delu naj bi delovne organizacije, ki bodo prispevale sredstva, sodelovale pri razporejanju dohodka Luke Koper glede na višino svojih vlog. Sredstva, ki jih ne bodo dobili z združevanjem v interesni skupnosti za železniški in luški promet, nameravajo zagotoviti z bančnimi posojili in iz lastnih skladov.

C. B.

NAMESTO KOMENTARJA

KAKO PREKO IZGUB

Sanacije izgub ne smemo ločevati od izvajanja zakona o združenem delu in razvoja družbenoekonomskih odnosov — Večja odgovornost vseh, zlasti pa vodilnih v delovnih organizacijah

Izgube v nekaterih delovnih organizacijah v gospodarstvu in družbenih dejavnostih so že skorajda vsakdanji pojav. Seveda so že kot take zaskrbljujoče, še zlasti pa, če pomislimo na njihove negativne posledice v nadaljnjem gospodarjenju. Žal v mnogih okoljih, kjer poslujejo z izgubo, premalo resno obravnavajo ta problem in se največkrat zanašajo na to, da se bo že našel nekdo, ki bo pokril te izgube. Tako početje je seveda skrajno neresno in neodgovorno.

VZROKI IN SANACIJA

V mnogih primerih so izgubam krivi ostanki starih odnosov v gospodarstvu ter nedosledno izvajanje zakona o združenem delu in delitve po delu, tako da v večini primerov nadaljujejo s staro prakso, ki se je pokazala pri saniranju izgub neustrezna — to je, da odpravljajo posledice in ne vzrokov.

Med vzroki, ki so minulo leto povzročili izgube in so značilni tudi za prejšnja leta, so predvsem:

— način izvedbe sanacije izgub leto dni prej;

— nesmotrne investicije (širjenje tistih zmogljvosti, ki jih je že dovolj ali preveč, tako da končni izdelek ne more prodreti na trg ali vsaj s težavo);

— mnenje, da je treba vsako izgubo pokriti, da je socialistična družba dolžna sprejeti in poravnati vsakršen račun;

— nerazumno večanje osebnih dohodkov in števila zaposlenih kljub zmanjšanju proizvodne aktivnosti (tu velja opozoriti na dejstvo, da prav v tistih delovnih organizacijah, kjer poslujejo z izgubo, najbolj povečujejo osebne dohodke);

— nov sistem obračunavanja, ki ne priznava neplačane realizacije v skupni prihodek.

Bržčas bi lahko našteli še več vzrokov. V tej zvezi se zastavlja vprašanje odgovornosti poslovodnih in drugih vodilnih ter strokovnih organov, ki odločajo (največkrat mimo delavcev) o zadevah, ki so bistvene za delovno organizacijo. To velja tudi za pripravljanje sanacijskih programov. Izkušnje kažejo, da morajo pri odpravljanju izgub temeljne organizacije sodelovati vsi delavci kolektiva — torej da to ni stvar odločanja ožjih skupin in poslovodnih organov — in tudi delavci iz temeljne organizacije, na katere plečih bo delno ali v celoti izvedena sanacija. Le-ta pa mora zajeti bistvene spremembe materialnih odnosov, sprememb v proizvodnji, organizaciji dela, delitvi itd....

ODPRAVLJANJE IZGUB IN NALOGE SINDIKATOV

Sindikati so se skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami tudi letos aktivno vključili v uresničevanje vseh ukrepov, ki jih je v zvezi z izgubami sprejel zvezni izvršni svet. To pomeni, da si bo med drugim treba prizadevati, da bi dosegli dosledno uveljavljanje novih odnosov v ustvarjanju, delitvi in porabi dohodka ter nove dohodkovne in družbenoekonomske odnose v TOZD.

Pri reševanju vseh teh problemov sindikati vztrajajo, da sanacije izgub ne smemo ločevati od uresničevanja zakona o združenem delu in razvoja družbenoekonomskih odnosov. Zlasti velja to za delovne organizacije, ki že več let poslujejo z izgubo.

Vsekakor bodo morali sindikati odločno nastopiti proti mišljenju, da ima vsaka izguba pravico do pokritja. To je spet značilno za tiste delovne organizacije, ki že več let slabo gospodarijo, imajo visoke proizvodne stroške, slabo organizacijo dela, nizko delovno storilnost, po drugi strani pa povečujejo osebne dohodke in skupno porabo brez pokritja.

Odpravljanje izgub je odvisno predvsem od kvalitetnih sanacijskih programov. Zato morajo sindikati kot nosilci uresničevanja zakona o združenem delu zagotoviti konkretno pomoč. Pri tem bi se morali zavzemati, da bodo samoupravn in poslovodni organi med pripravljanjem sanacijskih programov razgrnili delavcem analizo vzrokov izgub in predloge za odpravo teh vzrokov (in izgub). S tem ne bi uveljavljali le nekaterih določb v tej zvezi iz zakona o združenem delu, pač pa bi si zagotovili podporo in zavzetost vseh delavcev pri premostitvi nastalih težav.

Pri tem pa svoje dejavnosti tudi v prihodnje ne smejo omejevati le na temeljne organizacije z izgubami, ampak vso pozornost posvetiti tudi tistim delovnim organizacijam, ki poslujejo na meji rentabilnosti.

Nemara ne bi bilo odveč opozorilo, da tam, kjer bodo prisiljeni pripraviti sanacijske programe, ne bi čakali na zaključni račun za 1977. leto, marveč bi ustrezne rešitve pripravili na podlagi analize devetmesečnega gospodarjenja. S tem bi odpravili zapreko, ki resno ovira uresničevanje politike razvoja v tem letu. Akcija sanacije pa naj bo usmerjena v reševanje tistih problemov, katerih rešitev bo tudi odpravila vzroke izgub.

PETER ŠTEFANIČ

PRED TRADICIONALNIM SEJMOM GOSPODARSTVA OBMEJNIH DEŽEL

SEJEM ALPE-ADRIA

Od 14. do 19. marca bo na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču 17. mednarodni sejem Alpe—Adria. Po površini bo največji do zdaj in zavzel bo vse razpoložljive površine. Prireditelji pričakujejo 40.000 obiskovalcev, rekorden bo tudi po številu razstavljavcev: sprejel jih bo 526 iz 15 držav — največ iz zahodne Evrope, nekaj iz vzhodne in tudi iz drugih celin. Vse večji poudarek daje sejem svojemu temeljnemu namenu: razvijati hoče vse možnosti gospodarskega sodelovanja s sosednimi državami in prijateljskimi ter pobratenimi mesti. Največje uspehe je doslej dosegel sejem z maloobmejnim prometom z Italijo, prizadeva pa si, da bi to dosegel tudi z Avstrijo. Sejem Alpe-Adria je vse pomembnejši dejavnik uveljavljanja Slovenije in Ljubljane v tujini. Razvija prijateljsko sodelovanje z mnogimi mesti po svetu in ne le na področju gospodarstva. Pomembna sta turistično in kulturno povezovanje, ter izmenjava izkušenj s področja prometa in drugih mestnih problemov.

V času sejma bo tudi razstava slik v bežigrajski galeriji, ljubljanski gostinci bodo priredili kulinarično razstavo, najuspelejše jedi, predvsem posebnosti slovenske, jugoslovanske in kuhinje sosednih držav, pa bodo gostom nudili številni ljubljanski lokali.

Na podlagi lanskih sejemskih sporazumov so udeleženci sklenili posle v vrednosti 300 milijonov deviznih dinarjev, letos pa predvidevajo, da se bo ta vsota povečala za polovico. Za odkup sejemskih razstavnih predmetov je namenjenih približno milijon dolarjev. Za nas bo, zavoljo nerazvite domače proizvodnje, še posebno zanimiv program »naredi si sam«, ki ga bodo predstavili številni tuji razstavljavci. Veliko zanimanja pričakujejo prireditelji tudi za opremo za dom in gospodinjstvo, ki jo bodo pokazali predvsem italijanski in zahodnonemški proizvajalci. Z novimi proizvodi se bo porabnikom predstavila slovenska prehrambena industrija. Poleg klasične športne opreme bo letos obsežnejše in zanimivejše zastopana navtika.

CIRIL BRAJER

STO MILIJARD — BREZ KVORUMA!

Ko kak sestanek »propade« zato, ker ni bilo kvoruma, se ob tem nihče kaj posebno ne vznemiri. Navsezadnje tudi to sodi v »odnose«. Sklican bo nov sestanek.

Tako so se pritoževali tovariši iz zagrebšlega mestnega odbora sindikata zdravstvenih delavcev, ko je propadla seja mestnega odbora, ker se je vabilu odzvalo samo 10 od 37 članov odbora.

RADNIČKE NOVINE

In kako delati v takšnem sindikatu, kjer so takšni odnosi, so se vprašali besni in presenečeni.

Tudi temu nihče ne bi pripisoval posebnega pomena, če na tej seji mestnega odbora sindikata zdravstvenih delavcev ne bi morali razpravljati o prihodnjem razvoju svoje dejavnosti, o programu obnove zdravstvenih delovnih organizacij v Zagrebu. Šlo je pravzaprav za sto milijard starih dinarjev. Vabilu na sestanek se niso odzvali niti predstavniki največjih mestnih bolnišnic, čeprav bi prav njihove ustanove morale dobiti največ denarja. Kaže, da jih tudi to ne zanima.

Morda pa vse ni niti tako čudno. Že več dni so mestne rubrike dnevnikov ter televizijskih informativnih oddaj polne teh sto milijard, namenjenih za zagrebško zdravstvo. Sodeč po teh informacijah — je že vse znano, za kaj bodo porabili vsak dinar. Vse to je že skrojeno in sešito, preostane samo še to, da se da potreben denar. Če že vse vemo, zakaj potem priti na nekakšen sestanek, na katerem bodo razpravljali o zadevi, ki je že rešena. Če je treba sestankovati o tako velikih zadevah, bomo sestankovali s tistimi, ki to rešujejo. Vse drugo je nekoristno in formalizem, ki nobenega več ne zanima. Ali pa ga (bo), takrat namreč, ko se bo treba pogovoriti o zbiranju teh sto, že razdeljenih milijard. Zalogaj je in bo velik.

Tovariši iz mestnega odbora pa so imeli prav. Težko je delati, ko vladajo takšni odnosi.

R.N.

POSLOVALI SO Z IZGUBO IN POVEČEVALI OSEBNE DOHODKE, ZDAJ SO NA ZATOŽNI KLOPI

SOJENJE NEODGOVORNIM

Sindikat nikogar ne toži zaradi visokih zaslužkov, ampak zaradi kršenja pravilnikov o delitvi. Zato ni v sporu z delavci, ampak s tistimi, ki nesamoupravno ravnajo in rušijo dogovorjeno politiko

Tovarniška dvorana, v njej pa sodna razprava!

Sodniki so se iz sodne dvorane preselili v delovni kolektiv, prišli so, kot temu pravimo na sam kraj dogajanja in to zato, da bi javno sodili tistim, ki rušijo in kršijo dogovorjeno politiko delitve.

Prizor je dokaj nenavaden, saj se kaj takega prej ni dogajalo, obenem pa tudi pričakovan.

Bosansko-hercegovski sindikati so namreč lani napovedali postopek proti kolektivom, ki neopravičeno izplačujejo večje osebne dohodke od dogovorjenih. Akcija, ki jo je sprožilo predsedstvo sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine, je dobila »zeleno luč« tudi v republiških odborih sindikatov in prav to je priložnost za sodišče združenega dela, da oceni, kdo je in koliko grešil.

Na zatožni klopi se je prva znašla tovarna Viteks. Čeprav so lani v prvih devetih mesecih imeli 11,5 milijonov dinarjev izgub (celo 3 in polkrat več kot v enakem obdobju leta 1976), so osebne dohodke povečali za 75 odstotkov, največ v Bosni in Hercegovini.

Prvo sojenje, na katerem so bili poleg sodnika in tožilca (predstavnika republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva) tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in delavci, so preložili, dokler ne bodo dobili popolnejšega vpogleda, kakšen je položaj v tem kolektivu.

Na sodišču so se znašle tudi tovarna Bratstvo iz Novega Travnika, dalje temeljna organizacija združenega dela Montažno gretje »Krivaja« iz Zavidovičev, tovarna viskoze Incel iz Banjaluke in maglajski Natron. Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva jih je postavil na zatožno klop zaradi nesamoupravnega ravnanja. Kljub večmilijonskim izgubam so osebne dohodke povečali od 19 do 75 odstotkov.

V tovarni odkovkov Bratstvo so poslovne izgube znašale 23,5 milijona dinarjev, dohodke pa so povečali za 21 odstotkov.

V tovarni viskoze Incel imajo 83,4 milijone dinarjev izgube, osebni dohodki pa so večji za 19 odstotkov. V tovarni Krivaja znašajo osebni dohodki 4470 dinarjev, zvišali so jih za 68 odstotkov, čeprav so zabredli v skoraj 62-milijonsko izgubo. V Natronu so za skupno porabo in osebne dohodke izločili več denarja kot za vse drugo, kar 18 milijonov dinarjev.

Vlogo tožnika je prevzel tudi republiški odbor sindikata gradbenih delavcev, ki je vložil prijave zoper gradbena podjetja »Zvijezda« Visoko — TOZD opekarna, GP Vranica — Sarajevo, TOZD Univerzal in »Podgrmeč« iz Bosanske Krupe.

Republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez je tožil TOZD potniški in tovorni promet podjetja Unatrans iz Bihača, medtem ko je republiški odbor sindikata delavcev kmetijstva ter živilske in tobačne industrije tožil hladilnico in klavnico iz Bosanske Gradiške.

»Osebne dohodke so v ‚obtoženih' kolektivih kljub opozorilom delili mimo dogovorjenih meril. Sindikalna akcija je bila takorekoč izsiljena. Prisiljeni smo bili ‚nedisciplinirane' prijaviti sodišču združenega dela. Čeprav so se takšni naši akciji upirali, nismo omahovali. Rezultati so že tu,« je povedal sekretar republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Sead Bajramović. Predsednik omenjenega odbora Berislav Tucaković pa je pripomnil, da sindikat ne toži nobenega zaradi visokih osebnih dohodkov, ampak zaradi kršenja pravilnikov o delitvi. Sindikat ni v sporu z delavci, ampak s tistimi, ki nesamoupravno ravnajo in rušijo dogovorjeno politiko.

Akcija bosanskohercegovskih sindikatov ni bila sprožena čez noč. Pred tem so imeli številne pogovore, pa tudi posamezne kolektive so opozorili na to, vendar ni kaj prida pomagalo. Temu pa se je bilo potrebno postaviti po robu.

MILORAD BAŠIĆ

PREDSEDSTVO SVETA ZSJ O NADURNEM DELU IN IZGUBAH:

VEČJE ZASLUŽKE ZA USPEŠNEJŠE REDNO DELO

V osrednjih točkah dnevnega reda je predsedstvo sveta ZSJ v torek obravnaval nadurno in dopolnilno delo delavcev v TOZD in izven njih oziroma naloge sindikatov pri odpravljanju izgub.

Čeprav je bilo na VII. kongresu jugoslovanskih sindikatov izrečenih veliko zahtev, da bi nadurno delo ukinili ali vsaj močno omejili, smo na tem področju storili le malo. Tako nadurno delo ostaja dokaj razširjena praksa. V družbenem sektorju denimo vsak deseti zaposleni dela tudi v podaljšanem času. Za nadure smo lani izplačali kar 12 milijard dinarjev.

Nič manj aktualno ni dopolnilno delo, saj na ta način ustvarja dodatne dohodke kakšnih 5 % delavcev, zaposlenih v družbenem sektorju.

Interes za nadurno in dopolnilno delo je velik, čeprav vemo, da zaradi tega naraščajo bolniški izostanki, poškodbe na delu, invalidnost... V nadurah delajo v vrsti panog in dejavnosti, pogosto tudi tam, kjer so pogoji dela tako slabi, da malodane pogojujejo invalidske upokojitve ali pa vsaj zahteve za beneficirano delovno dobo. Zakaj?

Razprava je opozorila na nekatere vzroke. Tako je Bojan Selić menil, da bi jih morali iskati v neurejenem nagrajevanju. V mnogih panogah in dejavnostih delavci namreč niso stimulirani za delo v rednem delovnem času, je pa nadurno delo skoraj v vseh republikah in pokrajinah bolje nagrajeno in torej pomeni dopolnilni vir zaslužka. Čeprav se smešno sliši pa je res tudi to, da za to obliko zaslužka v delovni organizaciji navadno ne terjajo opravičila, zahtevajo pa odgovor, kadar gre za visoke zaslužke. »Nujnost« nadurnega dela je v nekaterih dejavnostih že tako zakoreninjena, da se v prometu denimo že devet mesecev zaman prizadevajo, da bi zaključili javno razpravo o urejanju delovnih in življenjskih razmer voznikov v cestnem prometu. S tem sporazumom bi se namreč dogovorili tudi o ukinitvi nadurnega dela...

»Imamo zelo jasna stališča sindikatov o nadurnem delu, ne poznamo pa dovolj razmer v vsaki TOZD posebej,« je opozoril Marko Djuričin. Rešitev torej moramo iskati od primera do primera in najlaže jo bomo našli tako, da bomo primerneje nagradili delo v rednem delovnem času, spodbujali torej prizadevanja za večjo produktivnost in bolj ekonomično poslovanje.

»Nadurnega dela ne bi smeli dovoliti pri delih in opravilih, za katera je delovna doba beneficirana, ampak bi delovni čas v takih primerih morali nasploh zmanjšati,« se je zavzemal Mate Bučić. Rade Galeb pa je predgovornikoma pritrdil, ko se je zavzel za dograjevanje delitvenih sistemov, saj bi tako dosegli, da bi delavci dobro zaslužili v rednem delovnem času.

Za svobodnejšo prerazdelitev delovnega časa

V razpravi pa smo tudi slišali, da vendar lahko govorio tudi o pozitivnih gibanjih, zlasti v zadnjih dveh letih. Tako so v gozdarstvu in vodnem gospodarstvu potrebo po nadurnem delu skoraj odpravili s tem, da so bolje organizirali delo. V nekaterih velikih kolektivih, med drugimi v mariborski Metalni, pa so isto dosegli z uvedbo drsečega delovnega časa.

Piko na i med dobrim in slabim je pristavil predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak. Dejal je namreč, da bi sindikat moral marsikdaj vztrajati pri prepovedi nadurnega dela, vendar ne izkoristil svojih pooblastil. Vendar pa ni in ne more biti edini krivec. Na seji, recimo, nihče ni niti omenil različnih inšpekcijskih služb, kar pomeni, da so zatajile... Problem pa ni samo lahko, ampak ga tudi moramo rešiti. Čeprav splošnih rešitev ni, vsaka TOZD lahko poskrbi za primernejšo organizacijo dela in z svobodnejšo prerazdelitvijo delovnega časa, denimo uvajanjem večizmenskega dela in podobno, vpliva na spreminjanje stanja. Najvažnejša spodbudo pri tem naj bi pomenilo učinkovito nagrajevanje rednega dela. Ko bomo imeli določene pozitivne izkušnje na tem področju, morda lahko govorili tudi o morebitnem splošnem skrajšanju delovnega časa.

Pol manj izgub

Jugoslovanske delovne organizacije so lani dosegle 18 milijard dinarjev izgub — za polovico manj kot leto prej. Z izgubo je svoje poslovanje zaključilo 5.123 TOZD ali vsaka tretja med njimi, je v uvodni besedi k tej točki poudaril Djuro Vekić, podpredsednik sveta ZSJ.

Vzrokov za izgube je veliko in za vseh, ki beležijo negativne rezultate, ne smemo metati v isti koš, so poudarjali člani predsedstva. Pri tistih, ki so v izgubo zabredli zaradi slabega dela, je vse jasno, saj se morajo usmeriti tako, da bi lahko z lastnim delom prišli na zeleno vejo. Tam pa, kjer je morda panoga kot celota zelo slabo poslovala, je treba analizirati vse vzroke in poiskati dolgoročne rešitve. Pri tistih pa, ki so povečevali proizvodnjo, pa so zabredli v stiske zaradi gibanj na svetovnem trgu, je treba izoblikovati tako mehanizme, ki jih bodo varovali pred zunanjimi udarci. V vseh primerih izgub pa mora sindikat bolj prizadevati za vsebinske sanacije in ne le zgolj za finančne konstrukcije pokrivanja izgub.

Upoštevajoč tudi ta dejstva je predsedstvo sveta ZSJ soglasno podprlo sklepe ZIS o predlogu ukrepov, ki naj spodbudijo družbeno akcijo pokrivanje izgub.

Z. B.

SEJA PREDSEDSTVA SVETA ZVEZE SINDIKATOV MAKEDONIJE

Dogovarjanje o nalogah

V središču pozornosti je nadaljnje vsebinsko spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov, zlasti v organizacijah združenega dela

OD SKOPSKEGA DOPISNIKA

Lani so bili doseženi pomembni procesi pri uresničevanju zakona o združenem delu. Tudi letos pa se postavljajo pred organizirane subjektivne sile, zlasti pred sindikate, odgovorne naloge na področju nadaljnjega vsebinskega spreminjanja družbeno-ekonomskih odnosov, zlasti v organizacijah združenega dela. To so med drugim ugotovili na nedavni seji predsedstva sveta Zveze sindikatov Makedonije.

Lani so največjo pozornost posvetili temeljni organizaciji združenega dela. Akcija sindikatov je bila usmerjena k samoupravnemu konstituiranju združenega dela, normativnemu urejanju medsebojnih odnosov, zlasti še dohodkovnih odnosov, ter širšemu združevanju dela in sredstev. Tako so bili odprti procesi za nove odnose v združenem delu, ki jih je treba v tem letu pospešiti.

Pri oblikovanju reprodukcijskih celot so bili doseženi nekateri rezultati, na primer v povezovanju proizvodnje in trgovine. Na tem področju so bili sprejeti številni samoupravni sporazumi, ki jih je treba letos uresničiti, dalje v kmetijsko-industrijskem kompleksu in na drugih področjih. Najslabši rezultati pa so bili doseženi na področju bančno-kreditnega sistema, saj se banke še vedno pojavljajo kot močni centri — odločanja, ne da bi pri tem imelo združeno delo kakšen bistveni vpliv.

Tudi v družbenih dejavnostih so bili doseženi nekateri uspehi, zlasti kar zadeva organiziranje in delovanje samoupravnih interesnih skupnosti. Letos pa je na tem področju treba še pripraviti ustrezna merila za resnično svobodno izmenjavo dela in dokončno preseči proračunske odnose. Mnogo je bilo storjenega tudi na področju organizacijskega, kadrovskega in političnega usposabljanja sindikatov. Sindikati so tako postali nosilec zelo pomembnih dejavnosti v zvezi z uresničevanjem zakona o združenem delu.

Na seji so obravnavali tudi predlog družbenega dogovora na stanovanjskem področju, konkretneje so govorili o gospodarnejši stanovanjski politiki v Makedoniji ter o temeljnih elementih, pogojih in merilih za določitev cene stanovanj.

Treba je povedati, da je sindikat že doslej večkrat na raznih ravneh razpravljal o teh vprašanjih, še zlasti o uresničevanju zakona o združenem delu. O neposrednih nalogah sindikata na tem področju bodo kmalu obširneje razpravljali tudi na seji sveta, za kar so pripravili že dokaj celovito in analitično gradivo. Na tej seji bodo ocenili celotno dosedanjo dejavnost, še posebej pa bodo opozorili na neposredne naloge makedonskih sindikatov v tem letu.

BRANISLAV STANČEVSKI

Nadurno delo med bolniškim staležem

VPRAŠANJE:

V naši delovni organizaciji že več let opažam, da se delajo razne nepravilnosti. Dogaja se, da nekateri delavci pri nas med tem, ko so v bolniškem staležu, ki traja dalj časa, opravljalo na domu razna dela za organizacijo, za taka dela pa so plačani v obliki — nadur.

Vprašujem, če je opisan način ravnanja pravilen in v skladu z zakonom. Zanima me tudi, kdo v naši delovni organizaciji je odgovoren za tako ravnanje in če pomeni to tudi kaznivo dejanje.

ŠTAJERKA

ODGOVOR:

Po predpisih, ki urejajo zdravstveno zavarovanje, imajo delavci kot zavarovane osebe v skupnostih zdravstvenega zavarovanja med drugim tudi pravico do nadomestila osebnega dohodka med začasno zadržanostjo od dela zaradi bolezni. Nadomestilo zavarovancu pripada od prvega dne zadržanosti od dela in dokler zadržanost traja. V primeru, da zavarovanec namenoma preprečuje ozdravljenje ali opravlja delo, za katero dobiva osebni dohodek, se mu izplačevanje denarnega nadomestka ustavi. V danem primeru lahko govorimo da delavci, ki med začasno zadržanostjo od dela zaradi bolezni doma delajo za podjetje, preprečujejo ozdravitev ali pa, kar je še bolj gotovo, sploh niso bolni ter bi bilo potrebno zadržanost od dela zaključiti in jih napotiti na delo. Kar zadeva odgovorne osebe v podjetju, ki dopuščajo opisano ravnanje, je treba povedati, da delajo nepravilno in nezakonito. Delavec, ki je zadržan zaradi bolezni, nikakor ne sme delati, še manj pa se sme njegovo delo šteti kot nadurno delo, saj zakon o delovnih razmerjih jasno določa, kdaj se lahko opravlja tako delo. Prejemanje nadomestila osebnega dohodka zaradi odsotnosti z dela zaradi bolezni istočasno izključuje pravico do osebnega dohodka. Odgovorna oseba v podjetju za tako ravnanje je tista oseba, ki je delavcem dala nalog za »nadurno« delo doma in jim tudi odobrila izplačilo osebnega dohodka za tako delo. Glede kaznivega dejanja pa velja povedati, da bi ravnanje tako delavcev kot odgovornih vodilnih ljudi utegnilo imeti znake kaznivega dejanja, vendar je v pismu premalo podatkov o tem.

kupon §

PRAVNIK SVETUJE

V AKCIJI SZDL ZA IZBOLJŠANJE DRUŽBENEGA IN EKONOMSKEGA POLOŽAJA KNJIGE:

Prva vzajemna knjižnica

V Mariboru so podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju vzajemne knjižnice delovnih organizacij

Minuli ponedeljek so v dvorani Kreditne banke Maribor svečano podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju vzajemne knjižnice delovnih organizacij občine Maribor. Pobudnik te akcije je bil občinski svet ZSS Maribor, ki je poleg delovnih organizacij PINUS — tovarna kemičnih izdelkov Rače, GRADIS — TOZD GE Maribor, Kreditne banke Maribor, Tekstilne tovarne SVILA, Mariborske knjižnice in Kulturne skupnosti Maribor med ustanovitelji vzajemne knjižnice.

Zamisel o vzajemni knjižnici delovnih organizacij Maribora se je izoblikovala v prizadevanjih, da bi med delavci spodbudili zanimanje za leposlovno in izobraževalno knjigo, da bi bila knjiga dostopna tudi na delovnem mestu. To zamisel je uspešno uresničila komisija za kulturo pri OS ZSS Maribor.

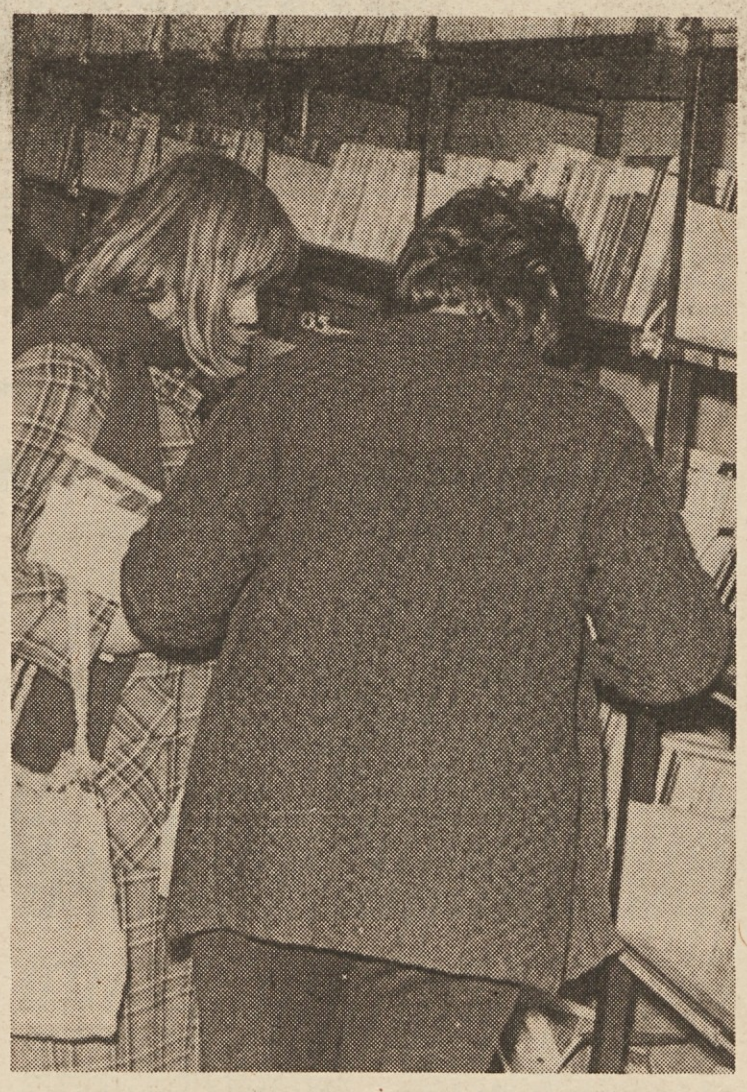

Ta konkretna akcija sodi v uresničevanje tistih zamisli in priporočil iz predloga akcije SZDL za izboljšanje družbenega in ekonomskega položaja knjige, ki govore o tem, kako knjigo približati delovnemu človeku in občanu. Akcija SZDL sledi zamislim, naj bi množično ustanavljali knjižnice, podružnice in izposojevališča knjig tudi v delovnih organizacijah, te pa bi seveda morale biti povezane z matičnimi knjižnicami, bodisi da se povezujejo v celovit knjižnični sistem bodisi da od matične knjižnice dobivajo le strokovno pomoč. Ustanavljanje knjižnic v delovnih organizacijah seveda pa tudi v krajevnih skupnostih naj zagotovi, da bodo delavci in občani že v veliko večji meri zadovoljevali osnovno potrebo po knjigi kot eno temeljnih kulturnih potreb v svoji temeljni skupnosti. Le s pomočjo delovnih in drugih organizacij bo namreč mogoče uresničiti akcijo »Komunista« za nove knjižnice v delovnih organizacijah in v krajevnih skupnostih. Torej se morajo delavci in občani neposredno zavzeti za svojo knjižnico, za katero bodo združevali sredstva v marsičem drugače in bolj neposredno kot doslej. Sredstva, ki jih delovni ljudje združujemo tudi za potrebe delovanja knjižnic, v okviru programov kulturnih skupnosti, komajda ali pa sploh ne zadoščajo več niti za delovanje obstoječih knjižnic, kaj šele za njihovo razširitev.

No, teh nekaj misli le potrjuje, kako zelo je družbeno pa tudi ekonomsko upravičena ustanovitev vzajemne knjižnice delovnih organizacij v Mariboru. Štiri mariborske delovne organizacije (toliko jih je doslej podpisalo sporazum, to pa je spodnja meja, da je bil sporazum sprejet), mariborski sindikati, mariborska knjižnica in kulturna skupnost Maribor so se odločili v tem času predvsem za vzajemno knjižnico, kar pa seveda ne izključuje možnosti ustanavljanja knjižnice tudi v delovni organizaciji, če bi delavci presodili, da jo potrebujejo. Seveda si bo občinski sindikalni svet prizadeval, da bi pridobil čim več pristopnic med delovnimi organizacijami k vzajemni knjižnici, kajti takšna knjižnica lahko omogoči lažji pristop do knjige delavcem iz vseh tistih organizacij, ki si lastne knjižnice bodisi ne morejo privoščiti bodisi bi bila neracionalna zavoljo majhnega števila zaposlenih.

Ustanoviteljice vzajemne knjižnice so s tem sporazumom določile, da lahko postanejo članice vzajemne knjižnice tiste delovne organizacije z več kot 1000 zaposlenimi, ki bodo ob pristopu prispevale za nakup knjig 20.000 din ali najmanj 150 knjig, in tiste delovne organizacije z manj kot 1000 zaposlenimi, ki bodo ob pristopu prispevale 10.000 din ali vsaj 70 knjig, seveda pa bo o ustreznosti odstopljenih knjig presojala strokovna služba Mariborske knjižnice. . Vsako leto bodo delovne organizacije, članice vzajemne knjižnice prispevale glede na število zaposlenih še 7.000 oziroma 3.500 din za nakup novih knjig.

Mariborska knjižnica bo članicam vzajemne knjižnice iz tako zbranega knjižnega fonda izposojala knjige v obliki knjižnih kolekcij po dogovoru s članicami in v skladu s pravilnikom vzajemne knjižnice. Seveda bodo morale sindikalne organizacije članic vzajemne knjižnice zagotoviti ustrezne pogoje za izposojo knjig delavcem in določiti izposojevalca. Mariborska knjižnica bo kot soustanoviteljica vzajemne knjižnice opravljala vse strokovne naloge, nabavljala nove knjige po programskih smernicah odbora vzajemnih knjižnic, opremila knjige za izposojo, sestavljala katalog itd. Knjige, nabavljene s sredstvi posamezne delovne organizacije, bo vodila na posebnem seznamu, kar pomeni, da so njihova neodtujliva lastnina, ki bi jo ob morebitnem izstopu iz vzajemne knjižnice seveda dobili nazaj. V mejah možnosti pa bo v fond vzajemne knjižnice prispevala del svojih knjig tudi Mariborska knjižnica.

Po tem samoupravnem sporazumu je občinski sindikalni svet tudi za vnaprej prevzel nalogo, da bo med sindikalnimi organizacijami pridobival še nove delovne organizacije za članice vzajemne knjižnice. Kulturna skupnost Maribor pa je prevzela dolžnost plačnika vseh materialnih stroškov za obdelavo knjig in za oblikovanje kolekcij vzajemne knjižnice in plačila dopolnilnega dela dvema delavcema Mariborske knjižnice.

S. G.

Celjsko posvetovanje o knjigi

Že v začetku meseca februarja je občinski odbor sindikata delavcev kulture v Celju skupaj s člani občinske sindikalne komisije za kulturo in izobraževanje, sveta za kulturo pri občinski konferenci SZDL ter komisije za knjižničarstvo in založniško dejavnost pri celjski kulturni skupnosti, obravnaval predlog akcije SZDL Slovenije za izboljšanje družbenega in ekonomskega položaja knjige, predlog jugoslovanskega družbenega dogovora o knjigi, predvsem pa konkretno problematiko knjige v občini Celje.

Ocenili so, da so obravnavani problemi in rešitve v akcijskem dokumentu SZDL realni, zato akcijo podpirajo in se bodo tudi vanjo vključili. Kar zadeva jugoslovanski družbeni dogovor o knjigi, za katerega so prav tako sodili, da je potreben, so pa menili, da je premalo konkreten, čeprav naj bi določal res le tisto, kar je lahko skupno v zvezi z knjigo na jugoslovanskem prostoru.

Načelno so podprli ustanavljanje temeljne skupnosti za knjigo v občinah in posebne skupnosti za knjigo v republiki. Sledila je ugotovitev, da so v Celju že stekli prvi pripravljalni razgovori, na katerih je bilo ugotovljeno, da brez ustanovitve temeljnih in posebne skupnosti za knjigo ne bo mogoče uresničevati ciljev, ki jih predvideva akcija SZDL za knjigo. Predlagali so tudi, da se celjski pisatelji dokončno organizirajo v enoto društva slovenskih pisateljev, za kar se je zavzel že odbor za proslavo 100-letnice rojstva Ivana Cankarja. Zavzeli so se tudi za to, da še naprej izdajajo Celjski zbornik z vsebinsko zasnovo, kakršno je opredelila celjska kulturna skupnost, in Obrazov kot ene izmed slovenskih revij za kulturna in družbena vprašanja.

Glede programskih izhodišč SZDL, ki zadevajo združevanje založništva, smotrno delitev založniškega dela in naporov za pocenitev knjige pa so menili, da se morajo nujno spremeniti v akcijski program vsega slovenskega založništva. Zavzeli so se tudi za kulturno prodajo knjige, odločno pa so nasprotovali vezani prodaji knjig.

Čeprav je knjižničarstvo v slovenskem srednjeročnem družbenem planu opredeljeno kot prednostna naloga, kot poudarja svet za družbene dejavnosti v Celju, pa pri celjski kulturni skupnosti ta prednost ni uresničena. Prednost pa je treba zgotoviti s tem, da bo knjiga bralcu laže dostopna, da bo porast knjižnega fonda vsaj na ravni zadnjih let in da se uresničijo dodatni programi za razvoj knjižničarske mreže v občini. Seveda pa to ne pomeni, da kolektiv Osrednje knjižnice Celje doslej ni imel podpore v svojih prizadevanjih in ne uspehov, nasprotno: v minulem letu so zabeležili nov porast bralcev v vseh oddelkih knjižnice, porast izposojenih knjig, povečali so svoj fond za več kot 9.000 novih enot knjižnega fonda iz sredstev občinske in republiške kulturne skupnosti, sredstev marksistične knjižnice in z obveznimi primerki. Razvili so knjižnice v Vojniku, Strmcu, Šmartnem v Rožni dolini in na Dobrovi, pripravljene imajo knjige za knjižnico v Štorah. Posebej pa poudarjajo, da je treba najti trdnejše vire za financiranje marksistične knjižnice, v kateri je zbranih že več kot 7.000 enot knjižnega gradiva, po katerem posegajo učenci, slušatelji političnih šol in seminarjev, delegati, prosvetni in kulturni delavci pa tudi nekateri delavci iz neposredne proizvodnje. Pozitivno so tudi ocenili delo za popularizacijo knjige v novi knjigarni MK in v Osrednji knjižnici Celje, čeprav menijo, da bi te akcije morale prebiti občinske meje in bi jih bilo treba usklajevati z občinami te regije.

Kar zadeva ustanavljanje novih knjižnic v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih pa so menili, da je to dolgoročna naloga, da jo je treba srednjeročno načrtovati, da je potrebno pregledati možnosti za spreminjanje nekaterih zaprtih knjižnic v javna izposojevališča in da je potrebno tudi pri načrtovanju novih sosesk zagotavljati prostor za kulturno delo in izposojevališča za knjige. Elemente za takšno realno srednjeročno planiranje naj bi pripravila kulturna skupnost. Že zdaj pa naj Osrednja knjižnica Celje ponudi vsaj v omejenih možnostih izposojo knjig tudi delavcem v TOZD.

O akcijah, ki smo jih omenili in še nekaterih, ki jih nismo, bodo vnovič razpravljali v aprilu.

S. G.

Kaj mi pomeni kulturno delo

V mojem pisanju je ljubezen do človeka in zemlje

Franca Čadoniča, tridesetletnega strojnega ključavničarja iz Balkovcev, si lahko najti. Vedel sem, da je doma nekje blizu Vinice pri Črnomlju in da je bil eden najuspešnejših ustvarjalcev na festem srečanju pesnikov in pisateljev začetnikov. Po njem sem začel vpraševati kar v Črnomlju. Poznajo ga vsi, ni pa lahko zvedeti, kje se zadržuje. Pošiljali so me v Balkovce, kjer pogosto dela na mali kmetiji svojih staršev, potem v delavnico Iskre, kjer je zaposlen, pa na zvezo mladine v Črnomlju. Povsod so mi rekli, da je verjetno na tem sestanku pa na onem... Ko sem že obupal, mi ga je nekdo pokazal na ulici.

Hitro sva se zmenila — pogledal je na uro, kar počne zelo pogosto, in me povabil k sebi domov. Sedla sva v majhno, a prijetno sobo. Prvi vtis — slike z belokranjskimi motivi in papir. Papir prevladuje: kupi časopisov, revij, zapisniki, vabila na sestanke, fotografije in svežnji rokopisov.

Z roko je pomedel po mizi in nanjo postavil steklenico belokranjca — »sam sem ga pridelal,« se je pohvalil, »drugega sploh ne pijem. Veliko je ni, a dobra je, zdrava in z ljubeznijo gojena.« Gledal sem v kozarec, ki se je skril v veliki, trdni dlani. Težko sem si predstavljal svinčnik v teh prstih, kovaško orodje ali rovnica jim gotovo bolj pristojajo. Kot bi uganil te moje misli, je začel »odgovarjati« na vprašanja, ki mu jih nisem utegnil postaviti.

»Ne mislite, da lahko piše le človek, ki je hodil v šole in prebral kupe knjig. Treba je delati, čimveč. Med ljudmi, za strojem, na zemlji. To je prava stvar. Človek mora spoznavati sočloveka, zemljo, na kateri živi, stvari, ki ga obdajajo. To je bistvo življenja, torej naj bo tudi bistvo pisanja.«

Skušal sem mu nekaj ugovarjati, pa me je takoj prekinil: »Vem, vem, tudi šole niso od muh. Naučiš se uporabljati besede, jih oblikovati, povezovati, da lepo zvene. Vendar, v šolah in v knjigah se ne rodijo! Prave besede, take, ki so več kot glas, ki res nekaj povedo, lahko rodi le življenje, saj človek ne piše, smel že ne bi, zato, da bi napolnil papir z lepimi oblikami. Zdi se mi, da velja to predvsem za pesmi, zato tudi ne maram sodobne poezije. Zdi se mi golo igračkanje. S pisanjem je treba nekaj doseči, se za nekaj boriti, sicer je vse skupaj piškavo. Rad bi se boril za humanost. To me je najbolj pritegnilo pri Prešernu, zato ga najbolj občudujem. Iz vsake njegove pesmi sije ljubezen do človeka in velika volja, da bi ta ljubezen zmagala tudi pri drugih ljudeh. Prav to je tisto, kar bi rad sam dosegel.«

Nekaj časa sva bila tiho. Fant ne govori »v tri dni«, o čemer priča zanos — in kanec strahu, da si ni morda postavil prevelikega cilja, ki vejeta iz njegove pripovedi. Čez nekaj časa je dvignil kozarec in izkoristil sem priložnost. Na hitro sem mu postavil več vprašanj skupaj. Tako sva se začetka lotila kar na sredi.

»Pisati sem začel na paši. Niti vedel nisem, da so nekje ljudje, ki pišejo pesmi, knjige.«

Zamislil se je, kot bi se mu samemu čudno zdelo, kar je povedal. »Pa je le tako,« je pribil. »Kar pisal sem, nikamor nisem šel brez svinčnika in zvezka, tudi škrnicelj je prav prišel. Skušal sem narisati, kar sem videl okoli sebe, pa ni šlo. Tako sem začel opisovati. Mnogo lepega sem videl, prekrasna je naša Bela krajina. Z leti sem seveda začel opažati tudi njene žalostne strani. Zemlja je prelepa, a strašno borna, težko prehrani človeka. Ljudje se izseljujejo, kmetije ostajajo prazne, stari ljudje osamljeni. O vsem tem sem pisal. Zdaj se niti ne spomnim več, ali sem napisano skrival ali pa se za moje delo ni nihče zanimal, dejstvo je, da sem popoln samouk.

Prvo stvar sem poslal Kmečkemu glasu, ko mi je bilo že dvajset let. Oče je bil naročen na ta časopis in videl sem, da objavlja pesmi začetnikov. Dobro se še spomnim, objavili so mi pesem ‚Kje so tisti časi', drobno pesmico o mladosti na kmetih. Ne spomnim pa se, kako in zakaj sem se odločil, da sem jo poslal, saj sem vedno pisal bolj zase.«

»No ja, tudi za druge,« se je popravil. »Za druge sem pisal predvsem v naše tovarniško glasilo. Opazil sem, da je suhoparno in da se sodelavci ne zanimajo zanj. Še prelistali niso strani, ki so bile polne številk in ničesar drugega. Tako sem začel sodelovati in popestril glasilo. Saj obveščeni moramo biti o vsem — toda če hočemo to doseči, moramo obveščati na prijeten, zanimiv način. Goli podatki pri ljudeh prav gotovo ne bodo dosegli svojega namena.

Na srečanju pesnikov in pisateljev sem sodeloval dvakrat, zaman. Zdaj pa, tretjič, sem dosegel priznanje. To me je prisililo v razmišljanje, ali sem do zdaj ravnal prav, ali se nisem morda preveč zapiral vase. Morda pa bo moje delo le nekaj vredno tudi za druge. Priznanje mi prija, jasno, po tej strani pa mi bo tudi koristilo. Upam, da je še čas.«

CIRIL BRAJER

Za cenejše (dostopnejše) počitnice!

Iz leta v leto naraščajo regresi za letni oddih zaposlenih in njihovih najožjih svojcev. Napravili smo tudi znaten korak naprej pri smotrnejši oziroma pravičnejši delitvi teh sredstev, vendar kljub temu iz leta v leto ugotavljamo, da še vse premalo naših ljudi izkoristi svoje proste dni za prepotrebni oddih. In ker smo vsa ta dolga leta iz najrazličnejših vzrokov — glavni je bil in je verjetno še danes neosveščenost — tako zanemarjali vprašanje rednih letnih dopustov naših delavcev, so posledice tega vse prej kot spodbudne.

Nedvomno je ob vsem tem najbolj boleč podatek, da še vedno vsak drugi delavec preživi letni dopust doma. Med njimi je tudi mnogo takih, ki v času počitnic še bolj poprimejo za delo, da bi si prislužili kak dinar več, da bi postorili kaj na svojem koščku zemlje ali, denimo, da bi si obnovili svoj dom in tako prihranili težko prislužene denarje, ki bi se sicer preselili v žepe obrtnikov.

Večina delovnih ljudi, ki gredo poleti vsaj za teden dni na morje ali v hribe, izkoristi ugodnosti počitniških domov. Seveda zato, ker je to najceneje, ker v premnogih primerih marsikomu preprosto ne preostane drugega. In s tem v zvezi iz leta v leto ugotavljamo, da so počitniške kapacitete delovnih kolektivov še vedno premajhne, da ne morejo zadostiti vse večjemu povpraševanju. Zato smo se tudi odločili, da bomo še gradili, da bomo povečali svoje počitniške zmogljivosti. In prav je tako.

Vendar pri tem ne smemo pozabiti, da so tudi domovi, ki jih imamo, kljub prostorski stiski v poprečju zelo slabo izkoriščeni. Poslujejo komaj dobra dva meseca na leto za kar seveda nimamo enega samega oprijemljivega opravičila.

Zato bomo morali ob akcijah za gradnjo novih počitniških zmogljivosti misliti tudi na to, kako bi te, ki jih že imamo, bolje izkoristili. Ne smemo namreč pozabiti, da bodo v bolje izkoriščenih počitiških centrih storitve veliko cenejše od dosedanjih, saj bo poslovanje domov temeljilo na bistveno rentabilnejši računici. Takrat bodo počitnice lahko tudi cenejše in zato marsikomu med nami bolj dostopne.

A. ULAGA

OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO VELENJA V VELESLALOMU

VRSTA PRESENEČENJ

Kljub slabim pogojem uspela prireditev v Črni na Koroškem

Komisija za šport in rekreacijo občinskega sveta Zveze sindikatov Velenje je v nedeljo, 26. februarja priredila občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu. Tekmovanja se je kljub slabemu vremenu udeležilo več kot 200 delavk in delavcev temeljnih organizacij združenega dela velenjske občine.

Pravico udeležbe je imelo po deset tekmovalcev iz vsake osnovne organizacije sindikata, pri ženskah pa je bilo število omejeno. In res se je za tekmovanje prijavilo kar 400 udeležencev, vendar je prišla v Črno na Koroškem le polovica prijavljenih. Kljub močni odjugi pa je prizadevnim smučarskim delavcem v Črni na Koroškem uspelo pripraviti odlično progo za veleslalom, odlična pa je bila tudi organizacija tekmovanja. Smučarski klub iz Črne je zares dobro izpeljal svojo nalogo, saj so poskrbeli za elektronsko merjenje časov in sprotno objavljanje rezultatov po zvočniku. Razpoloženje je bilo takšno, kot na velikih tekmovanjih.

Že na številnih izbirnih tekmovanjih po delovnih organizacijah smo letos lahko videli, da je za smučanje vedno več zanimanja pa tudi razvoj v kakovosti je precejšen. V tem smo se lahko prepričali že kmalu po začetku tekmovanja, ko so se po lepo speljani progi prve spustile ženske, nato pa po isti progi še moški, starejši od 46 let. Ta proga je bila dolga blizu 700 m (višinska razlika 150 m), vratec pa je bilo 28. Na drugi progi so vozili moški v treh starostnih skupinah, proga pa je bila nekaj daljša.

Medtem ko v ženski konkurenci ni prišlo do večjih presenečenj, pa so v vseh moških skupinah najboljši tekmovalci pokazali veliko izenačenost in presenečanj ni manjkalo. Tekmovanje je bilo res pregled množičnega udejstvovanja delavcev na smučeh in dobri rezultati tudi niso izostali.

Tekmovalci so se na razglasitvi rezultatov zbrali v hotelu Planika. Za najboljše tri tekmovalke in tekmovalce v vsaki starostni skupini so pripravili diplome in kolajne. Kolajne je podelil predsednik komisije za šport in rekreacijo občinskega sveta ZS Velenje, za udeležbo vsem tekmovalcem pa se je zahvalil sekretar občinskih odborov sindikata Jože Kandolf.

Rezultati:

REZULTATI občinskega sindikalnega prvenstva v veleslalomu za leto 1978:

Ženske do 30 let: 1. Ida Holubar (RŠC EKO) 58,82, 2. Milena Koper (Zasebni sektor) 59,20, 3. Zofka Hladin (REK — DO ESO) 1.00,67, 4. Suzana Zager (ERA), 5. Franja Turčnik (Gorenje TGO — DSSS), 6. Irr Petre (Gorenje TGO — DSS 7. Marija Kota (VV) Velenje, Milena Zakeršnik (TEŠ), 9. D rinka Silovšek, 10. Neven Tomic (obe Gorenje TGO DSSS) itd.

Ženske nad 30 let: 1. Kati Košič-Šorn (Projektini bi 52,70, 2. Marija Melanš (Ljubljanska banka) 56,90, Jerica Mlajč (Zasebni sekt 59,10, 4. Jerica Mandič (Vegr — DSSS), 5. Silva Silovš (Ljublj. banka), 6. Vikica G belnik (Zasebni sektor), Majda Glavač (VV) Velenje, Jana Cesar (SŠZD Velenje), Jožica Zavolovšek (Ljubljans banka), 10. Milica Pengerl (P jektivni biro) itd.

Moški do 25 let: 1. Mi Adrinek (Gorenje TGO TOZD Vzdrževanje) 56,08, Milan Šuler (Rdeča dvora 57,18. 3. Drago Krenker (Go nje TGO — TOZD Elektroni 57,22, 4. Milan Kren (Nama), 5. Blaž Kralj (Gore TGO — DSSS) 6. Milan Žo (Gorenje TGO — DSSS), Ivan Britovšek (Gorenje T — TOZD Pohištvo), 8. Dam Obreza (TEŠ I.), 10. Franc V delj (ERA) itd.

Moški od 26. do 30 let: Drago Tamše (REK — DO P 54,84, 2. Herbi Kosič (SŠZ 55,38, 3. Jože Silovšek (ER 55,62, 4. Drago Drev (Gore TGO — DSSS) 55,63, 5. Fr Tajnik (Vegrad — DSSS), Jože Koper (REK — Mehan cija), 7. Pavle Harnold (VIS lenje), 8. Tone Ravnjak (T DSSS), 9. Janez Grilc (Veg DSSS), 10. Srečko Pirih (Go nje TGO, TOZD Hladilna t nika), itd.

Moški od 36. do 45 let: Janez Dolanc (TEŠ II.) 54,67 Tone Hojnik (TEŠ — Inže ring) 55,49, 3. Edo Ca (REK Mezanizacija) 57,80, Franc Zakošnik (TEŠ — Inže ring), 5. Slavko Rudolf (R ESO), 6. Jurij Veršec (Gore TGO — Pohištvo), 7. Ivan R njak (Gorenje — Promet — vis), 8. Rudi Črešnik (Gorenje Promet), 9. Teobald Z (TGO — Vzdrževanje), 10. Zagožen (ERA) itd.

Moški nad 46 let: 1. Vi Miklavžina (REK — JA Pesje) 50,99, 2. Roman Z (RŠC EKO) 53,31, 3. B Glavač (Gimnazija) 53,76, Vlado Detela (REK Mehan cija), 5. Jože Locbek (R DSSS), 6. K. Vrtačnik (Vep 7. Ivan Hojan (REK — Pri ve).

TEKMOVANJE ŽELEZARJEV V VELESALOMU

V petek, 24. februarja popoldne, je sindikalna organizacija delovne skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje železarne Jesenice izvedla v Mojstrani tekmovanje svojih članov v veleslalomu. Nastopilo je 43 tekmovalk in tekmovalcev.

Rezultati:

V skupini žensk do 30 let je tekmovalo 8 udeleženk. Prva je bila Metka Grilc, druga Bogdana Aleš (obe Novogradnje), tretja pa Milica Šega, Sektor za ekonomiko in organizacijo.

Pri ženskah nad 30 let: so nastopile tri tekmovalke.

Kot prva se je uvrstila Mima Petrič (OTK), druga je bila Anica Kavčič (SEO), tretja tekmovalka pa je odstopila zaradi poškodbe noge.

Pri moških je bil vrstni red naslednji:

Skupina do 30 let: 1. Janez Kovač (OTK), 2. Janez Bobič (Novogradnje), 3. Roman Svetina (RO).

Skupina od 30 do 40 let: 1. Alojz Krauthaker, 2. Lovro Markeš (oba Novogradnje), 3. Janez Kunstelj (OTK).

V skupini nad 40 let: je nastopilo 8 tekmovalcev. Prvi je bil Janez Žlebir, drugi Branko Ban in tretji Franc Benedičič (vsi OTK).

ROGAŠKA SLATINA

Mladi gasilci navdušili

Gasilci občine Šmarje pri Jelšah so si zadali za nalogo, da ne bodo več svojega članstva urili le v gasilskih veščinah, ampak bodo segli tudi na druga področja udejstvovanja.

Prvi korak v tej smeri so storili prav najmlajši, saj so se pomerili v šahu, pikadu in streljanju z zračno puško.

Organizator tega prvega športnega srečanja najmlajših gasilcev je bilo gasilsko društvo iz Rogaške Slatine.

Prijetno presenečenje predstavlja že sama udeležba , saj je nastopilo kar 31 moštev. Najbolj številni so bili mladi šahisti, ki so tekmovali s trinajstimi moštvi. Strelci so nastopili z desetimi moštvi, v pikadu pa je nastopilo osem moštev. Posebno prijetno presenečenje so pripravile deklice iz Lesičnega, ki so kot edine predstavnice gasilk, zasedle drugo mesto.

Uvrstitev:

Šah: 1. Lesično (dečki), 2. Lesično (deklice), 3. Imeno, itd;

Streljanje: 1. Rogaška Slatina, 2. Mestinje, 3. Kozje;

Pikado: 1. Kostrivnica, 2. Kozje, 3. Imeno, itd.

Najboljši so prejeli praktične nagrade, vsi pa diplome za sodelovanje.

Pohvalo zaslužijo mentorji, sodniški zbor in domačin organizator tega nadvse koristnega srečanja mladih gasilcev.

Po končanem srečanju so gasilci obljubili, da bodo podobne prireditve v prihodnje še bolj pogoste.

J. TIŠMA

NOVICE, REZULTATI, MNENJA

DOMŽALE

Turnir v malem nogometu

Turnir v malem nogometu, v spomin na pokojnega Slavca Novaka — športnika in tovariša, je pritegnil k sodelovanju 108 ekip z več kot 1300 nogometaši iz Domžal Kamnika in Ljubljane.

Na tem množičnem turnirju sodelujejo znane ekipe, kot so Črnuče — zmagovalec lanskega super finala v malem nogometu Hrvaške in Slovenije, Šaljivci, Papirografi, Brinje, Tabor, Slovan, Šiška, GLZ, Litija, Ilirija, Triglav, Pravniki itd. Poleg teh ekip so se v drugo kolo uvrstile tudi sindikalne ekipe Heliosa, Radomelj, Ihana, Bratje Hafner, Šport, Veterani Kamnik, Santos, Mlinostroj, Kurivo, Študa, Amigosi, Medeni in Bratstvo Domžale. Ekipa Bratstvo je sestavljena iz nogometašev iz vseh naših republik.

Za tolikšno množičnost na tem turnirju gre zasluga nogometnemu klubu Domžale ter iniciativnemu odboru. Pomoč pri organizaciji pa nudi tudi Telesnokulturna skupnost Domžale in društvo prijateljev Hajduka.

ŠTEFAN HROVAT

NOVA GORICA

Akcija Partizana za delovne kolektive

Komisija za športno rekreacijo pri občinski zvezi telesnokulturnih organizacij Nova Gorica bo skupaj z nekaterimi večjimi delovnimi organizacijami na Goriškem letos prvič izvedla dve akciji »Partizana« Slovenije, ki naj bi tekli skozi vse leto.

Najprej bodo začeli z akcijo TRIM-ZNAČKA, to je aktivnost v 30 različnih športih, ki jih posameznik sam vpisuje na posebne kartončke.

Druga akcija, ki jo bodo začeli v marcu, pa je akcija HODI. Ta oblika rekreacije je namenjena predvsem tistim, ki radi hodijo, zlasti pa je priporočljiva za planince in tabornike.

V novogoriški občini bodo ti dve akciji sprva izvedli samo v večjih delovnih kolektivih, kot so Salonit, Vozila, Meblo, SGP, Iskra in Gostol.

Po predvidevanjih naj bi se te akcije »Partizana« udeležilo več kot 2000 zaposlenih, kar za začetek ni tako malo.

RAJMUND KOLENC

VELIKE BLOKE

II. zimske igre delavcev SOZD ZIGP IMOS

Na Velikih Blokah so se delavci sestavljene organizacije združenega dela Združenih industrijskih gradbenih podjetij IMOS zbrali na svojih II. zimskih športnih igrah gradbincev v IMOS. Gostitelj je bilo SGP GRADIŠČE iz Cerknice, ki je vzorno izvedlo tekmovanja v veleslalomu in tekih v ženski konkurenci in moški. Poleg tekmovalcev iz organizacij v sestavu ZIGP IMOS so se letos iger udeležili kot gostje (izven konkurence) delavci Mercator-Investa iz Ljubljane.

Med 224 tekmovalci so prva mesta zasedli naslednji delavci:

Veleslalom (ženske nad 30 let): 1. Sonja Smrekar (SGP GORENJC, Radovljica).

Veleslalom (ženske nad 30 let): 1. Anica Kozec (SGP KONSTRUKTOR, Maribor).

Veleslalom ženske (ekipno): 1. SGP KONSTRUKTOR, Maribor.

Veleslalom (moški nad 40 let): 1. Rudi Zupanc (SGP GROSUPLJE, Grosuplje).

Veleslalom (moški 33 do 40 let): 1. Andrej Soklič (SGP TRŽIČ, Tržič).

Velesalalom (moški do 33 let): 1. Ivo Grilc (SGP GRADITELJ, Kamnik) in Janez Kralj (SGP TRŽIČ, Tržič).

Veleslalom moški (ekipno): 1. SGP KONSTRUKTOR, Maribor.

Teki (ženske nad 30 let): 1. Anica Kores (SGP KONSTRUKTOR, Maribor),

Teki ženske (ekipno): 1. SGP GROSUPLJE, Grosuplje.

Teki (moški nad 30 let): 1. Milan Godnik (SGP TEHNIK, Škofja Loka).

Teki (moški do 33 let): 1. Mirko Pogačar (SGP GORENJC, Radovljica).

Teki moški (ekipno): 1. SGP TEHNIK, Škofja Loka.

Zmagovalci so prejeli odličja, skupni ekipni zmagovalec pa prehodni pokal ZIGP IMOS. Prihodnje leto bodo zimske športne igre delavcev ZIGP IMOS na Zatrniku, gostitelj pa bo SGP TEHNIK iz Škofje Loke.

S. D.

MUTA OB DRAVI

Zmaga domačih košarkarjev

Delavci tovarn Gorenja iz Velenja in Mute že nekaj let tesno sodelujejo na športno-rekreativnem podro Posebej zanimiva so srečanja v šarki, saj precej delavcev tekmu republiški in drugih ligah. Delav Gorenja v Velenju so člani šoš ske Elektre, delavci Gorenja iz M pa sestavljajo ekipo TVD Par Muta, ki je do minule sezone n pal v medobčinski ligi.

Zadnje srečanje v košarki domačini in delavci TOZD Serv Velenja je bilo 22. februarja v t vadnici osnovne šole Vuzenica. E sta bila dokaj enakovreden nasp nik, saj je bil rezultat vseskozi izč čen. Tekma se je v normalnem č končala celo neodločeno, v pod šku pa so domačini le osvojili t več in tako tretjič zapored prema ekipo Gorenja v postavi delav servisa. Končni rezultat torej 75 za Gorenje-Muto.

Gorenje-Muta: Stražišnik 14, J čič 12, Kvasnik 2, Janeš 17, Ra 15, Jelenko 7, Onuk 8, Štifter.

Gorenje — TOZS Servis: M 15, Javornik 4, Skornšek 13, Gl F. Glušič A., Dobovičnik 20, Je Kahfedjić 22.

Komunistično strokovno (sindikalno) gibanje na Slovenskem 1919—1924

Dr. MIROSLAV STIPLOVŠEK (I.)

V drugi polovici leta 1919 se je končno tudi na Slovenskem začela diferenciacija v razrednem strokovnem (sindikalnem) gibanju, ta proces pa je bil najtesneje povezan s postopnim razkolom v Jugoslovanski socialnodemokratski stranki (JSDS), v kateri se je nenehno krepila levica. Velika prelomnica v tem razvoju pa je spomlad leta 1920, ko se je izoblikovala komunistična stranka tudi na Slovenskem, tik pred njeno ustanovitvijo pa se je tudi slovensko razredno strokovno gibanje formalno vključilo v komunistični Centralni delavski sindikalni svet Jugoslavije (CDSSJ), kar je bil nov korak k enotnosti razredno zavednega delavstva v kraljevini SHS. Oblikovanje komunističnih strokovnih organizacij na Slovenskem in njihova krepitev v obdobju do Obznane ni le pomembna prelomnica na sindikalnem področju, temveč zaradi njihove velike vloge tudi v celotnem delavskem gibanju. Ob tem moramo poudariti, da je bil proces nastajanja komunističnih strokovnih organizacij na Slovenskem v primerjavi z drugimi jugoslovanskimi pokrajinami v marsikaterem pogledu poseben, kar velja tudi za strukturo slovenskega sindikalnega gibanja.

Sindikati oziroma strokovne organizacije, kot so jih zaradi organiziranosti delavstva po strokah imenovali na Slovenskem tudi v obdobju med vojnama, so postale že pred prvo svetovno vojno pomemben dejavnik v slovenskem delavskem gibanju. Glede na njihovo poglavitno nalogo, ki je bila boj za izboljšanje mezdnih in delovnih razmer delavstva, se je delavstvo združevalo v strokovne organizacije v znatno večjem številu kot v delavskih strankah in v izobraževalnih društvih. Kot praviloma najbolj množične delavske organizacije so tudi služile političnim strankam kot učinkovito sredstvo za utrjevanje njihovega vpliva med delavstvom. Zato sta poleg socialnodemokratske stranke tudi oba slovenska meščanska tabora — klerikalni in liberalni — zlasti v zadnjih letih pred prvo svetovno vojno ustanavljala vsak svoje strokovne organizacije, ki naj bi slovensko delavstvo odvračale od razrednega boja. Razcepljenost na socialnodemokratske — razredne, krščanskosocialne — solidaristične in liberalne — narodnosocialne organizacije, ki se je ohranila ves čas med dvema vojnama, je slabila moč strokovnega gibanja na Slovenskem in ovirala njihove uspešnejše boje za izboljšanje položaja delavstva, kajti zaradi različnih idejnopolitičnih usmeritev je bilo težko doseči enoten nastop. Ob tem moramo poudariti, da so bile po številu članstva in aktivnosti ves čas pred prvo svetovno vojno vodilne socialnodemokratske strokovne organizacije, ki so bile centralistično povezane z dunajsko Strokovno komisijo. Strokovne organizacije so imele tudi izredno pomembno vlogo v predvojnem slovenskem razrednem delavskem gibanju, saj je Ivan Cankar o njihovem pomenu, nekoliko pretirano sicer, celo zapisal: »Socialna demokracija na Slovenskem je tudi po slabotnih začetkih svoje politične organizacije ostala, kar je bila: zveza strokovnih organizacij...« Ta velika odvisnost moči JSDS od strokovnih organizacij je kasneje vplivala tudi na potek nastajanja komunističnega strokovnega gibanja na Slovenskem.

Velik razmah strokovnega gibanja na Slovenskem po oktobrski revoluciji

Strokovno gibanje na Slovenskem je doživelo izredno hud udarec po začetku prve svetovne vojne, ko je avstroogrska vlada uveljavila izjemno vojno zakonodajo. Prepoved vsakršnega delavskega gibanja v podjetjih, ki so delala za vojaške potrebe in podreditev delavstva v njih vojaški kazenski zakonodaji, omejitev svobode zborovanj in združevanj, razveljavitev nekaterih določil za varstvo delavcev in množični vpoklici k vojakom so bili poglavitni dejavniki, ki so vplivali na hiter in občuten padec članstva v strokovnih organizacijah ter povzročili skoraj popolno ohromitev njihove aktivnosti. Med še organiziranimi delavci je bil strah pred vpoklici k vojakom in hudimi kaznimi močnejši od volje, da si izboljšajo svoj čedalje slabši gmotni položaj in delovne razmere. Že februarska buržoaznodemokratična revolucija, še bolj pa oktobrska socialistična revolucija v Rusiji sta vplivali tudi na oživitev in okrepitev delavskega gibanja ter znotraj njega na delovanje strokovnih organizacij. Tudi razredno zavedno delavstvo na Slovenskem je s številnimi shodi, mezdnimi gibanji in prvimi stavkami po trileti prekinitvi pokazalo svojo bojno pripravljenost, v zelo kratkem času pa je do konca leta 1917 narasla številčna moč socialnodemokratskih strokovnih organizacij. V veliko politično stavkovno gibanje pod geslom za mir in kruh v januarju 1918. leta v Avstro-Ogrski se je vključilo tudi slovensko delavstvo v Trstu in Miljah. Toda v drugih slovenskih industrijskih središčih je voditeljem JSDS oziroma socialno demokratskim sindikalnim funkcionarjem uspelo z vztrajnim pomirjevanjem odvrniti delavstvo od stavke, za kar je pokazalo v Ljubljani, Idriji, na Jesenicah in drugod veliko pripravljenost. Kljub takšni pomirjevalni politiki socialnodemokratskega političnega in sindikalnega vodstva pa je slovensko delavstvo do konca prve svetovne vojne še nekajkrat spontano stavkalo, vrh pa so stavkovni boji dosegli poleti leta 1918. Delavstvo je v teh stavkah zahtevalo predvsem izboljšanje prehrane ter mezdnih in delovnih pogojev, toda zaradi spopadov z vojaškimi oblastmi so dobile tudi politični značaj. Strokovne organizacije so po izbruhu stavk prevzele pogajanja z delodajalci, v zadnjem obdobju vojne pa so vodile tudi precej mezdnih gibanj in drugih akcij. Ta okrepitev njihove dejavnosti je vplivala tudi na naraščanje števila sindikalno organiziranega delavstva in ob koncu poletja leta 1918 je bilo na Slovenskem v organizacijah socialnodemokratske Strokovne komisije že blizu 10.000 članov. Ob tem moramo poudariti, da se je v stopnjevani borbenosti po obeh revolucijah v Rusiji delavstvo v tem obdobju množično vključevalo zlasti v razredno strokovno gibanje, svojo dejavnost pa so tedaj delno obnovile tudi krščanskosocialne in narodnosocialne strokovne organizacije. Strokovne organizacije so si do razpada Avstro-Ogrske že opomogle od udarcev ob začetku prve svetovne vojne.

Ravnanje političnega in sindikalnega vodstva razrednega delavskega gibanja na Slovenskem v januarski politični stavki leta 1918 in nato še v novih stavkah ter drugih bojih oziroma njegov odnos do oktobrske socialistične revolucije nasploh pomeni novo prelomnico v delovanju slovenske socialne demokracije, kajti tedaj se je izrekla proti revolucionarni usmeritvi. Nikoli se »ni orientirala na možnost revolucionarne spremembe obstoječega stanja, zato je v revolucionarni situaciji ostala nepripravljena, dezorientirana, pod vplivom buržoazije, ki je dvigala zastave nacionalizma in lažnega demokratizma... Vsa idejna in politična nezrelost socialne demokracije in ves njen oportunistični prakticizem se je v teh dneh maščeval delavskemu razredu«. Socialna demokracija odločilne revolucionarne procese, ki so sledili oktobrski revoluciji, ni »mogla in marala izkoristiti za to, da bi se postavila na čelo revolucionarnih množic«, temveč »je pričela paktirati z buržoaznimi vrhovi...« (Edvard Kardelj — Sperans) Njena pot reformirmizma, socialpatriotizma in ministerializma je nujno vodila v proces diferenciacije na političnem in sindikalnem področju, ki je na Slovenskem v marsikaterem pogledu tekel drugače kot v drugih jugoslovanskih pokrajinah.

Nove naloge strokovnih organizacij po ustanovitvi jugoslovanske države

Razpad avstroogrske monarhije in ustanovitev jugoslovanske države je postavil pred slovensko strokovno gibanje nove naloge. Prva posledica razpada monarhije je bila njegova oslabitev, saj so nekatera pomembna delavska središča na Primorskem in Koroškem ostala zunaj meja kraljevine SHS in stiki s tamkajšnjimi slovenskimi strokovnimi organizacijami so bili postopoma povsem prekinjeni. Strokovne organizacije v jugoslovanskem delu Slovenije so se morale za uspešno izpolnjevanje svojih nalog čimprej združiti s sindikati v drugih jugoslovanskih pokrajinah, kar velja seveda za celotno razredno delavsko gibanje, saj se je z ustanovitvijo skupne države med drugim tudi odprla možnost za organiziran boj delavskega razreda na širši fronti in z združenimi silami proti kapitalističnemu izkoriščanju in narodnemu zatiranju, na katerem je temeljila nova država od vsega začetka. Slovenske socialnodemokratske strokovne organizacije pa so se morale zavoljo dotedanje centralistične povezanosti z dunajsko Strokovno komisijo tudi temeljito reorganizirati. Oblikovati so morale Strokovno komisijo kot centralo socialnodemokratskega strokovnega gibanja na Slovenskem in ustanoviti osrednja društva oziroma strokovne zveze. Uspešno vodenje razrednega boja v povojnih revolucionarnih razmerah pa je poleg organizacijskih ukrepov narekovalo tudi opustitev njihove reformistične politike in uveljavitev revolucionarnih oblik delovanja.

Preobrazba slovenskih razrednih strokovnih organizacij po prevratu 1918

Slovenska socialna demokracija si je po prevratu ob koncu oktobra 1918. leta prizadevala delavstvo odvrniti od odločnih akcij za izboljšanje njihovega položaja, ki ga je prva svetovna vojna zaostrila do skrajnih meja. Ta politika je povzročila nezadovoljstvo in nasprotovanje tudi med člani strokovnih organizacij, kar je nazorno pokazala spontana stavka rudarjev v trboveljskih revirjih sredi decembra 1918. leta. JSDS se je bala, da bi aktivnost strokovnih organizacij tekla mimo njenega nadzora, prav v njih pa je hotela imeti zanesljivo množično oporišče, zato se je nemudoma lotila organizacijskih ukrepov v strokovnem gibanju. Glede na to, da je bilo slovensko razredno delavsko gibanje z avstrijsko socialno demokracijo najtesneje povezano prav na sindikalnem področju, je bilo treba organizacijsko strukturo slovenskih razrednih strokovnih organizacij izpopolniti najprej z ustanovitvijo osrednjih društev oziroma strokovnih zvez, ki bi povezale med seboj podružnice ene ali več sorodnih panog. Z ustanovitvijo desetih osrednjih društev za vse poglavitne panoge že do začetka spomladi 1919. leta in z njihovo vključitvijo v Zvezo delavskih društev, s hkratnim preoblikovanjem podružnic central nekdanje dunajske Strokovne komisije v osnovne organizacije novih osrednjih društev in z nastajanjem novih podružnic — razmere za pridobivanje novih članov so bile zelo ugodne — so bili v kratkem času postavljeni novi temelji za razredno strokovno gibanje v jugoslovanskem delu Slovenije. S temi organizacijskimi ukrepi pa si je reformistično socialnodemokratsko vodstvo zlasti s pomočjo okrepljene sindikalne birokracije ustvarilo tudi dobre možnosti za usmerjanje sindikalne aktivnosti sklado s svojo taktiko in politiko.

Odločen odpor socialno demokratske desnice združitvi jugoslovanskih strokovnih organizacij

Prvi samovoljni korak desničarskega socialnodemokratskega vodstva je bila odpoved za sredo marca 1919. leta sklicanega kongresa slovenskih strokovnih organizacij, ki bi edini lahko veljavno in demokratično sklepal o tedaj aktualni in pomembni nalogi, o njihovi združitvi s sindikati v drugih jugoslovanskih pokrajinah; tako si je odločanje o tem prilastilo vodstvo. Pripomniti moramo, da so slovenski sindikalno organizirani delavci na več konferencah in shodih po prevratu poudarjali potrebo po združitvi, strokovna zveza slovenskih železničarjev — Splošna železničarska organizacija za Jugoslavijo (SŽOJ) pa je tudi že navezala stike s sorodnimi organizacijami v drugih jugoslovanskih pokrajinah, kajti zavedala se je, da z lokalnimi akcijami ne bo uspela izbojevati svojih zahtev.

Za uspešno vodenje razrednega boja v kraljevini SHS, potem ko se je buržoazija združila za obrambo svoje vladavine in za utrditev kapitalističnega reda, je bila poleg združitve socialnodemokratskih oziroma socialističnih strank eden pomembnih pogojev tudi ustanovitev skupne razredne sindikalne organizacije. Glede na tesno povezanost strank in strokovnih organizacij je tudi proces njihovega združevanja tekel sporedno in prepleteno. JSDS se ni odpovedala ministerializmu (sodelovanju v vladi), kar je bil poglavitni pogoj za sodelovanje na združitvenem kongresu, svojo odsotnost na njem pa je poskušala opravičiti z obtožbami levičarjev, češ da hočejo le diktirati in da prehitevajo razvoj ter povzročajo razkol, v nasprotju z njimi pa je tudi poudarila, da je »danes vsak revolucionarni poizkus in špartakovski nastop brezuspešen in nemogoč«. Podobno je utemeljevalo svoje odklonilno stališče do udeležbe na kongresu sindikalne združitve tudi vodstvo slovenskih razrednih strokovnih organizacij, za katero je bil temelj pristanek na nepomirljiv razredni boj. Odklonilo je predvideno centralistično združitev kot nesprejemljiv diktat, bilo bi le za skrajno federativno povezavo pokrajinskih zvez, ki naj bi ostale popolnoma samostojne, skupna jugoslovanska strokovna komisija pa naj bi bila predvsem reprezentant navzven in »gibalna sila v organizacijskem delovanju«. Pred tesnejšo povezavo bi bilo treba odstraniti med delavstvom gospodarske, socialne in kulturne razlike, ki so celo večje kot v Avstro-Ogrski. Podobno kot hrvaški desničarski Opći radnički savez je torej poudarjalo razlike med strokovnimi organizacijami posameznih jugoslovanskih pokrajin glede osveščenosti članstva, metod in oblik dela, organizacijske strukture, stopnje razvitosti itd. Čeprav teh vprašanj pri združevanju na sindikalnem področju ne smemo prezreti in podcenjevati, kot je to napačno storila socialistična levica, pa moramo poudariti, da je bil poglavitni razlog za njuno odklonilno stališče v predlogu sklicatelja kongresa, da bo bodoča sindikalna centrala tesno povezana s stranko, ki bo ustanovljena na kongresu levice. JSDS in socialnodemokratska stranka Hrvaške in Slavonije sta se znašli pred problemom, da izgubita oporo okrepljenih strokovnih organizacij, če se združita. Brez njih nista mogli računati na uspešno uveljavljanje med delavstvom in zato sta si prizadevali svoje strokovne organizacije obdržati ter jih odvrniti od združitve. Glede na tesno personalno povezanost vodstva JSDS in Zveze delavskih društev je bilo v Sloveniji to lahko izvesti, dokler o vprašanju sindikalne združitve ne bi odločalo članstvo.

Tako se združitvenih oziroma ustanovnih kongresov Socialistične delavske stranke Jugoslavije (komunistov — SOSJ) in Centralnega delavskega sindikalnega sveta Jugoslavije (DSSJ) v aprilu 1919. leta niso udeležili predstavniki slovenskega delavstva. S tem je vodstvo slovenske socialne demokracije svoje politične in sindikalne organizacije začasno popolnoma osamilo, pred SDSJ in CDSSJ pa je ostala kot ena poglavitnih nalog pridobitev slovenskega razredno zavednega delavstva v svoje organizacije.

Kongres slovenskih razrednih strokovnih organizacij

To vprašanje je bilo ena osrednjih točk kongresa slovenskih razrednih strokovnih organizacij 8. in 9. junija 1919. leta, ki so se ga udeležili tudi predstavniki CDSSJ. Na njem so dokončno izoblikovali pokrajinsko sindikalno centralo Strokovno komisijo za Slovenijo (odslej SK), »sestavljeno iz vseh osrednjih strokovnih društev na slovenskem ozemlju, ki stoje na stališču razrednega boja«. Ugotovili so, da je število članstva po prevratu naglo naraščalo, saj se je povečalo do 31. marca 1919. leta na 19.000 članov, v času kongresa pa jih je bilo po oceni že skoraj 23.000. Zlasti pri novih članih pa je bila še premalo utrjena razredna zavest. Zveza delavskih društev je v nekaj več kot pol leta organizirala blizu 400 shodov, na katerih je delavstvo postavljalo tudi svoje zahteve za novo socialno zakonodajo za svoje varstvo, ki jih je morala narodna oziroma deželna vlada za Slovenijo upoštevati pri svojem zakonodajnem delu. Po uvedbi svobodne trgovine od konca meseca februarja 1919. leta, ko so cene živil naglo porasle, pa je zveza delavskih društev vodila številna mezdna gibanja, ki so se zvečine končala z delnim ali popolnim uspehom delavstva. Preobrazba osnovnih organizacij po prevratu je na Slovenskem tekla po načelu, da so se morali v enem podjetju vsi delavci ne glede na različne poklice združiti v eno podružnico in kongres je posebej poudaril, da je obratni (industrijski) tip organizacij najprimernejši za uspešno aktivnost. Eden temeljnih pogojev za nadaljnje uspešno delo pa je bila združitev slovenskih strokovnih organizacij s CDSSJ in kongres je zadolžil novo SK, da začne pogajanja s to sindikalno centralo.

(SE NADALJUJE)

Praznovanje prvega maja 1919 v Hrastniku

dekorativna

LJUBLJANA, CELOVŠKA CESTA 280

Zmeraj po volji kupcev

»Bistvo dobrega poslovanja podjetja je izbira programa, ki mora biti takšen, da ga trg pozna, sprejema in uporablja. Torej je treba kupca zadovoljiti in kakor hitro tega delovna organizacija ni več sposobna, prične škripati.« Tako je svojo misel razpredel generalni direktor ljubljanske Dekorativne Janez Nebec. Seveda pa ni pozabil dodati, da mora biti tudi delovna organizacija ustrezno organizirana, da je sposobna slediti potrebam trga oziroma prilagajati svoj program željam kupcev.

V Dekorativni imajo, denimo, posebno komisijo za vzorce, ki se ukvarja z izbiro vzorcev, in poseben oddelek kooperacija, katere osnovna naloga je vzpostavljanje stikov z odjemalci. Pri Dekorativni je to lesna industrija. Pred približno 10 leti so v Dekorativni namreč spoznali, da le specializacija lahko zagotavlja rentabilno proizvodnjo in zato so se odločili za proizvodni program, po katerem se ravnajo še danes, to je izdelava in prodaja vseh vrst tkanin za blazinjenje pohištva in dekoracijo. Obe omenjeni telesi v okviru Dekorativne skrbita, da približno 1500 delavcev te delovne organizacije pošilja na trg tisto, kar je trenutno najbolj iskano. Dogovarjajo se z izdelovalci pohištva, kaj le-ti potrebujejo, poleg tega pa, lahko bi rekli, psihološko obravnavajo tudi tuje proizvajalce oziroma kupce. Zdi se, da je glede oblazinjenega pohištva Skandinavija, še posebej Danska, najdlje. V Dekorativni pravijo, da je vpliv danske obdelave lesa oziroma oblazinjenega pohištva dokaj močan tudi v Jugoslaviji. Pri tem pa velja dodati, da se izdelki Dekorativne lahko enakopravno kosajo z izdelki, ki jih uporabljajo Danci in morda lahko rečemo, da pri nas obdelava lesa samo nekoliko zaostaja.

S primerno izbranim proizvodnim programom, s katerim se je Dekorativna pričela ukvarjati proti koncu šestdesetih let, je ta delovna organizacija postala ena največjih evropskih proizvajalk tkanin za oblazinjeno pohištvo in dekoracijo. Še več, v Jugoslaviji pokriva kar 60 % potreb po teh tkaninah ob tem, da približno 15 % proizvodnje tudi izvozi. Lansko leto je Dekorativna dosegla 560 milijonov zunanje realizacije, letos pa bo ta realizacija znašala že 800 milijonov s tem, da bodo izdelali okoli 9 milijonov kvadratnih metrov različnih taknin. Vrednost izvoza bo letos znašala približno 61 milijonov dinarjev, kar je za 9 % več kot so načrtovali lani oziroma 20 % več, kot so lansko leto dejansko izvozili. Od tega bo šlo za 44 milijonov din tkanin na konvertibilno področje, ostalo pa na klirinško področje oziroma za približno 10 milijonov din v dežele v razvoju. Dežele v razvoju danes še niso kdo ve kako pomemben odjemalec, so pa potencialni kupci. Dejstvo je namreč, da dežele v razvoju še nimajo svoje lastne pohištvene industrije, jo bodo pa slej ko prej razvile. Glede izvoza velja poudariti še to, da omenjene številke veljajo za tako imenovani direktni izvoz, medtem ko za indirektni izvoz niso znane, so pa vsekakor lahko tudi dokaj pomembne. Pri indirektnem izvozu mislimo na tisti izvoz, ki gre preko pohištvene industrije, ko izvaža svoje izdelke, oblazinjene s takanino Dekorativne.

Ker smo že pri izvozu, naj omenimo še uvoz. Lani je znašal 36 milijonov din, letošnji pa bo nekoliko večji. To torej pomeni, da ima Dekorativna kljub temu, da posluje v tekstilni panogi, močno pozitivno izvozno—uvozno bilanco. Izvozno-uvozni obračun je lahko takšen zategadelj, ker se je Dekorativna pred leti preusmerila predvsem na uporabo domačih surovin. Seveda je bilo pri tem veliko težav in tudi danes še ne gre vse gladko, vendar pa že lahko rečemo, da je polyakril iz Ohisa na zadovoljivi kakovostni ravni in da bistveno ne odstopa od kakovosti tujih surovin. Podobno lahko rečemo tudi za stanična vlakna, ki jih pri nas izdelujejo v Loznici in Banjaluki. Iz uvoza pa je bombaž, ki ga v Dekorativni porabijo bolj malo — med surovinami zajema približno 5 %. Uvažati morajo tudi nekaj posebnega najlona, ki ga pri nas ne izdeluje še nihče, prav tako pa prihaja iz zamejstva tudi volna. Volna je sicer danes izdelek, ki na trgu zaradi sorazmerno visoke cene ne gre najbolj v prodajo, vendar kaže, da se bo spet uveljavila.

Dekorativna je doslej kupovala mikano in česano prejo skoraj v celoti pri drugih predilnicah v naši ožji in širši domovini. Lani pa so z referendumom sklenili, da se bo k Dekorativni priključila predilnica Laško, ki je bila zaradi neustreznega proizvodnega programa že dolgo v velikih težavah oziroma izgubah in da bodo v predilnici Laško, ki je sedaj temeljna organizacija Dekorativne, proizvodni program popolnoma spremenili. V Laškem bodo že proti koncu letošnjega leta pričeli presti mikano in delno tudi česano prejo. Predilnica Laško bo pokrivala približno 45 do 50 % potreb Dekorativne. Najpomembnejše pa je, da bodo v tej predilnici izdelovali prejo, ki je danes na našem trgu ni moč kupiti. Sestavine za to prejo bodo enake kot za druge preje; razlika bo le v tem, da bo drugače predena oziroma bodo stroji prilagojeni novim zahtevam. To bo prva faza sanacije predilnice Laško, v drugi fazi, ki naj bi sledila že prihodnje leto, pa bodo predilnico Laško usposobili tudi za predelavo odpadnih surovin.

Potrebni stroji, ki bodo prišli iz uvoza, so že na carini. Glede na to, da bo predilnica Laško moderno opremljena, bodo v Dekorativni lahko nekoliko znižali lastno proizvodno ceno. Drugi del lanskih oziroma letošnjih investicij pa je zamenjava tkalnih strojev v Ljubljani. Približno 40 % tkalnih strojev je že zamenjanih, 60 % pa jih bodo zamenjali do septembra. Vse skupaj bo veljalo približno 180 milijonov dinarjev.

Glede predilnice Laško bi veljalo zapisati, da se je število zaposlenih zmanjšalo na 200 in da bo v tej TOZD predvsem manj režijskih delovnih mest, kajti precej dela bodo opraviljale skupne službe.

KOZERIJA

CIRKA MED BRATI PLUS FAKTOR TRI

— Halo, tu Janez Oderiček!

— Tu pa Janko Špiček!

— Aha! Kaj pa je že spet?

— Zamaka!

— Od zgoraj?

— Ne, od spodaj! Od zgoraj zdaj ne, ker sem streho prekril. Na vaše stroške, se razume, če se še spomnite...

— Kaj se ne bi, saj me je delavski svet leto dni nažiral zaradi tiste neplanirane postavke.

— Lahko ste zadovoljni, da sem dal v zapisnik le streho. Ali veste, da so tudi vsa okna vegasta. Podtaknili ste mi nepresušen, grčast les, sedaj se pa krči.

— Hvaležni bi nam morali biti, ne pa tako! Ali veste, koliko je danes kubik lesa?! Takrat, pred štirimi leti, sem vam ga zaračunal na pol zastonj.

— Takrat, pred štirimi leti, je bil tudi dinar vse kaj drugega kot danes.

— Sicer pa, kaj bi se bodel z vami! Že tako smo vam delali pod ceno, v zahvalo nas pa kar naprej morite. Ne rečem: če bi se podrla stena ali dimnik ali ostrežje, potem že. Tako pa vedno ena in ista: sten niste prevlekli s cementno malto, preden ste jih ometali, oken niste prav podzidali, tal niste izolirali, fasada se kruši. Ali se zaradi takšnih malenkosti sploh splača razburjati?!

— Saj se res kruši!

— To se lahko vsakemu zgodi, tudi sredi velikih mest in renomiranim podjetjem, vi pa zganjate takšnega vraga. Saj ste menda slišali za tiste primere stolpnic v nevemkateri že ljubljan gmajni in pa za terasaste bloke v Kosezah. kome ništa! Sicer pa je rok za garancijo že zd naj potekel, nimava se več kaj pogovarjati!

— Rad bi samo povedal, če dovolite, da n napravili drenaže ob zadnji steni, zato teče v h

— No, in kaj?! Kot že rečeno, smo vam, deno z današnjega vidika, napravili hišo na zastonj. Po koliko že? Če se prav spominj kvadratni meter po sedemsto. Zdaj je že po m jon in še čez. Na to mislite, ne pa na tiste kaplj streni. Še vedno ste na profitu, ne?

— Saj vas ne prijemljem za garancijo. Le s kovno pomoč potrebujem. Napako bi odpr na svoje stroške, če drugač ene gre.

— A, tako? To je čisto druga pesem. Ra meti pa morate, da je takšno napako težko praviti, zato ne bo poceni. Prekopavati bo tr na novo izolirati. Povrhu pa prav zdaj nim ljudi; sezona je na pragu.

— Koliko bi stalo?

— Ja, kar računajte! Od takrat, ko smo zidali, so šle naše storitve strahotno gor. No, po naši krivdi! Zvezni predpisi, davki, nelik nost, sodne takse! Ja, cirka osemdeset procen bo dražje kot pred štirimi leti. Pa terenska z ven, se razume, plus faktor tri, pa dodatek stalnost, ker je pri nas fluktuacija zelo pereč p blem, takole na okroglo in še to samo zato, ker bili solidna stranka — to je med brati cirka

JANKO ŠPIČ

(potem, ko se je prebudil iz omedlevice)

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do **22. marca 1978** na nas ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinov s pripisom na ovojnici **NAGRADNA KRIŽAN št. 9.** Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

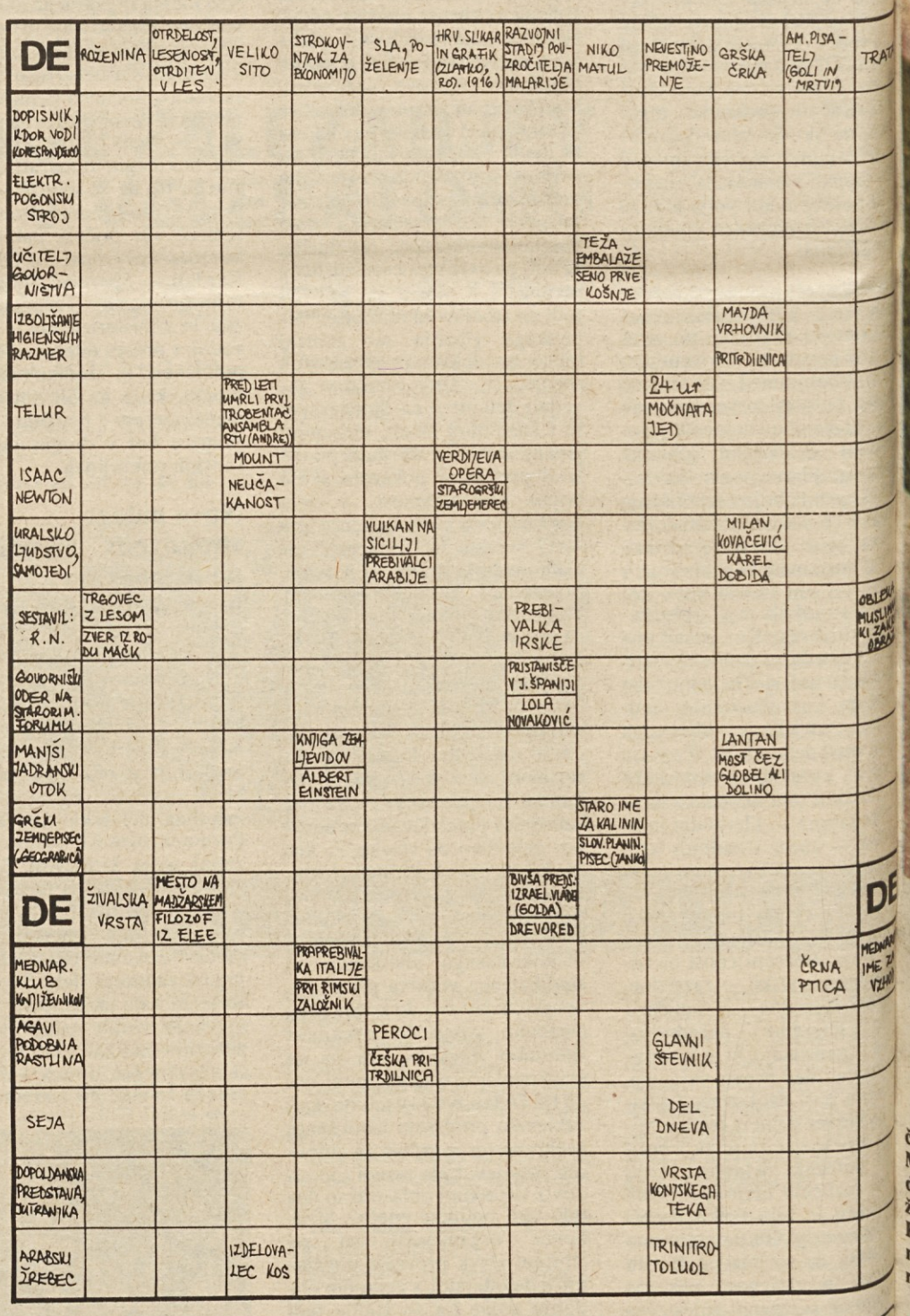

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 7

Marjan Kozina, Anvar el Sadat, starodavnost, loč, narek, EL, anis, Italke, rt, Emona, Joe, nosnice, lev, Ami, avtogram, alt, rik, kna, Ožbalt, staja, sla, ajvar, ES, Ti, Kreolka, Andra, La, Vib, vhod, utvara, kanec, Hitler, Aralica, ioni, trokar, snet

IZŽREBANI REŠEVALCI KRIŽANKE ŠT. 7

1. nagrada 200 din: Kosana Langoš, 61000 Ljubljana, C. v Mestni log 26;
2. nagrada 150 din: Lojze Puncer, 63330 Mozirje, Mozirje 190;
3. nagrada 100 din: Simon Stevo, 68340 Črnomelj, Železničarska 17.

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČGP Delo, TOZD Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, DAMJAN KRIŽNIK, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, POLDE VERBOVŠEK (redaktor in lektor) in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313-VI; naročninski oddelek in prodaja tel.: 310-033, int. 278, 322-947. Uredništvo tel.: 316-672, 323-554 in 316-695; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-8 Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Lj ljanski banki, št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 5,00 letna naročnina je 250,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina p čana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana.